

ELECCIONS MUNICIPALS 2011

PROGRAMA MARC 2011-2015

l'alternativa
NECESSÀRIA

www.cup.cat

Índex

- Model territorial i energètic als Països Catalans: cap a un model de desenvolupament sostenible
  - Model territorial
    - Un territori articulat en un sistema de ciutats i comarques
  - Model energètic
    - 1.2.1. Diversificació de les fonts: ús d'energies renovables
    - 1.2.2. Estalvi i eficiència energètica
    - 1.2.3. Propostes d'actuació concretes
  - 1.3. Transport de persones i mercaderies
  - 1.4. Ordenació del sistema d'espais lliures: des dels espais periurbans i agraris fins als espais naturals protegits
    - 1.4.1. Gestió del sòl no urbanitzable
  - 1.5. Gestió de l'aigua
    - 1.5.1. Principis ideològics
    - 1.5.2. Directiva Marc de l'Aigua
    - 1.5.3. Òrgans de gestió als Països Catalans
    - 1.5.4. Propostes d'actuació municipal
  - 1.6. Residus municipals: cap al residu zero
- 2. Model urbà: una ciutat més afable i integrada en l'entorn
  - 2.1. Model urbanístic de la ciutat
    - 2.1.1. Urbanisme local al servei del poble
    - 2.1.2. Pla d'ordenació urbana municipal (POUM): una eina de planificació a mitjà i llarg termini que cal saber aprofitar
    - 2.1.3. L'urbanisme com a eina social
    - 2.1.4. La política de sòl públic: equipaments, zones verdes i el dret a l'habitatge
  - 2.2. Connexió entre el món urbà i el món rural
    - 2.2.1. L'equilibri intern de la ciutat i del territori en conjunt
    - 2.2.2. Espais lliures naturals, agrícoles i forestals

- 2.2.3. Un territori articulat en un sistema de ciutats
- 2.3. Espais naturals a l'interior de la ciutat
- 2.4. Mobilitat urbana: el model de transport
- 2.5. Equipaments

- 3. Radicalització de la democràcia: recuperació de l'espai públic
  - 3.1. Introducció
  - 3.2. Reflexions sobre la situació de la democràcia participativa als municipis
  - 3.3. Àmbits d'actuació per a la millora de la participació
  - 3.4. Eines municipals per a la millora de la participació
  - 3.5. Democràcia participativa més enllà de la institució municipal
  - 3.6. Democratització de les estructures organitzatives dels ajuntaments

- 4. Model econòmic i justícia social: l'economia al servei de les persones
  - 4.1. Anàlisi de la situació econòmica, social i laboral
    - 4.1.1. Situació general
    - 4.1.2. Situació en l'àmbit municipal
  - 4.2. Defensa dels serveis públics i dels serveis socials
    - 4.2.1. Municipalització dels serveis
    - 4.2.2. Defensa dels serveis socials
  - 4.3. Universalització del dret a l'habitatge
    - 4.3.1. Anàlisi de les polítiques públiques d'habitatge
    - 4.3.2. Línies d'actuació municipal en la política d'habitatge
  - 4.4. Promoció del cooperativisme i de l'economia arrelada al territori
    - 4.4.1. Criteris ideològics
    - 4.4.2. Criteris d'actuació
  - 4.5. Finançament local i fiscalitat progressiva
    - 4.5.1. Introducció
    - 4.5.2. Propostes de millora en matèria pressupostària i fiscal

- 5. Cohesió social
  - 5.1. Anàlisi de la situació actual

- 5.2. Polítiques educatives
  - 5.2.1. Introducció
  - 5.2.2. Projecte educatiu de ciutat
  - 5.2.3. Zones educatives rurals (ZER)
  - 5.2.4. Escoles urbanes
- 5.3. Sanitat i qualitat de vida
  - 5.3.1. Introducció
  - 5.3.2. Propostes en l'àmbit socio sanitari
  - 5.3.3. Drogodependències
  - 5.3.4. Promoció del lleure i de l'esport
- 5.4. El fet migratori
  - 5.4.1. Anàlisi de la situació actual
  - 5.4.2. Plans de recepció i acollida i gestió de recursos comunitaris
  - 5.4.3. Contractació en origen
  - 5.4.4. Defensa dels drets de ciutadania de les persones immigrades
  - 5.4.5. Lluita contra la xenofòbia
- 5.5. Lluita contra el patriarcat
  - 5.5.1. Anàlisi de la situació actual
  - 5.5.2. Polítiques d'apoderament
  - 5.5.3. Polítiques de gènere
  - 5.5.4. Polítiques d'igualtat
  - 5.5.5. Violència masclista
- 5.6. Polítiques de joventut
  - 5.6.1. Què són les polítiques de joventut?
  - 5.6.2. Àmbits que componen les polítiques de joventut
  - 5.6.3. Mínims d'una política de joventut
  - 5.6.4. Idees i criteris que han de regir les polítiques de joventut
- 6. Cultura i festes: eines de convivència i llibertat
  - 6.1. Producció i socialització de béns culturals
  - 6.2. Polítiques de defensa de la llengua i identitat nacionals. Models integradors. Polítiques de defensa de la llengua
  - 6.3. Foment de la memòria històrica

- 6.3.1. L'espai públic com a espai de commemoració i memòria
  - 6.4. Suport al teixit associatiu
7. Món rural: cap a la revitalització
- 7.1. Qüestions prèvies
    - 7.1.1. Municipis petits? Municipis poc poblats? Municipis rurals?
    - 7.1.2. Persistència dels desequilibris
    - 7.1.3. Què tenen en comú els municipis rurals?
    - 7.1.4. Idees a tenir en compte en un programa polític per a un municipi rural
  - 7.2. Aprofundiment democràtic i participació ciutadana
  - 7.3. Ordenació del territori
  - 7.4. Urbanisme
  - 7.5. Infraestructures: xarxa viària, transport públic i telecomunicacions
  - 7.6. Habitatge
  - 7.7. Medi ambient i defensa del territori
  - 7.8. Desenvolupament econòmic
  - 7.9. Serveis personals
    - 7.9.1. Educació
    - 7.9.2. Sanitat
  - 7.10. Hisenda
8. Des dels municipis: autodeterminació i Països Catalans
- 8.1. Marc territorial: la qüestió nacional i territorial dels Països Catalans
  - 8.2. Reforma del marc institucional
  - 8.3. Una administració municipal al servei del poble
  - 8.4. Model d'organització social i econòmica
  - 8.5. Model d'estat
  - 8.6. Procés
  - 8.7. Organismes de sobirania
    - 8.7.1. Assemblea de Regidores i Regidors dels Països Catalans
    - 8.7.2. De l'Assemblea de Regidores i Regidors a l'Assemblea Constituent

8.7.3. Altres organismes

1. Model territorial i energètic als Països Catalans: cap a un model de desenvolupament sostenible

1.1. Model territorial

Al llarg dels darrers anys el model territorial dels Països Catalans ha experimentat una clara transformació: hem estat protagonistes d'un desgavell territorial, econòmic i social sense precedents.

La CUP sempre ha lluitat i s'ha mobilitzat per aturar la transformació territorial imperant i ha proposat alternatives que assumeixin la necessitat de posar límits al creixement de la urbanització difusa, a la multiplicació d'infraestructures viàries, a la clonació de centres comercials, logístics, d'oci, etc. La CUP treballa per un model d'interacció amb el territori més prudent i sostenible, que marqui un ritme de transformació del nostre entorn més assumible en termes ambientals i més amable en termes socials i culturals, que permeti un desenvolupament cívic i d'identitat més harmoniosos. La presa de consciència social dels perills d'un creixement incondicional també comporta que cada vegada més col·lectius professionals s'esforcin a construir alternatives socialment creïbles, èticament fonamentades i tècnicament rigoroses.

La sensació per part de molts ciutadans d'haver perdut el control sobre el seu entorn quotidià, de sentir-se ignorats i impotents davant de transformacions territorials i socioambientals que no se sap gaire bé a qui beneficien, es generalitza arreu. Aquestes transformacions territorials fan que espais o indrets abans significatius per als seus habitants esdevinguin, d'avui a demà, llocs irreconeixibles, «no-llocs», com es comença a dir. Aquesta desposseïció social i cultural d'espais o indrets en la vida quotidiana, però també en la memòria individual i col·lectiva, inquieta els ciutadans cada cop més; una inquietud que es torna indignació i protesta quan aquestes transformacions territorials, molt sovint justificades en nom de l'interès general, s'acaben mostrant deutores d'interessos econòmics completament aliens al territori.

El model actual de transformació territorial hipoteca moltes oportunitats econòmiques de futur. L'aplicació del principi de precaució en la gestió i l'ús del territori s'hauria de deixar d'interpretar com un fre al desenvolupament econòmic i considerar-lo un estímul per a altres activitats menys agressives amb el territori i amb més valor afegit.

La planificació territorial, en tant que espai de participació democràtica i d'aprenentatge social, hauria de servir no només per ordenar l'entorn, sinó també per ajustar els canvis del paisatge a les necessitats reals i als ritmes vitals de les poblacions que hi viuen, i hauria de permetre la introducció i consideració de tots els elements que configuren la complexitat de la matriu territorial i la de la societat que s'hi expressa. Això implica que quan parlem de mobilitat també parlem de connectors ecològics o que quan proposem creixements urbans també tinguem en compte la petjada ecològica que comporten o senzillament els recursos hídrics i energètics que reclamen.

Per a la CUP la planificació territorial no només ha de servir per ordenar el desori territorial actual, sinó també per cercar estils de vida amables, pacífics i respectuosos amb el patrimoni de les generacions futures i amb la memòria de les presents; per tant, també hauria de ser el motor d'un canvi sociocultural compartit, el pretext per reconstruir una idea de model territorial més consensuada.

1.1.1. Un territori articulat en un sistema de ciutats i comarques

El model actual de creixement, que respon a una idea oligocèfala en què les grans ciutats creixen de manera desmesurada, acaparen tots els serveis i s'escampen com una taca per tot el territori, és del tot nociu i insostenible. I no només ho és en termes ambientals i econòmics, sinó que també comporta una política paral·lela de desarrelament, de descohesió i de desculturació.

De la mateixa manera, el model actual de depredació del territori per part de les ciutats es reproduïx, especialment al litoral i a la muntanya mitjana, per part d'urbanitzacions i complexos turístics; a la massificació del turisme de platja,

durant la darrera dècada s'hi ha sumat la del turisme d'hivern, amb les estacions d'esquí dels Pirineus.

L'alternativa a aquests models passa, entre altres factors, per l'articulació del territori com un sistema de ciutats amb límits urbans clarament definits, amb espais lliures i naturals que les separin i els donin personalitat comarcal, amb una complementarietat de serveis que no obligui a dependre de la gran ciutat de manera sistemàtica i amb xarxes de comunicació públiques que facilitin la seva interrelació, així com l'accessibilitat als serveis bàsics; en definitiva, un sistema de ciutats solidàries amb la resta del territori, que contribueixin a la construcció de comarques equilibrades i hi aportin els serveis necessaris.

El model de territori que volem ha de garantir una presència humana equilibrada en les diferents comarques: s'ha de fixar en la gent del territori per evitar el perill de despoblament. En aquest sentit, cal que en determinades comarques es garanteixi un mínim de serveis adequat i el manteniment de l'economia arrelada al territori. El creixement de serveis a les ciutats petites i mitjanes ha de respondre a la necessitat d'articular el benestar de la comarca; en cap cas ha de ser l'excusa per permetre polítiques de creixement poblacional descontrolat.

Així, la CUP s'oposa al model defensat pels plans territorials aprovats per la Generalitat de Catalunya –d'abast regional– que pretenen concentrar tot el creixement poblacional a les ciutats mitjanes i impedir el creixement poblacional dels pobles. Aquesta és una política erràtica de despoblament comarcal.

El model actual de transformació territorial suposa una pèrdua de valors socials i culturals importants, ja que més transformació territorial sovint comporta menys transformació social i cultural. És el cas, per exemple, del model d'urbanització dispersa, molt consumidor de sòl, de paisatge, d'energia i, per tant, molt transformador en termes territorials, però alhora generador de processos de banalització cultural, segregació social i especialització funcional, és a dir, de processos d'involució social i cultural.

En aquest context, el model alternatiu s'ha de basar en mecanismes efectius de participació ciutadana, en la mesura que fan més transparents i plurals els processos de decisió; cal garantir que sigui el mateix territori el que prengui les decisions territorials importants. La CUP creu que amb una feina tenaç i constant des de tots els organismes municipals i supramunicipals es pot evitar l'espoli i la destrucció actuals de la nostra terra.

1.2. Model energètic

El creixement econòmic associat al consum d'energia ha augmentat els darrers anys i, en conseqüència, han augmentat les emissions de CO₂, la qual cosa fa que ningú dubti de la necessitat d'aplicar mesures correctores al sistema energètic.

Aquest augment del consum d'energia primària, que es preveu que s'incrementarà a causa de la demanda creixent de les economies emergents (la Xina, l'Índia, etc.), fa que un dels objectius prioritaris de la política energètica hagi de ser la moderació del consum mitjançant la recerca de formes més responsables i respectuoses amb el medi ambient. Aquest fet, lligat a la dependència dels combustibles fòssils i a la manca de diversificació de les fonts energètiques, especialment de les energies renovables, obliga a replantejar l'actual model energètic.

Els Països Catalans tenen una forta dependència dels combustibles fòssils, superior a la d'altres països: el petroli representa gairebé el 50% del consum total d'energia primària i el gas natural, el 25%, i tots dos s'han d'importar pràcticament en la seva totalitat. El principal factor determinant de la demanda de petroli és i serà el transport, que depèn en més d'un 90% del mateix petroli i dels seus derivats.

Així doncs, el transport ha de ser un dels objectius d'actuació, ja que és el principal consumidor de petroli i, per tant, la clau per a la reducció d'emissions

a l'atmosfera. La dependència entre transport i petroli fa imprescindible un canvi del model de mobilitat, pel que fa tant al transport de mercaderies com a les infraestructures que potencien l'ús de l'automòbil privat. En conseqüència, millorar la xarxa de transport públic, prioritzar les infraestructures del ferrocarril enfront de la carretera, promoure el transport de mercaderies per ferrocarril, reduir les necessitats de mobilitat a través de polítiques territorials i urbanístiques o potenciar la utilització de combustibles alternatius són opcions per les quals cal apostar fermament.

Finalment, cal no oblidar que la millora de la política energètica passa per la coordinació de les polítiques territorials, socials i econòmiques.

1.2.1. Diversificació de les fonts: ús d'energies renovables

Avui dia, l'ús de les energies renovables a Catalunya és molt reduït i es troba considerablement per sota dels objectius que es marquen en l'àmbit europeu. És per això que, en l'àmbit del Principat, el Pla de l'Energia de Catalunya 2006-2015 (PEC) estableix entre els seus objectius principals l'ús d'energies renovables, així com la recerca, el desenvolupament, la millora i la innovació d'aquestes tecnologies. A banda dels condicionants tecnològics, cada cop menors, cal treballar en matèria fiscal per tal de promocionar les energies renovables. Cal que les diferents administracions del país donin suport a les fonts d'energia netes i gravin l'ús de fonts amb major impacte ambiental.

El sistema energètic català està basat en centres de producció controlats per poques i grans empreses (Endesa, Iberdrola, Gas Natural, etc.) i allunyats dels principals focus de consum. És per això que la instauració de les energies renovables s'ha de concebre a partir de centres de producció d'energia propers als nuclis de consum, en contra d'alguns projectes que proposen macroinfraestructures que requereixen grans xarxes de distribució posteriors, en les quals es perd un percentatge significatiu de l'electricitat produïda (fins al 35%). Una bona opció per tal d'apropar els punts de producció i de consum és la recuperació dels centres municipals de producció d'energia. A més a més, el principal problema del sistema energètic és que la potència elèctrica generada

es basa en fonts d'energia no renovables i contaminants (centrals tèrmiques i nuclears), i energèticament poc eficients. Per tant, ara com ara ens trobem amb un model energètic ineficient i basat en fonts contaminants, en el desequilibri territorial i en una concentració empresarial econòmicament injusta.

També cal destacar que l'antiguitat d'algunes centrals (com les nuclears) i de les xarxes de distribució converteix el model en insegur i socialment injust, ja que se socialitzen els deutes i es privatitzen els beneficis. Per això, la CUP aposta pel tancament progressiu de les centrals nuclears.

Finalment, cal esmentar que els pocs intents que s'han fet a Catalunya per a la implantació d'energies renovables s'han centrat principalment en la instal·lació de grans centrals eòliques, les quals reproduïxen el model de concentració territorial dels centres de producció d'energia, a través de grans polígons eòlics en territoris empobrits o perifèrics (més del 50% dels projectes eòlics al Principat es concentren a l'interior de les comarques del Camp i les Terres de l'Ebre). Aquestes centrals eòliques estan controlades per grups inversors que especulen gràcies a unes elevades ajudes públiques i que solament prioritzen el seu propi benefici econòmic a curt termini.

Així doncs, cal reduir el consum d'energia primària a través de la implantació d'energies com la solar, la minieòlica o la biomassa, però sempre tenint en compte la integració al territori dels elements estructurals de les dues primeres (plaques solars i molins de vent), ja que una proliferació no planificada podria comportar efectes negatius. Alhora, cal ser conscients que s'ha de revisar el feixuc model de tramitació actual i el sistema de primes vigent, ja que dificulten la implantació i generació d'energia distribuïda (basada en energies renovables), en favor del model centralitzat.

1.2.2. Estalvi i eficiència energètica

L'energia afecta tots els aspectes de la nostra vida: ens aporta llum, calor, combustible per al transport, etc., però cal reflexionar sobre la seguretat del subministrament energètic. Les condicions de producció i utilització d'energia a

Europa estan canviant a mesura que ens encaminem cap a un major ús de fonts energètiques renovables i comencem a utilitzar l'energia de manera més eficient.

Diversos estudis preveuen que –quan s'iniciï la recuperació econòmica– la demanda d'energia primària augmentarà. Així, entre 2010 i 2030 l'increment que es preveu és del 40%, aproximadament; per tant, l'estalvi energètic ha de ser un dels pilars de la política energètica i ha d'incloure tant canvis d'hàbits com la millora de l'eficiència en l'ús de l'energia. Reduir la demanda d'electricitat, implementar polítiques d'estalvi i eficiència, frenar l'expansió urbanística, aplicar correctament el codi tècnic de l'edificació i el decret d'ecoeficiència, incorporar energies renovables i sistemes de gestió de la demanda, i promoure l'arquitectura bioclimàtica, entre altres, són mesures que han d'estar a l'ordre del dia.

Cal, doncs, dur a terme canvis substancials en els hàbits de consum que permetin reduir la demanda d'energia i treballar en l'eficiència en tots els àmbits, tant en l'ús final com en la transformació de l'energia, que és la que en consumeix major quantitat.

Cal, també, seguir amb la línia de subvencions i ajuts per a la promoció de les energies renovables i l'estalvi i l'eficiència energètica, simplificar-ne la tramitació i afavorir especialment les instal·lacions distribuïdes a petita escala, gestionades directament per la ciutadania o els ajuntaments.

En definitiva, és necessari fer una aposta agosarada per contrarestar les tendències actuals, una aposta per la sostenibilitat que inclogui les millors opcions des dels punts de vista tecnològic, ambiental, econòmic i social.

1.2.3. Propostes d'actuació concretes

- **Elaboració de mapes locals per al desenvolupament d'energies renovables.** S'ha de posar l'accent en la importància de les energies provinents de fonts renovables. Una primera mesura és el

subministrament d'energia eòlica per proveir d'electricitat el municipi. Cal elaborar mapes locals per al desenvolupament de l'energia minieòlica en els municipis, en col·laboració amb universitats, entitats i institucions locals i supramunicipals.

- **Creació de cooperatives energètiques.** La legislació vigent a l'estat espanyol permet que qualsevol persona o entitat pugui esdevenir generadora d'energia a partir de fonts d'energia renovables. També preveu que l'energia generada es pugui aportar a la xarxa i obliga l'empresa distribuïdora de la zona a comprar l'energia produïda a un preu primat que fixa el govern de l'estat. Aquesta és una opció de generació d'energia neta i verda, solidària i de proximitat al territori.

- **Utilització de la biomassa forestal com a font d'energia.** Amb els objectius ja expressats d'acostar els centres de creació d'energia a la societat consumidora, potenciar l'ús i foment de les energies renovables, el control públic de la gestió d'aquests recursos i alhora fer possible una gestió forestal sostenible (respectuosa amb el medi i les generacions futures i rendible en l'aspecte econòmic), és imprescindible una implicació decidida dels ajuntaments de municipis amb tradició i possibilitats forestals en l'aprofitament d'aquests recursos, no escassos al nostre país. En aquest sentit, i sent conscients que aquestes propostes impliquen grans inversions que es rendibilitzen a llarg termini, es proposen dues línies d'actuació:
  - Estudiar les possibilitats d'obtenció de matèria primera (estella forestal) de la zona i, en funció de les possibilitats, elaborar plans integrals per tal d'instal·lar calderes d'estella forestal als equipaments municipals i altres edificis.

  - Estudiar en cooperació entre diversos ajuntaments d'una mateixa zona la possibilitat de construir una planta de biomassa que permeti generar aigua calenta per abastir la població.

- **Instal·lació de panells solars** (situats sobretot a les teulades dels edificis públics) i **petits aerogeneradors** (previ estudi sobre les condicions meteorològiques i la idoneïtat de la zona) **per obtenir electricitat** (per a edificis privats, empreses, instal·lacions municipals i enllumenat públic) **o bé aigua calenta i calefacció** (en funció de l'opció instal·lada). Aquests panells i aerogeneradors podrien suposar un estalvi econòmic a llarg termini i fins tot benefici econòmic, en cas de venda de l'excedent energètic.

- **Instal·lació de calderes de biomassa en zones pròximes a boscos.** Aquestes instal·lacions, a banda de contribuir a la neteja de boscos i la gestió forestal, comportarien una reducció del transport de la matèria primera d'origen a destí i, per tant, la disminució d'emissions de CO₂. Lligada a la neteja de boscos hi ha la pràctica silvopastoral (coneguda com a «pastura del sotabosc»), la qual contribueix alhora a la reducció del risc d'incendi forestal.

- **Promoció de l'ús d'energies renovables.** L'objectiu és el d'aconseguir zones del territori autosostenibles energèticament i que segueixin els principis de la generació distribuïda.

- **Aplicació i compliment de les normatives existents (codi tècnic de l'edificació, decret d'ecoeficiència, etc.). Cal que les segueixin tots els edificis de nova construcció.**

- **Instal·lació de xarxes elèctriques d'última generació** –allà on sigui possible. **Aquesta xarxes elèctriques han de permetre conèixer al detall i a través d'Internet el consum dels abonats.** L'anàlisi d'aquesta informació permetria als usuaris detectar en què estan gastant més energia i trobar maneres de reduir-ne el consum. A més, aquest sistema permetria detectar de manera immediata les alteracions de corrent o les apagades, i restablir la normalitat del servei més ràpidament.

- **Potenciació de les auditories energètiques a l'abast de tothom.** Per oferir les solucions més adequades a cada llar, cal oferir serveis i auditories energètiques a preus reduïts i, eventualment, de manera gratuïta en el cas de persones amb ingressos baixos i d'entitats sense ànim de lucre. A partir d'aquí cal informar els usuaris de les mesures a adoptar: aïllaments tèrmics, augment de l'eficiència en il·luminació, hàbits sostenibles de consum, optimització de calderes i bombes de refrigeració, etc.

- **Incentivació, concessió de crèdits tous i ajuts per a famílies** (sobretot a aquelles amb menys recursos), **per tal de potenciar mesures d'estalvi energètic i poder posar-les en marxa.** En aquest sentit cal combatre des del municipi el fenomen dels «pobres energètics», gent amb pocs recursos que no pot disposar de calefacció ni aire condicionat.

- **Simplificació dels tràmits i del sistema de primes vigent.** La situació actual dificulta la implementació d'alternatives de generació distribuïda, en favor de la centralitzada.

- **Assessorament i conscienciació de la importància de la reducció de les emissions per part d'indústries i comerços.** Aquest aspecte s'hauria de complementar amb la implementació de millores en il·luminació i consum energètic. L'objectiu és contrarestar l'elevat percentatge d'emissions que, en molts municipis, suposen els sectors comercial i industrial que, en termes globals, generen la meitat de gasos d'efecte hivernacle.

- **Promoció de l'autosuficiència energètica a les indústries, amb el desenvolupament de sistemes de subministrament, principalment solar i tèrmic, però també d'altres sistemes com ara la biomassa, l'ús de gas metà** mitjançant la cogeneració, etc. Aquesta és una de les fórmules per reduir la dependència de combustibles fòssils. Cal la col·laboració i coordinació amb altres administracions.

- **Promoció de campanyes municipals de sensibilització/conscienciació ciutadana per tal de promoure les bones pràctiques energètiques.** La finalitat és mostrar l'efecte directe que tenen aquestes mesures d'estalvi en l'economia familiar i municipal i assolir-les.
- **Informació a la població dels ajuts i descomptes per a l'adquisició i instal·lació d'elements i equipaments d'estalvi energètic.**
- **Promoció de l'estudi i millora dels biocombustibles i la introducció de vehicles elèctrics o híbrids.** Alhora, cal pressionar perquè el ferrocarril, un mitjà ràpid, econòmic, eficient i que equilibra i cohesiona el país territorialment es converteixi en el mitjà de transport del segle XXI.
- **Altres mesures.** Hi ha altres iniciatives interessants, com la que s'ha posat en pràctica a la ciutat de Boulder (EUA), on s'ha impulsat la fiscalitat dels cotxes nets: els vehicles menys eficients i més contaminants paguen un impost extra que es reinverteix en subvencions als ciutadans que compren vehicles més nets. La mesura s'ha mostrat efectiva i sembla que els fabricants d'automòbils n'estan prenent nota per millorar l'eficiència dels vehicles. Cal que en els àmbits supramunicipals s'impulsin normatives que obliguin que els vehicles que es fabriquen produeixin un mínim del 30% menys d'emissions que els actuals. Altres iniciatives poden ser la creació de jardins als terrats dels edificis, pintar les teulades de colors clars o que reflecteixin, la substitució als semàfors de les bombetes incandescentes per làmpades LED alimentades per plaques fotovoltaïques o bé la utilització d'enllumenat municipal amb un menor consum energètic.

1.3. Transport de persones i mercaderies

Convindria facilitar o almenys fer possible l'opció de no haver de desplaçar-se gaire per anar a treballar, a l'escola i a les zones d'oci o esbarjo. Certament, mai es pot assegurar que la residència estarà a prop del treball, però la separació entre les àrees d'habitatge i les d'activitats o el desequilibri important a les àrees urbanes entre llocs de treball localitzats i residents actius sí que ens asseguren el desplaçament obligat. Hi ha tres elements clau per tal de reduir l'accessibilitat obligada amb transport privat: la compacitat dels nuclis urbans, la diversitat d'usos del sòl a l'interior d'aquests i el dimensionament de la ciutat o barri a l'escala humana.

La configuració compacta i relativament densa, que ja és defensable en termes de minimitzar el consum de sòl, es justifica també per les oportunitats de desplaçament a peu i en transport públic, en especial el ferroviari, la dotació de la qual demana una massa crítica suficient per a una explotació amb costos raonables. Aquesta compacitat dels nuclis urbans també afavoreix altres aspectes, com la impulsió del comerç, la rendibilització dels equipaments, l'eficiència en la gestió de les infraestructures urbanes i els serveis i la cohesió social.

Una pràctica habitual dels planificadors a la segona meitat del segle passat era la separació dels usos del sòl, que es justificava per la contaminació (aèria, acústica, etc.) produïda pels sistemes de producció i altres activitats. Aquesta pràctica, coneguda com a «zonificació», ha provocat l'augment exponencial dels desplaçaments llargs, la pèrdua d'activitat a les àrees residencials i la descohesió social.

Finalment, s'ha de dissenyar la ciutat, el barri o el municipi a escala humana, és a dir, cal situar habitatges, equipaments, zones de serveis, d'oci i esportives, espais naturals o zones verdes, zones comercials i d'activitat econòmica... a unes distàncies adequades per tal que siguin accessibles per a la població. Tots aquests espais s'haurien d'ubicar en radis inferiors a 1,5 km.

Davant l'agressió que suposa l'ús massiu del vehicle privat, cal defensar una intensificació de les xarxes de transport públic comarcals i intercomarcals.

Noves xarxes de ferrocarrils no radials i la connexió en transport públic eficient de tots els municipis d'una mateixa comarca són reivindicacions que s'han de posar sobre la taula de manera immediata.

En el mateix sentit, cal una aposta ferma pel tren de mercaderies, ja que el transport per carretera és actualment insostenible des del punt de vista ecològic.

1.4. Ordenació del sistema d'espais lliures: des dels espais periurbans i agraris fins als espais naturals protegits

Els Països Catalans són un territori amb una gran diversitat d'ambients i de paisatges, resultat de seculars processos d'humanització, condicionats per les circumstàncies que en cada cas aporta una matriu biofísica d'enorme riquesa. Cal considerar la preservació d'aquesta diversitat com un element indispensable per a la qualitat de vida de les persones i el seu progrés humà.

Històricament les activitats econòmiques han donat lloc a una gran varietat de mosaics agroforestals que han configurat els paisatges pròpiament mediterranis, en els quals la intervenció humana en el medi ha tendit generalment a incrementar o mantenir la biodiversitat com a garantia d'estabilitat del sistema. Per tant, el desenvolupament econòmic i social no ha de comportar ineludiblement una degradació i una pèrdua de la diversitat del territori; no obstant això, cal que en la gestió i l'ordenació del nostre territori prevalguin els principis de preservació i millora del funcionament ecològic de la matriu territorial entesa com un conjunt.

El nivell d'humanització del territori ha de fer variar el tradicional concepte de la dualitat camp-ciutat que ens ha portat a considerar els espais naturals i lliures com un reducte aïllat i residual de l'espai urbà. El planejament territorial ha de considerar el territori com un conjunt, des dels espais urbans i periurbans fins als espais naturals protegits, passant pels mosaics agroforestals, cadascun

amb diferents graus d'humanització, amb una regulació dels límits i una assignació dels diferents usos, en relació amb les característiques del medi.

1.4.1. Gestió del sòl no urbanitzable

Tradicionalment el planejament pròpiament urbanístic ha deixat en segon pla el sistema d'espais lliures, des dels espais periurbans fins als espais naturals de protecció especial (ENPE). Cal superar el plantejament que considera el sòl no urbanitzable i els espais lliures com un simple suport de la urbanització i de les infraestructures, i dotar aquests espais del caràcter propi que posseeixen, a fi de configurar un planejament territorial sostenible i equilibrat.

S'ha de planificar proactivament el sistema d'espais lliures i, per tant, s'ha d'assignar valor al sòl no urbanitzable com a base del planejament; ara bé, no pot ser considerat com a quelcom homogeni, perquè no tot el sòl no urbanitzable té el mateix valor ni compleix les mateixes funcions territorials.

Aquest planejament, ja sigui des del vessant territorial o des del municipal, ha de configurar un sistema d'espais lliures que quedi fora dels processos d'urbanització i d'implantació d'activitats intensives, bé pel seu valor intrínsec (biodiversitat, fertilitat del sòl, etc.), bé per les funcions i recursos que garanteix (recàrrega d'aqüífers, protecció de riscos naturals, etc.), bé per la seva localització territorial, que el fa inadequat per al desenvolupament urbanístic.

El model de planejament s'ha de fonamentar en l'articulació del territori com a sistema de ciutats i viles denses, amb uns límits urbans clarament definits i amb uns espais lliures i naturals que les separin, els donin personalitat comarcal i, juntament amb el sistema d'espais naturals protegits i uns corredors biològics viables, mantinguin un bon funcionament ecològic de tota la matriu territorial.

La protecció i gestió dels espais agraris facilitarà que aquests esdevinguin espais essencials d'interacció positiva amb la resta dels usos del territori i

permetrà configurar parcs periurbans, o anelles verdes, que ajudin a millorar la qualitat de vida de les persones.

Alhora, el mosaic agroforestal facilitarà el funcionament dels espais naturals protegits com un organisme viu i dinàmic. Sense aquest sistema connectat d'espais lliures, no es donarien els fluxos necessaris per al funcionament de la matriu territorial com un conjunt.

Les pautes generals que han d'orientar la planificació dels models de gestió i ordenació del sòl no urbanitzable i del sistema d'espais lliures són:

- **Introduir el concepte de biodiversitat en la planificació i el tractament dels espais lliures urbans.** Per fer-ho cal que en la gestió i ordenació del nostre territori prevalguin els principis de preservació i millora del funcionament ecològic de la matriu territorial entesa com un conjunt.
- **Permeabilitzar i desfragmentar el territori.** És important mantenir la permeabilitat ecològica del territori, evitar la formació de barreres i prevenir els processos de fragmentació de la matriu territorial.
- **Definir i legislar els espais agraris, forestals i periurbans mitjançant plans especials que facilitin l'establiment i l'aplicació d'estratègies de conservació, gestió i intervenció.** Això evitarà que aquests espais es converteixin en zones marginals a l'espera de ser engolits per futurs processos urbanístics, tal com propicien el planejament i el marc legislatiu actuals.
- **Garantir la conservació, en xarxes d'espais lliures i espais protegits, de mostres suficients i ecològicament viables de la diversitat d'ecosistemes, hàbitats i espècies, i dels àmbits de connexió necessaris per a la dispersió de les espècies.**

- **Mantenir i millorar la identitat i la qualitat paisatgística dels ambients rurals i urbans.** Cal fixar uns objectius de qualitat paisatgística per a tots els tipus de paisatge presents en el territori i protegir-ne les mostres i els elements més excepcionals i els que donen identitat al territori.

- **Cercar noves fórmules de cooperació municipal i formular plans urbanístics en l'àmbit supramunicipal.**

1.5. Gestió de l'aigua

1.5.1. Principis ideològics

La gestió de l'aigua ha esdevingut en els últims temps un tema de debat clau, sobretot en el nostre territori nacional, amb un clima i un règim de pluges de caire torrencial amb llargs períodes de sequedat.

En aquest sentit, s'ha difós un nou corrent de pensament conegut com a «nova cultura de l'aigua», segons el qual l'aigua, pel fet que és un bé imprescindible per a la vida, s'ha de distribuir equitativament entre tots els éssers vius.

L'eix principal d'aquesta concepció és que es deixa de considerar l'aigua únicament com un recurs i se'n comença a parlar com a element bàsic dels ecosistemes hídrics i com a peça fonamental per a la bona preservació de la qualitat ambiental, la qual al seu torn garanteix la preservació de l'aigua com a recurs.

1.5.2. Directiva Marc de l'Aigua

En l'àmbit europeu, aquest nou corrent de pensament es materialitza en la Directiva Marc de l'Aigua (2000). Aquesta normativa europea estableix un marc d'actuació comú sobre la gestió de l'aigua en tots els estats membres de la Unió Europea.

El factor diferencial d'aquesta nova directiva respecte de les polítiques ambientals anteriors és l'alt grau d'exigència dels objectius ambientals que planteja, que tracten d'aconseguir una millora integral en tots i cadascun dels aspectes que condicionen la qualitat d'un ecosistema fins a valors propers a les seves condicions naturals de referència, és a dir, sense alteracions antròpiques.

La Directiva proposa la regulació de l'ús de l'aigua i dels espais que s'hi associen a partir de la capacitat que aquests tenen de suportar tipus diferents de pressions i impactes. D'aquesta manera, es pretén promoure i garantir l'explotació i l'ús del medi de manera responsable, racional i sostenible.

A grans trets, la DMA es basa en quatre principis d'actuació sobre l'aigua:

1. **Masses d'aigua:** Principi de no-deteriorament i assoliment del bon estat integral de les masses d'aigua superficials i subterrànies.
2. **Gestió:** Principi de l'enfocament combinat de la contaminació i gestió integrada del recurs.
3. **Recuperació de costos:** Principi de plena recuperació i internalització de costos dels serveis relacionats amb l'aigua i l'ús dels espais aquàtics.
4. **Participació:** Principi de participació pública i transparència en les polítiques de l'aigua.

1.5.3. Òrgans de gestió als Països Catalans

A l'estat espanyol, les unitats de gestió de l'aigua són les confederacions hidrogràfiques. El nostre país inclou la de les illes Balears, la de les conques internes, la de l'Ebre, la del Xúquer i la del Segura. D'aquestes, només les dues primeres es troben íntegrament dins el territori nacional, és a dir, en aquestes

regions l'estat espanyol no intervé en la gestió de l'aigua; a la resta, els governs autonòmics són responsables d'una gran part de les polítiques sectorials relacionades amb l'aigua (planificació agrària i territorial, sanejament, protecció de la natura, etc.) però és l'estat el que, mitjançant les confederacions hidrogràfiques, n'ha de redactar la planificació hidrològica, incloent-hi la determinació dels objectius ambientals.

1.5.4. Propostes d'actuació municipal

És complicat bastir unes directrius en la gestió municipal de l'aigua que englobin la totalitat del nostre territori nacional.

Des de l'àmbit municipal només es pot gestionar un fragment del cicle de l'aigua, que inclou els aspectes següents:

- La prestació i realització del servei d'abastament i sanejament d'aigua en el municipi, amb la gestió de la captació, regulació i distribució dels recursos hidràulics necessaris.
- La realització de tasques de conservació i manteniment de la xarxa del clavegueram.
- L'execució d'altres tasques relacionades amb el cicle integral de l'aigua.
- La possibilitat d'estendre el servei a altres municipis de la comarca.

Aquest servei es pot realitzar de manera directa o indirecta i mitjançant diferents fórmules, que van des de l'empresa pública a la privada passant per diversos tipus de concessions. Tot i així, es pot delegar la funció, però no la responsabilitat, de garantir un bon servei.

Algunes d'aquestes fórmules són: mitjançant els treballadors municipals, amb un òrgan autònom de l'ajuntament, amb una societat anònima municipal, amb

una entitat pública municipal, amb la intervenció de capital privat mitjançant una societat de capital mixt, amb capital privat mitjançant una associació concessionària o amb capital privat mitjançant un concert.

També es poden delegar competències relatives a la mancomunitat, al consorci o a la comarca.

Tot i que en matèria ambiental d'aigua el municipi té una incidència escassa, caldria vetllar pel compliment dels punts ideològics descrits més amunt mitjançant les actuacions següents:

- **Analitzar la transparència de les dades i la seva publicació actualitzada i entenedora.**
- **Assegurar el bon estat de les instal·lacions de les infraestructures d'abastiment.**
- **Participar en els processos públics duts a terme en compliment de la normativa de la directiva marc europea** (en el cas de les conques internes del Principat de Catalunya aquests ja estan en la fase de retorn de les decisions preses: <http://www.acaparticipacio.cat/>).
- **Potenciar l'associació amb altres municipis amb els quals es comparteix conca hidrogràfica.** En aquest sentit és interessant estudiar el cas de l'ASAC (Associació de Serveis d'Aigua de Catalunya).
- **Potenciar la gestió pública de l'abastiment d'aigua.** És interessant estudiar el cas de la GIAC (Gestió Integral d'Aigües de Catalunya).
- **Potenciar la formació en matèria d'aigua dins del que coneixem com la «nova cultura de l'aigua».**

- **Potenciar la recuperació d'espais naturals amb alt nivell d'impacte i fomentar la creació d'espais de lleure que permetin gaudir de la natura amb moderació i sense malmetre-la.**
- **Fomentar mesures de minimització de consums.**

1.6. Residus municipals: cap al residu zero

Els municipis acabem gestionant els residus que fem com a consumidors en un procés productiu que és lineal –del recurs natural a l'abocador–, a diferència dels processos naturals, que són circulars i en què tot es recicla.

El 2009, el nivell de recollida selectiva a Catalunya era del 34,20%, xifra molt baixa si tenim en compte que els materials que conté la brossa són fàcilment reciclables en el 80%. Una de les grans dificultats que planteja aquest sistema és la barreja de materials reciclables als contenidors de rebuig, que en dificulta molt la gestió, com ja s'ha demostrat amb el fracàs del model dels ecoparcs, que continuen requerint abocadors i incineradores per desfer-se de la brossa barrejada.

Com que no s'estan complint els nivells necessaris de recollida selectiva, els abocadors s'estan col·lapsant. Els *lobbies* incineradors aprofiten aquesta situació per presentar la incineració com a única alternativa.

Tanmateix, n'hi ha una altra: l'estratègia de residu zero, que ja fa anys que planteja l'opció de convertir els residus en recursos. No cal, doncs, invertir en noves incineradores ni en nous i ineficients ecoparcs sinó en residu zero.

A més d'evitar els problemes relacionats amb l'impacte ambiental i social de la gestió de residus, aquesta nova estratègia genera molts més llocs de treball que la gestió de residus convencional i és tant o més viable econòmicament que les alternatives de gestió final –abocadors convencionals i incineració. Segons el darrer estudi de Greenpeace sobre els costos de la incineració, les

taxes dels municipis que hi recorren són un 30% més elevades que no pas les dels municipis que no la fan servir.

Per tal d'assegurar la robustesa d'aquesta estratègia i per generar benefici públic en lloc de privat, cal articular-ne el desenvolupament en el marc d'un procés participatiu, decisor i de transparència, i executar els serveis públics a través d'entitats públiques i no pas del sector privat. Així, el coneixement adquirit es queda a l'administració pública i també es limita dràsticament la utilització de recursos públics per al finançament de partits polítics en forma d'aportacions d'empreses a fundacions, com a despeses dels contractes.

El residu zero és una estratègia que passa per l'adopció de les mesures següents:

➤ **Implantació de la recollida porta a porta**

La manera més ràpida i efectiva d'incrementar els resultats quantitatius i qualitius de la recollida selectiva és implantar el sistema porta a porta. D'aquesta manera es passa d'obtenir una mitjana del 30% de recollida selectiva a una mitjana del 70%, amb nivells habituals del 80%.

A més, els nivells de materials impropis són molt baixos, la qual cosa facilita i abarateix els processos de reciclatge, ja que no calen sistemes d'eliminació d'aquests impropis.

Actualment, el porta a porta està implantat en uns 100 municipis del Paísos Catalans i dona cobertura a uns 300.000 habitants. La majoria dels municipis que en disposen són petits i mitjans, però està demostrat que és possible implantar-lo en grans ciutats: a Itàlia, per exemple, es practica a Torí (909.000 hab.) i s'està implantant progressivament en alguns barris de Roma (2.740.000 hab.).

Els costos globals de la recollida porta a porta comparats amb els de la recollida en contenidors són equiparables en l'àmbit econòmic i els seus

beneficis són molt superiors en els àmbits ambiental i laboral. Si bé una ruta de recollida porta a porta és més cara que la que es fa als contenidors, també s'efectuen menys recollides totals. A més, com que el rebuig minva fins a una tercera part, se'n redueixen els costos de tractament, així com el cànon de residus, i s'incrementen les fraccions reciclables, amb els corresponents ingressos procedents d'Ecoembes, Ecovidre –si s'escau–, la venda de paper i el retorn del cànon de residus.

En l'àmbit ambiental es recupera molt més material i, per tant, disminueix la necessitat de matèries primeres i l'impacte relacionat amb la seva producció. Des del punt de vista laboral, només amb la recollida porta a porta es generen entre dues i tres vegades més llocs de treball que amb la recollida en contenidors (cada cop més automatitzada), a més dels que es creen a les plantes de reciclatge dels materials.

Les claus de l'èxit del sistema porta a porta són la retirada del carrer dels contenidors de brossa barrejada (per on s'escapen habitualment els materials reciclables, que en dificulten la gestió) i que el personal únicament s'endu el material, lliure d'impropis, que es genera entre els intervals de recollida.

Com a criteri bàsic es proposa recollir 3 cops per setmana la matèria orgànica, 2 cops els envasos lleugers, 1 cop el paper i 1 cop el rebuig, i mantenir els iglús de vidre al carrer. De tota manera és possible ajustar les freqüències a les necessitats de cada municipi partint de la transparència en els costos, és a dir, per un major servei i, per tant, un major cost, majors taxes.

També hi ha la possibilitat d'aplicar el porta a porta amb el residu mínim –model dissenyat pel CEPA en la dècada dels 90–, però cal tenir en compte que llavors es necessita una planta de triatge. L'actual situació econòmica dels ajuntaments i els llargs processos burocràtics per fer funcionar noves infraestructures fan que sigui una aposta més complicada i menys immediata a l'hora de posar-la en marxa.

Un altre element essencial en la implantació de les recollides porta a porta és la definició del calendari i dels serveis a través de processos participatius en què es pugui adaptar el servei a les necessitats de cada col·lectiu sota el principi de corresponsabilitat; és a dir, a partir de les dades objectives dels costos dels serveis i del tarannà de cada nucli o barri generador de residus municipals, es pot adaptar la freqüència de recollida, els horaris, el sistema de cubells i bujols de lliurament, i fer repercutir en cada usuari els costos i els ingressos que el servei rebut ha generat.

➤ **Dotació de capacitat de compostatge**

Si bé hi ha un pla d'infraestructures de tractament de residus de l'Agència de Residus de Catalunya, pel que fa a la capacitat de compostatge a través de la recollida selectiva de la fracció orgànica, la planificació i l'execució d'aquest pla queden molt per sota dels potencials de generació de compost –aquesta és la situació actual en algunes comarques, com ara el Vallès Occidental i el Maresme.

Aquest fet provoca que bona part dels residus orgànics recollits actualment no es puguin compostar a la mateixa comarca i que hagin de ser transportats lluny del seu punt de generació –amb l'increment consegüent de costos econòmics i ambientals relacionats amb el transport– o que s'estiguin destinant a incineració o a compostatge barrejats amb rebuig, de manera que se n'obté un compost de mala qualitat que, molts cops, acaba a l'abocador.

El pla d'infraestructures de tractament de residus defineix les grans infraestructures, però no impedeix que els municipis que vulguin aplicar les competències que els són pròpies puguin dotar-se de petites plantes de compostatge, el finançament de les quals és probable que el faciliti l'organisme autonòmic.

Amb un adequat plantejament de miniplanta de compostatge municipal és possible assumir-ne el cost del tractament, perquè s'eviten les elevades despeses de transport i entrada de residus que ocasionen les grans plantes,

preparades per rebre materials amb majors percentatges d'impropis i, per tant, també més cares.

El tractament de la brossa orgànica en el mateix municipi fa molt més assumible la instal·lació d'una miniplanta que no pas recórrer a un gran centre amb major impacte ambiental que, a més, tracti la brossa d'altres municipis. D'aquesta manera també es pot controlar millor la qualitat del compost resultant i afavorir-ne, així, la seva venda i utilització posterior.

➤ **Fiscalitat ambiental incentivadora de la reducció de residus**

Les taxes de la brossa dels nostres municipis no diferencien els usuaris que minimitzen la seva producció de residus o els que en fan una bona separació en origen. Cal aplicar taxes de pagament per generació –en el marc d'una recollida porta a porta–, per tal que pagui més qui més residus barrejats produeixi.

La fórmula més fàcilment aplicable és una taxa de brossa amb una part fixa i una de variable que es pagui a través de la compra de bosses estàndard per a la recollida de la resta de residus i els envasos lleugers, que són les dues fraccions que més interessa reduir.

En el cas dels grans productors, la taxa de pagament per generació també és aplicable a través de les bosses i en funció del nombre de buidades de contenidors de cada gran productor.

▪ **Promoció d'alternatives de reducció de residus**

A més de les típiques promocions de les bosses reutilitzables i les carmanyoles, cal fer una aposta forta per la promoció de la venda a doll en els establiments comercials d'alimentació, drogueria, etc.

➤ **Investigació en reciclatge del rebuig**

Les inversions en ecoparcs i incineradores han demostrat ser males alternatives, ja que generen noves necessitats d'inversió quan les instal·lacions queden obsoletes i no han solucionat la problemàtica dels residus, ans al contrari, l'han posposat uns quants anys més creant la il·lusió que el problema estava resolt. Si s'haguessin destinat aquestes inversions a la investigació en el camp de l'aprofitament del material de rebuig, es podria haver incrementat entre el 80% o el 95% els materials fàcilment reciclables. Això també permetria proporcionar arguments a la prohibició de fabricació de productes que no s'hagin pogut reciclar.

Es tracta, doncs, de no malbaratar més recursos públics en incineradores i ecoparcs i destinar-los a la construcció de centres d'investigació sobre el reciclatge del rebuig a les entrades dels abocadors i dels ecoparcs.

Aquests centres disposarien de la participació tant de les universitats com d'empreses del sector privat implicades en el reciclatge i permetrien el desenvolupament d'un nou sector tecnològic i industrial que podria exportar tecnologia i crear més llocs de treball.

Prohibició

Quant als productes que no poden ser reciclats (5%-10%), no queda cap més opció que prohibir-ne la fabricació. Com que un municipi no té aquestes atribucions només hi ha l'opció de promoure una iniciativa legislativa de producció reciclable, per impulsar la prohibició dels materials que efectivament no es puguin reciclar.

➤ Recuperació de materials dels abocadors

Els coneixements i la tecnologia desenvolupada en el centre d'investigació sobre el rebuig permetran aprofitar bona part del material que s'ha anat depositant als abocadors, de manera que aquest material es convertirà en una nova font de matèries primeres i, per tant, en un altre sector important d'activitat i creació d'ocupació.

2. Model urbà: una ciutat més afable i integrada en l'entorn

Model urbanístic de ciutat

La CUP defensa un model urbanístic de ciutat compacta, mediterrània, diversa, on cada una de les seves parts pugui mantenir un cert grau de complexitat, amb barreja d'activitat comercial, industrial, de serveis, d'equipament i residencial. La ciutat compacta es caracteritza per densitats raonablement altes i una bona integració territorial. És una ciutat dinàmica i intensa, complexa i cohesionadora socialment. Per fer-la possible és necessari apostar per la renovació de la ciutat construïda, moderar el consum del sòl i protegir les àrees no urbanitzables.

En contraposició, un model urbanístic de ciutat dispersa destrueix el paisatge i el seu entorn, pot limitar seriosament la qualitat urbana i territorial i perjudicar, així, el seu desenvolupament. A més, i potser el que és pitjor, és un model que no afavoreix l'espai públic ni la fusió social. La creació de zones amb usos exclusius –zones residencials, administratives, comercials, etc.– provoca una disminució de les relacions socials, l'ús abusiu del transport privat, l'aparició d'àrees buides a partir de determinades hores i, el més important, la dificultat de compaginar la vida personal i la laboral, especialment en el sector de la ciutadania que té persones dependents a càrrec.

S'ha de treballar per adaptar l'urbanisme a les necessitats de la ciutadania i no a l'inrevés, tenint sempre en compte la variant de gènere, així com els drets de les persones amb mobilitat reduïda: millora d'infraestructures (marquesines a les parades d'autobús, ampliació de voreres, equipaments adaptats com els sanitaris públics, canviadors per a nadons...) i eliminació de punts de risc de l'espai públic (barreres arquitectòniques, obres mal senyalitzades...).

2.1.1. Urbanisme local al servei del poble¹

---

¹ No es pot permetre la planificació urbanística imposada des de fora del municipi sense tenir en compte els seus interessos i la seva realitat. El govern regional de la Generalitat de

D'acord amb les diverses lleis autonòmiques d'urbanisme dels Països Catalans, l'urbanisme és «una funció pública que abasta l'ordenació, la transformació, la conservació i el control de l'ús del sòl, del subsòl i del vol, llur urbanització i llur edificació, i la regulació de l'ús, de la conservació i de la rehabilitació de les obres, els edificis i les instal·lacions» (Llei d'urbanisme). Es tracta d'una delimitació jurídica força precisa d'una disciplina, l'urbanisme, amb una llarga tradició, tant en els vessants científics i tècnics com en els jurídics i institucionals.

L'urbanisme és un dels àmbits en què els ajuntaments tenen poder municipal real, és a dir, tenen capacitat real d'incidir en la seva evolució sense que cap altre estament hi pugui intervenir. Les comunitats autònomes tenen transferides les competències d'ordenació del territori i la competència urbanística és essencialment municipal, encara que des d'una perspectiva holística no es pot entendre l'urbanisme sense l'ordenació territorial. Cal tenir present que és un poder a llarg termini, és a dir, que les decisions que es prenen avui tindran la seva transcendència anys més tard. És per això que la regidoria d'urbanisme, tot i que planifica i fa balanços anualment, mai tanca a un any vista, sinó a uns quants, depenent dels projectes concrets. La realitat que s'ha viscut i es viu en la majoria de municipis és un creixement extensiu i intensiu del fenomen urbà (especulació, desequilibris, impactes, habitatge com a inversió, etc.)

La regidoria d'urbanisme és una de les més importants d'un consistori, perquè ha de tenir una visió molt general tant del municipi com de la resta de l'ajuntament. Disposa d'instruments que hi poden incidir de manera global i que poden condicionar la dinàmica de les altres regidories, les quals és difícil que tinguin aquesta visió global i acostumen a preocupar-se pel seu àmbit concret.

Catalunya, però, ha impulsat aquesta manera de fer a través de les ARE, i la CUP s'hi ha oposat i s'hi seguirà oposant per aquest motiu. Les remodelacions urbanístiques proposades per les ARE han de ser discutides sense imposicions per part de ningú, igual que qualsevol altra remodelació urbanística, i el seu lloc de discussió és el municipi, que és qui ha de decidir els processos i les eines per tal de fer-les realitat o no.

L'urbanisme és també un àmbit des del qual han proliferat les pràctiques de corrupció i especulació i les agressions contra el territori en el marc municipal; és una administració de difícil control, que pot acabar a mans dels interessos de constructores i empreses subcontractadores, tant pel que fa a la construcció privada com a la planificació pública. Aquestes pràctiques estan estretament relacionades amb el finançament local i es veuen afavorides per la laxitud dels controls i la legislació.

El poder local en matèria d'urbanisme públic i privat ha afavorit durant les darreres dècades el manteniment del *statu quo* dels partits polítics del règim actual i del conjunt de les classes dominants. Només a través de propostes que limitin aquest poder urbanístic local descontrolat es podran eradicar pràctiques com el malbaratament dels recursos públics, l'especulació i la corrupció política locals. En aquest sentit, caldria primerament reforçar els organismes administratius i judicials nacionals (en aquest moment autonòmics o estatals) perquè vetllin pel control de l'urbanisme local. Els favoritismes, els subcontractes i els finançaments il·legítims de l'urbanisme local només es poden abordar des de la intervenció de l'administració supramunicipal, per donar pas a un urbanisme al servei del conjunt de la població, equilibrat, just i que repercuteixi en la inversió municipal.

Cal tenir en compte que l'urbanisme és un instrument pluridisciplinari, ja que abraça diferents aspectes del coneixement humà: l'arquitectura (edificació i paisatge), l'enginyeria (infraestructures, accessibilitat), el dret (es concreta en normatives legals), l'economia, el medi ambient, la sociologia, la geografia...

2.1.2. Pla d'ordenació urbana municipal (POUM): una eina de planificació a mitjà i llarg termini que cal saber aprofitar

Com s'ha dit, l'urbanisme és un dels àmbits en els quals els ajuntaments tenen poder real, sota l'empara de la Generalitat, que té transferides les competències d'ordenació del territori. El POUM és l'eina urbanística i jurídica municipal que serveix per definir i ordenar el model de ciutat; per això és

important fer una diagnosi del municipi i contrastar-la amb el model de ciutat que volem defensar per saber quin camí s'ha de seguir.

El POUM proporciona una visió integral de la ciutat i, tot i que és permanentment revisable, no té data de caducitat, és vigent fins a l'aprovació d'alguna revisió, i cada revisió és un procés llarg i políticament costós. És en aquest sentit que la CUP ha d'articular un discurs i una acció política encaminats a aconseguir fer una correcta diagnosi prèvia. Abans de la redacció d'un POUM la CUP ha de vetllar i exigir la redacció dels plans específics i estudis tècnics necessaris en cada municipi: l'estudi i la memòria ambientals, el pla de sòl no urbanitzable, el catàleg de patrimoni i béns a protegir, l'estudi de mobilitat, el catàleg dels recursos naturals, el pla d'abastament d'aigua, el sanejament...

Els ajuntaments tenen la capacitat d'aplicar amb màxim rigor i profunditat democràtica els principis generals de l'actuació urbanística definits per la legislació vigent. La CUP, al seu torn, ha de saber defensar l'aplicació màxima d'aquests criteris fonamentals, per tal de garantir (d'acord amb la Llei d'urbanisme):

- El desenvolupament urbanístic sostenible (article 3).
- La participació de la comunitat en les plusvàlues generades per l'actuació urbanística dels ens públics i dels particulars (article 4).
- Els drets d'iniciativa, d'informació i de participació de la ciutadania en els processos (article 8).

La prioritat d'un ajuntament ha de ser vetllar per la política de sòl públic, els equipaments, les zones lliures i el dret a l'habitatge.

2.1.3. L'urbanisme com a eina social

L'urbanisme és un instrument amb alta incidència en la política social. És una àrea de caràcter global; la visió que té de la ciutat, la planificació del seu

desenvolupament, les hipòtesis de creixement que formula, etc. fan que tingui una transversalitat que possibilita una integració millor dels diferents col·lectius.

La planificació urbanística ha de tenir presents les necessitats de la població, sense desfigurar la identitat, l'arquitectura i l'estructura dels pobles i garantint l'accés de la població als serveis bàsics. L'urbanisme ha de ser una eina al servei de la ciutadania.

Cal apostar per un urbanisme que aglutini la densitat de població en els espais urbans, és a dir, un urbanisme compacte, que eviti la proliferació d'urbanitzacions disperses i zones especialitzades que trenquen la cohesió social i que són contràries a la igualtat i la justícia social. La política urbanística ha de ser un element integrador en tots els sentits; ha de preveure un desenvolupament urbanístic sostenible i adaptar l'urbanisme a les necessitats de la ciutadania i no a l'inrevés, tenint sempre en compte la variant de gènere, així com els drets de les persones a la mobilitat; per això ha de treballar per millorar les infraestructures i eliminar els punts de risc de l'espai públic. A més, ha d'afavorir la cohesió social, mitjançant la rehabilitació i la renovació del sòl urbà, com també la preservació i la millora de les edificacions antigues i/o històriques, per tal de consolidar un model de territori globalment eficient. D'aquesta manera s'ha d'evitar el sorgiment de zones amb altes taxes d'exclusió social.

L'equilibri dins el municipi ha d'incloure zones verdes, espais públics, equipaments i habitatges, ja que tots aquests elements són peces clau que contribueixen a la cohesió social, és a dir a la vinculació dels membres d'una col·lectivitat entre si i com a grup.

En les ciutats actuals, l'urbanisme modifica la percepció i concepció que els ciutadans tenen de la seva pròpia ciutat, de manera que influeix en diversos aspectes subjectius, entre els quals hi ha la percepció d'inseguretat o seguretat –una qüestió que actualment s'aborda des dels ens municipals, principalment, mitjançant el control i la retallada de drets. En aquest àmbit, l'urbanisme pot i ha de jugar un paper fonamental.

La ciutat s'ha de concebre i construir per als ciutadans, amb espais oberts i públics; ha de ser un espai integrador, generador de col·lectivitats i complicitats, i ha de parar especial atenció a l'ambient natural, la neteja, el mobiliari, la il·luminació, el manteniment contra la degradació i la supressió de barreres que generen percepcions d'aïllament, amb actuacions que fomentin el contacte entre les persones. Tots aquests aspectes influeixen directament no tan sols en l'atenuació de la sensació de por i inseguretat que pot generar una ciutat, sinó també a fer-la un espai realment segur. L'aposta ha de ser d'espais comuns versus espais privats, col·lectivitat versus individualitat, concentració versus dispersió, integració versus segregació.

Un model urbanístic coherent i adient no pot tendir a l'aïllament. En aquest sentit, el pla de barris és una eina molt potent a tenir en compte, ja que els ajuntaments haurien de reclamar el seu paper de protagonistes en intervencions sociourbanístiques.

Des dels ajuntaments s'han d'aplicar amb el màxim rigor possible els principis generals de l'actuació urbanística definits per la Llei d'urbanisme (Decret legislatiu 1/2005) i el Decret llei 1/2007, de 16 d'octubre, de mesures urgents en matèria urbanística:

1. Desenvolupament urbanístic sostenible (article 3 del DL 1/2005)

«1. El desenvolupament urbanístic sostenible es defineix com la utilització racional del territori i el medi ambient, i comporta conjuminar les necessitats de creixement amb la preservació dels recursos naturals i dels valors paisatgístics, arqueològics, històrics i culturals, a fi de garantir la qualitat de vida de les generacions presents i futures.

2. El desenvolupament urbanístic sostenible, atès que el sòl és un recurs limitat, comporta també la configuració de models d'ocupació del sòl que evitin la dispersió en el territori, afavoreixin la cohesió

social, considerin la rehabilitació i la renovació en sòl urbà, atenguin la preservació i la millora dels sistemes de vida tradicionals a les àrees rurals i consolidin un model de territori globalment eficient.

3. L'exercici de les competències urbanístiques ha de garantir, d'acord amb l'ordenació territorial, l'objectiu del desenvolupament urbanístic sostenible.»

2. Participació en les plusvàlues (article 4 del DL 1/2005)

S'ha de garantir la participació de la comunitat en les plusvàlues generades per l'actuació urbanística dels ens públics i dels particulars, mitjançant la cessió de sòl i la urbanització/construcció dels sistemes (carrers, zones verdes i equipaments).

3. Publicitat i participació en els processos de planejament i de gestió urbanístics (article 8 del DL 1/2005)

Cal establir mecanismes de participació popular en la planificació, mitjançant un pla de participació ciutadana el més participatiu, plural i dialogant possible:

«1. Es garanteixen i s'han de fomentar els drets d'iniciativa, d'informació i de participació dels ciutadans en els processos urbanístics de planejament i de gestió. [...]

3. Els processos urbanístics de planejament i de gestió, i el contingut de les figures del planejament i dels instruments de gestió, inclosos els convenis, estan sotmesos al principi de publicitat.

4. Els particulars tenen dret a obtenir dels organismes de l'administració competent les dades certificades que els permetin assumir llurs obligacions i l'exercici de l'activitat urbanística.

5. S'han de regular per reglament les formes de consulta i divulgació dels projectes urbanístics, els mitjans d'accés dels ciutadans als dits projectes i als documents corresponents i la prestació d'assistència tècnica perquè puguin comprendre'ls correctament.»

2.1.4. La política de sòl públic: equipaments, zones verdes i el dret a l'habitatge²

Els equipaments, les zones verdes i el dret a l'habitatge haurien de ser les prioritats en un ajuntament que vetlli per la millora de les condicions de vida dels seus ciutadans. És fonamental que el municipi tingui una política de sòl que permeti desplegar projectes urbanístics estratègics. Per això cal:

- Oposar-se a la venda de sòl públic i tendir a augmentar-ne la quantitat disponible.
- Arribar a acords amb la propietat per tal de definir les actuacions urbanístiques i vetllar pel seu màxim rendiment social.
- Elaborar un pla estratègic municipal per a l'habitatge. En aquest document s'ha de definir la política del sòl a utilitzar des de la institució, així com la política administrativa (impostos, ajudes, etc.) a desenvolupar. També s'hi han de definir els diferents tipus d'habitatge protegit (habitatge de protecció oficial, habitatge de promoció pública, habitatge social...), el règim d'adjudicació (compra, lloguer...) i la forma de finançament (públic o privat).

Des dels ajuntaments i altres administracions públiques cal lluitar contra l'especulació i, per fer-ho, s'han de combinar les polítiques del sòl i les administratives. Aplicar l'expropiació de l'usdefruit perquè un habitatge buit compleixi amb la seva funció social és una mesura competent. En els darrers anys s'ha pogut comprovar que no necessàriament si s'augmenta l'oferta de sòl

---

² Aquesta és una aposta inequívoca per la densitat i per evitar el creixement dispers en urbanitzacions. Considerem que la diversitat tipològica del municipi, és a dir, que hi hagi blocs de pisos, xalets i cases adossades i, per tant, diferents tipus de teixits és fins a cert punt desitjable. Ara bé, cal tenir en compte que els habitatges aïllats i adossats són grans depredadors de sòl i, per tant, cal limitar-los quantitativament. En aquest sentit, considerem que amb les àrees de planejament actual ja es garanteix la diversitat necessària.

urbanitzable i urbà s'obté una disminució del preu de l'habitatge; ben al contrari, aquest ha continuat augmentant fins a límits insostenibles. A més, s'ha pogut constatar com creixia la compra d'habitatge com a valor d'inversió, ja que aquest camp d'inversió augmenta més de valor que qualsevol altre i, a més, sol tenir ajudes estatals quant a desgravació d'impostos. Una sortida, ben aplicada, és la cessió de sòl per a habitatge protegit a les mateixes promocions privades.

Així doncs, els ajuntaments i les altres administracions haurien de modificar les diferents tendències fiscals: en primer lloc caldria actualitzar el cadastre amb certa regularitat, aplicar l'impost de l'IBI amb tot rigor i, alhora, subvencionar l'impost per a la primera residència; en segon lloc, s'hauria de canviar la política de subvenció a la compra de l'habitatge per una política de suport a les persones amb baix poder adquisitiu per a l'obtenció d'habitatge, sigui de compra o de lloguer.

Quant a l'habitatge protegit, cal diferenciar-ne dos tipus: l'habitatge de protecció oficial, destinat a les classes socials mitjana-baixa, és a dir, l'habitatge amb un preu marcat per les administracions però amb un cert cost econòmic per a l'adquiridor, i l'habitatge social, destinat a les classes més baixes que no poden assumir els costos de l'habitatge de protecció oficial.

L'administració ha de vetllar per aconseguir un parc d'habitatges de lloguer de baix cost, mitjançant la promoció pública o privada. Els ajuntaments haurien d'arribar a acords amb les caixes d'estalvis perquè part de la seva inversió social, establerta en els estatuts de les entitats, s'invertissin en la creació d'aquest parc. Cal tenir en compte que les caixes disposen de finançament i formes de cobrament dels lloguers i que durant els anys 60-70 ja s'havien realitzat promocions d'aquest estil. Alhora, es pot experimentar en les noves promocions amb ajudes socials d'adquisició sobre la base de propostes i suggeriments de les comunitats de veïnes i veïns, de les associacions populars com les associacions de barris, els ateneus de dones, els casals de jubilades i jubilats, les agrupacions d'aturades i aturats, les agrupacions de desnonades i desnonats, etc.

L'equilibri entre aquestes tres apostes ha de derivar d'un esforç d'anàlisi i planificació democràtica de la política urbanística i social de cada municipi.

2.2. Connexió entre el món urbà i el món rural

2.2.1. L'equilibri intern de la ciutat i del territori en conjunt

Cal planificar el desenvolupament de la ciutat i formular-ne hipòtesis per tal d'equilibrar demogràficament i social el territori. En aquest sentit, els processos de debat com els plans estratègics o els plans generals³ han de ser liderats des d'una visió pública i han de garantir la participació del teixit social.⁴ La cohesió social, basada en uns nivells d'equitat satisfactoris, és un dels tres pilars de la sostenibilitat. Les diferències de renda acusades entre parts del territori i la segregació espacial clara entre classes socials que pot derivar-se de la fragmentació de les trames urbanes o de la degradació d'algunes de les seves parts són factors amb un inequívoc potencial descohesionador.

L'urbanisme és un instrument molt vàlid per fer política social, pel caràcter global d'aquesta àrea, la visió que planteja de la ciutat, les hipòtesis de creixement que formula, la planificació de desenvolupament que mostra, la incidència que té en d'altres regidories, etc. A partir de polítiques d'habitatge,⁵ d'equipaments socials, culturals, esportius... cal prevenir la formació de guetos i treballar per l'equilibri intern de la ciutat.

---

³ Els darrers plans generals territorials (Barcelona i Tarragona) han estat impugnats per la CUP (vegeu: <http://martorell.cup.cat/> i <http://vilanova.cup.cat/>).

⁴ Cal establir mecanismes de publicitat i participació popular en la planificació mitjançant un pla de participació ciutadana al més plural i dialogant possible.
Vegeu: CUP Berga. *Programa electoral de la CUP de Berga 2007*. Berga: autoeditat, 2007. D'altra banda, la CUP considera que la participació en l'urbanisme s'ha desvirtuat. En aquest sentit, es posiciona en contra de suposats projectes de participació en què, a la pràctica, s'atenen reivindicacions particulars amb l'únic objectiu de revaloritzar les propietats d'uns pocs o de crear barreres socials als usos d'un espai que és de tothom. La CUP treballa per projectar visions globals en contra d'interessos particulars.

⁵ CUP Berga. *Programa electoral de la CUP de Berga 2007*. Berga: autoeditat, 2007. S'hi llença la proposta d'impulsar i assessorar les cooperatives d'habitatges en cessió d'ús.

El planejament ha d'afavorir el veritable equilibri territorial, el que es refereix als nivells de renda i a l'accés als equipaments i serveis bàsics dels habitants; un equilibri que és compatible amb les diferències demogràfiques, paisatgístiques i d'estructura econòmica dels diferents àmbits.⁶

Pel que fa a les àrees urbanes, els criteris de continuïtat en els creixements i en l'evolució de les trames han de contribuir a evitar la formació d'àrees socialment segregades, ja sigui pel baix o per l'alt nivell de renda dels seus residents. També s'han de combatre els problemes de segregació social produïts pels processos de degradació que s'han patit en alguns barris o sectors urbans, mitjançant projectes de rehabilitació i/o remodelació d'aquestes zones,⁷ conjuntament amb plans de finançament, ajudes socials i el suport institucional als seus habitants.⁸

És important entendre la vila, el barri i la ciutat com a espais de convivència i garantir-hi la presència d'elements que la facilitin: places públiques, illes de vianants, zones de passeig, etc. Les zones lúdiques perifèriques (centres comercials, restaurants, entreteniments, etc.) provoquen una gran desertització de la ciutat. És una desafortunada opció que genera molts problemes estructurals dins de la ciutat, tant en l'àmbit economicocomercial com en l'associatiu. Cal oposar-s'hi tot plantejant alternatives i sistemes de reequilibri que permetin el creixement d'una vida cultural, comercial i associativa molt més harmònica i autosostenible.

Pel que fa a la localització industrial i dels serveis a la producció, després d'una etapa en què s'ha tendit a foragitar aquestes activitats dels nuclis urbans, cal

---

⁶ CUP Lleida. *Programa electoral de la CUP de Lleida 2007*. Lleida: autoeditat, 2007. S'hi exposa que les plusvàlues generades per la construcció han de ser per benefici comú i s'han d'utilitzar per a la urbanització/construcció dels sistemes (carrers, zones verdes i equipaments) i no per a altres conceptes que no reverteixin en els habitants de la ciutat.

⁷ CUP Lleida. *Programa electoral de la CUP de Lleida 2007*. Lleida: autoeditat, 2007. S'hi manifesta que cal posar l'èmfasi de la gestió urbana en la rehabilitació i recuperació de zones degradades i en la renovació d'àrees obsoletes. La CUP defensa la rehabilitació enfront de la nova construcció, tenint en compte que la ciutat disposa d'un elevat nombre d'edificis buits en bon estat que a hores d'ara només constitueixen forats negres al mig de la ciutat.

⁸ CUP Berga. *Programa electoral de la CUP de Berga 2007*. Berga: autoeditat, 2007. S'hi formula que l'aposta de la CUP és la de crear nous espais de centralitat que contribueixin a millorar els barris i, tots junts, la ciutat sencera.

replantejar la qüestió en el cas de noves activitats que no suposin una agressió contaminant vers el veïnat. Els llocs de treball en el nucli urbà generen vida a la ciutat, afavoreixen l'ús del transport públic o de la passejada i eviten un ús massiu del vehicle privat.

2.2.2. Espais lliures naturals, agrícoles i forestals⁹

Tradicionalment el planejament urbanístic municipal ha deixat en un segon pla els sòls rurals (no urbanitzables), en molts casos a causa de la insuficiència espacial dels termes municipals, que per la seva extensió poques vegades arriben a incloure configuracions significatives pel que fa al medi físic o els components biòtics del territori. D'altra banda, la legislació ha prioritzat el planejament territorial –que a la comunitat autònoma de Catalunya depèn de la Generalitat– per a la regulació d'aquest àmbit.

Cal canviar la concepció en aquest aspecte: el planejament, tant territorial (mitjançant els plans directors d'àmbit comarcal) com municipal, ha de configurar el sistema d'espais que ha de quedar fora dels processos d'urbanització i d'implantació d'activitats intenses, ja sigui pel seu valor intrínsec (biodiversitat, fertilitat, etc.), per les funcions i els recursos que garanteix (recàrrega d'aqüífers, protecció de riscos naturals, etc.) o per la localització territorial que el fa inadequat per al desenvolupament urbanístic.

El sistema d'espais lliures s'ha de planificar proactivament, se li ha d'assignar valor: no pot ser considerat com a residual en el procés d'urbanització, sinó que ha de ser base del planejament; tampoc pot ser considerat com quelcom homogeni, perquè no tot té el mateix valor ni compleix les mateixes funcions

---

⁹ CUP Manresa. *Programa electoral de la CUP de Manresa 2007*. Manresa: autoeditat, 2007. S'hi presenta la proposta de crear dos o tres grans parcs, és a dir, grans àrees lliures de nova urbanització que serveixin de corredor natural i de reserva agrària per a usos pagesos i de lleure.

CUP Mataró. *Programa electoral de la CUP de Mataró 2007*. Mataró: autoeditat, 2007. S'hi manifesta que el Maresme no pot continuar planificant el seu futur urbanístic des de la suma de petites ordenacions d'àmbit municipal, que paradoxalment porten al desordre a una escala supramunicipal. Aquest plantejament sobre la marxa, que respon a les pressions i oportunitats de cada moment, deixa uns espais intersticials massa petits per tenir per si mateixos un valor agronatural, ecològic o d'ús públic.

territorials. Per garantir-ne les funcions ecològiques, productives i paisatgístiques o de lleure, cal que el sistema d'espais lliures formi una xarxa contínua que garanteixi les connectivitats necessàries; una xarxa formada per unitats de la màxima dimensió i amb la mínima fragmentació possible.

Durant les últimes dècades s'ha produït una sensible millora del paisatge interior de les ciutats i viles dels Països Catalans. Tanmateix, en els espais oberts territorials i en els entorns perifèrics de les àrees urbanes el balanç té un signe molt diferent. Els moviments de defensa de diversos paisatges i patrimoni rural ens mostren com els valors estètics i d'identitat del paisatge han anat prenent una gran dimensió social.¹⁰

El planejament ha d'identificar les unitats de paisatge i la seva articulació en l'estructura territorial, així com les dinàmiques naturals, socials i econòmiques que els fonamenten. Des de la comprensió dels fenòmens paisatgístics, els plans han d'establir condicions directes i indirectes per a l'evolució dels paisatges i assenyalar estratègies per al manteniment o la restauració d'aquells que tinguin un valor especial. En un paisatge tan humanitzat com el dels Països Catalans, la consideració de l'agricultura i les pràctiques ramaderes i forestals tradicionals com a factors configuradors de paisatge serà primordial, com també ho serà la reorientació, en la mesura del possible, d'aquelles formes intensives de ramaderia i agricultura que constitueixen, avui, algunes de les amenaces més importants per a la qualitat del paisatge rural.

Un planejament territorial que integri els espais urbans i els rurals, sota la perspectiva de protegir la connectivitat d'aquests últims, ajudaria a revertir la tendència amb què l'ordenació urbana ha contribuït a desendreçar el territori a través de l'exportació de residus i contaminació des dels espais urbans cap als rurals. Qualsevol política urbanística i territorial ha d'incloure una gestió dels residus que tendeixi a «desperiferitzar» l'entorn natural i eradicar el model que

---

¹⁰ CUP Capellades. *Programa electoral de la CUP de Capellades 2007*. Capellades: autoeditat, 2007. S'hi manifesta que cal lluitar per la defensa del territori més enllà dels nostres límits (municipals).

consisteix a transportar els residus del centre (urbà) a la perifèria (rural), on poden trobar menys resistències.

2.2.3. Un territori articulat en un sistema de ciutats

L'actual model de creixement, que, en el cas del Principat i el País Valencià, respon a una idea oligocèfala en què la gran ciutat (Barcelona o València) creix de manera desmesurada, acapara tots els serveis i s'escampa com una taca pel damunt del territori, és del tot nociu i insostenible.

Tant o més ho és el model de depredació del territori (especialment el litoral) per part d'urbanitzacions i complexos turístics, vigent a les Illes, tot i els darrers esforços encara no reeixits de rectificació.

L'alternativa a aquests models passa, entre altres coses, per l'articulació del territori com un sistema de ciutats amb uns límits urbans clarament definits, amb uns espais lliures i naturals que les separin i els donin personalitat comarcal, amb una complementarietat de serveis que no obligui a «anar a la capital» de manera sistemàtica i amb unes xarxes de comunicació públiques que en facilitin la interrelació.

El model de territori que volem ha de garantir una presència humana equilibrada en les diferents comarques: ha de fixar la gent al territori i evitar el perill de despoblació. Per això cal que en determinades comarques es garanteixi tant un nivell de serveis adequat com el manteniment de les activitats agràries i ramaderes.

La defensa d'aquest model alternatiu haurà de ser tenaç i constant en tots els organismes municipals i supramunicipals per tal d'evitar l'actual espoli i destrucció de la nostra terra.

2.3. Espais naturals a l'interior de la ciutat

Un sistema urbà ha d'estar format tant per espais interiors naturals com per espais periurbans naturals, però això no vol dir que els uns substitueixin els altres, sinó que han de ser complementaris. Per a la Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa (UICN) és urgent la integració en la infraestructura urbana dels espais periurbans no urbanitzats, naturals, agrícoles o forestals, que han de deixar de ser considerats com a reserves per a la urbanització. Alhora, estima que la «metropolitització» –expansió urbana sense límits– de les grans ciutats no contribueix gens a gaudir d'una bona qualitat de vida, ja que trenca el benestar social dels ciutadans. Està demostrat que l'espai verd proporciona benestar, combat l'estrès i l'agressivitat i té efectes antidepressius. És per això que una política encertada requereix que les regidories de medi ambient i urbanisme treballin conjuntament en favor de la ciutadania i el medi.

El fenomen de la «metropolitització» genera una xarxa urbana atapeïda sense espais naturals rellevants. La manca de vegetació no facilita el que es coneix com a «metabolisme urbà» (fluxos materials i energètics a la ciutat). I, en relació amb aquest metabolisme urbà, trobem també el problema de la ciutat com a illa de calor. És ben conegut que els espais naturals o les zones verdes contribueixen a contrarestar l'efecte hivernacle, ja que absorbeixen CO₂ i generen O₂. A més, fixen la pols a les fulles i esmorteixen els sorolls propis de la ciutat.

El sòl i el subsòl dels espais i zones verdes són terra. Contràriament al paviment i l'asfalt dels carrers i voreres, la terra absorbeix l'aigua i contribueix a l'atenuació dels problemes que es poden generar amb les pluges, ja que la terra filtra l'aigua o bé aquesta s'evapora. L'evaporació de l'aigua retinguda té un efecte refrigerant acusat. La vegetació també contribueix, i molt poderosament, a l'evaporació (la transpiració d'un arbre pot equivaler al funcionament de cinc aparells d'aire condicionat durant 19 hores diàries). A més, evidentment, les plantes proporcionen ombra, que és un refrigerant natural de l'ambient.

Les polítiques ambientals i socials han de poder garantir la salut tant de les ciutats com dels ciutadans, i no tan sols potenciar microhàbitats i grans espais o zones verdes internes, sinó també zones periurbanes naturals, ja que aquestes últimes funcionen com a hàbitats naturals de flora i fauna, i conjuntament amb els connectors biològics naturals formen els corredors de pas de les diferents espècies animals.

2.4. Mobilitat urbana: el model de transport¹¹

El model de mobilitat actual està basat en el transport privat particular, cal capgirar aquesta situació. Els municipis han de ser accessibles. És necessària una nova política de mobilitat i transport a escala local i comarcal per afrontar els reptes i els problemes derivats d'un creixement desmesurat en la utilització de l'espai i dels recursos no renovables. La política de transport ha de servir per organitzar i ordenar els desplaçaments de la ciutadania, i el mitjà de transport accessible per a la població ha de ser el transport públic col·lectiu i el desplaçament a peu o en bicicleta. Per tant, cal una reordenació territorial que potenciï les distàncies curtes i la transversalitat, que són els elements que possibiliten l'ús de transports menys agressius i més democràtics, la reducció progressiva del trànsit motoritzat i el foment de sistemes de mobilitat amb menor impacte ambiental.

És cert que actualment és complicat modificar la disposició de les àrees urbanes, de manera que garantir la proximitat de la feina, el centre d'activitats i l'habitatge és difícil, però també cal tenir present que la mobilitat real de les persones en la majoria de casos és el desplaçament a peu. Malgrat tot, el seguit de discursos hegemònics en favor de l'ús del transport privat particular continua vigent i, actualment, el 80% dels quilòmetres que es recorren es fan

---

¹¹ CUP Lleida. *Programa electoral de la CUP de Lleida 2007*. Lleida: autoeditat, 2007. S'hi aposta per dissenyar la ciutat a escala humana: localitzar els habitatges, equipaments, zones de serveis, d'oci i esportives, espais naturals o zones verdes, a unes distàncies adequades per tal que siguin accessibles a tota la població, i per aproximar al màxim aquests espais a la ciutadania per evitar la mobilitat obligada. S'hi manifesta voler una ciutat on no calgui agafar el cotxe, suficientment compacta per accedir a peu o en transport públic a tot arreu.

amb vehicle privat particular. S'ha invertit en la dotació de flota de vehicles privats, s'ofereixen subvencions públiques a empreses de construcció de vehicles i a particulars per comprar-los, però no es planteja seriosament que els vehicles assumeixin els costos que generen. Estem marcats, doncs, per una estratègia basada en polítiques de transport que afavoreixen les empreses implicades en el sector, polítiques territorials que aposten per l'expansió en el territori d'urbs disperses que fomenten l'ús del vehicle privat particular, la ideologia que fomenta l'associació del cotxe a la modernitat o a la llibertat individual i les teories urbanes, vingudes principalment d'Europa, que ordenen les ciutats amb connexions de xarxes de transport privat particular.

Anys d'aquests discursos han acabat fent que actualment les distàncies llargues es cobreixin amb transport motoritzat, que s'abandonin les solucions col·lectives per a necessitats de desplaçament que, en la major part dels casos, són en si necessitats col·lectives –entre el 45% i 50% es tracta de desplaçaments al centre laboral– amb un cost econòmic i mediambiental insostenible.

Cal, doncs, un canvi d'enfocament. La restricció de l'ús del vehicle privat particular a les ciutats congestionades és possiblement una mesura senzilla i eficaç; el problema es planteja en la resta del territori on falta encara cobrir necessitats de transport. Primerament, cal que la gent tingui accés a la ciutat de la manera més senzilla possible, fet que implica repensar també l'espai públic i l'ús que aquest ha de tenir, sobre la base de saber què volem prioritzar i com volem que sigui aquest espai públic, de manera que donem prioritat al vianant i a la mobilitat amb transport públic col·lectiu. En segon lloc, és necessari crear xarxes entre els municipis, a través de l'optimització de l'oferta de transport col·lectiu públic, establir un sistema de gestió conjunt en l'àmbit territorial i una tasca cooperativa entre municipis per trencar fronteres en l'àmbit del transport comarcal i municipal, i generar així, també, plans de mobilitat complementaris que connectin espais més enllà dels municipis.

Cal adoptar mesures senzilles, com facilitar aparcaments dissuasius gratuïts als afores de la ciutat per descongestionar el centre, connectats

estratègicament mitjançant la xarxa de transport públic col·lectiu; realitzar un projecte de xarxes de carril bici racionalitzat, coherent i connectat, que serveixi veritablement per guanyar mobilitat; elaborar plans integrals de mobilitat que prioritzin els vianants, les bicicletes i el transport públic a tot el municipi. Aquestes mesures són necessàries i representen una veritable aposta en favor de polítiques de transport públic col·lectiu que vagin per força en detriment del vehicle privat particular i en provoquin la reducció, alhora que incentiven la demanda de transport públic col·lectiu.

El transport públic col·lectiu aporta un seguit d'avantatges genèrics, com equitat, integració, economia i ecologia, i una xarxa urbana que el prioritzi facilitarà un major i més ràpid accés al centre de les urbs i una major comoditat en els desplaçaments.

Cal valorar el cost ambiental i econòmic del sistema actual, i fer una diagnosi de les necessitats reals i les expectatives dels ciutadans i de les ciutadanes perquè l'aposta pel transport públic sigui encertada en la seva aplicació; calen, doncs, processos participatius reals, que impliquin entitats, col·lectius i habitants del municipi.

S'han d'establir directrius de foment del transport públic, de defensa dels vianants i de l'ús de la bicicleta per sobre del vehicle privat; en aquest sentit cal plantejar en els nuclis urbans espais centrals d'ús exclusiu per a vianants, amb zones de passeig i assentament d'activitat lúdica i comercial. En zones de baixa densitat de població i de trànsit també es pot donar prioritat al vianant mitjançant el tipus de pavimentació (llambordins, peces de formigó sense limitació de la calçada, etc.), el dimensionament de la calçada, el traçat de les vies, els passos de vianants elevats, etc.

Cal garantir la connexió amb transport públic de tots els sectors de la ciutat, especialment de les zones industrials i comercials amb les residencials. Per tal d'aconseguir una efectivitat en aquest sentit caldria disminuir la dispersió de les zones industrials: no és imprescindible que cada municipi tingui la seva. Una eina efectiva en aquest sentit són els plans directors territorials d'àmbit

comarcal. La concentració de la indústria, a més d'afavorir el transport públic, també afavoreix l'eficiència energètica i, mitjançant estudis d'impacte ambiental, també pot servir per millorar l'aprofitament dels residus, planificar la implantació d'empreses que es complementin les unes amb les altres i reutilitzar els residus generats.

Impulsar un veritable pla de xoc a favor del transport públic suposa, en primer lloc, una clara voluntat política en la seva defensa. I aquesta voluntat política es demostra lluitant per aconseguir un bon finançament per desenvolupar en tots els àmbits una clara millora del transport públic col·lectiu en detriment del transport privat i a favor de la mobilitat social.

Si entenem que finançar el transport públic és qüestió de voluntat política entenem que ens hem d'encaminar a fer polítiques en l'àmbit municipal que aportin, entre moltes altres coses, diners per poder invertir a potenciar-lo. I aquest pas l'hem de fer a partir de decisions valentes que repercuteixin en el bé col·lectiu per damunt del bé individual.

Finançar el transport públic no vol dir apujar el preu de les tarifes i taxes que paguen els i les usuàries, sinó tot el contrari: l'aplicació de preus justos i dignes –per no dir la gratuïtat– és, justament, la millor política de promoció del transport públic de qualitat, que es converteix, així, en referent de la població a l'hora de mobilitzar-se. Per tant, preus justos i una bona xarxa de transports –autobusos, ferrocarrils, carrils bici...– requereixen, una altra vegada, aconseguir un bon finançament per al transport públic. Això, evidentment, implica buscar recursos i és per aquí per on s'ha de començar. Els diners hi són: l'únic que cal fer és traspasar-los de l'àmbit privat en benefici de l'ens públic.

Un primer pas en pro d'aquest finançament seria la municipalització de les zones blaves de tots els pobles i de totes les ciutats dels Països Catalans; que el que fins ara és un servei externalitzat dels ajuntaments passi a ser un servei municipal i que els beneficis que genera –que són molts– s'inverteixin en els transports públics locals.

L'aplicació d'una taxa impositiva als vehicles privats més contaminants que repercuteixi també en benefici del transport públic col·lectiu seria una altra mesura. Imposar un recàrrec als carburants fòssils, exclusivament, per finançar el transport públic és també una molt bona opció; com també la introducció d'una taxa sobre els peatges de les autopistes i les seves empreses que aportí una part del finançament en la millora dels serveis d'aquest transport públic. Aquestes són algunes de les mesures que es podrien adoptar per assolir un bon finançament del transport públic i aconseguir, així, que aquest esdevingui un element clau i fonamental en el si de la mobilitat en el nostre municipi.

2.5. Equipaments

El plantejament que hem de defensar pel que fa als equipaments ha d'afavorir un veritable equilibri territorial, en relació amb els nivells de renda i l'accés als equipaments i serveis bàsics dels habitants, un equilibri que és compatible amb les diferències demogràfiques, paisatgístiques i d'estructura econòmica dels diferents àmbits. Sempre que es pugui es potenciarà la rehabilitació d'espais en lloc d'apostar per l'obra nova. Un ajuntament ha de vetllar per la millora de les condicions de vida dels seus ciutadans, per tant és fonamental que el municipi practiqui una política de sòl que permeti desplegar equipaments estratègics. Cal plantejar-se realment quines són les necessitats del municipi i elaborar propostes tot actuant amb previsió en la demanda i creació d'equipaments.

Bàsicament diferenciarem entre quatre tipus d'equipaments: culturals, socials, educatius i esportius.

Pel que fa als equipaments culturals, el model d'hotel d'entitats autogestionat és en principi una bona opció a la falta d'equipaments per a les entitats, ja que es pot compartir un espai amb diversos col·lectius per aprofitar millor les instal·lacions. Sempre s'ha de plantejar de manera que les despeses siguin assumides per part de qui usa el local. La filosofia hauria de ser que els espais públics reverteixin directament en el poble i puguin ser gestionats per les entitats. Si cal, s'han de promoure nous valors per tal que la gestió dels

equipaments la duguin a terme les mateixes entitats. D'aquesta manera senten els espais molt més seus, els valoren, els respecten i els potencien. Cal tenir en compte que els recursos són limitats i sempre s'han de considerar les prioritats d'actuació. En aquest sentit, s'ha de donar veu a la voluntat del poble, però cal establir les prioritats en funció de la potencialitat del teixit associatiu, responsable en gran part de la dinamització cultural a la vila. També s'ha de parar especial atenció al jovent i, per fer-ho, promoure casals de joves autogestionats que els permetin fugir de l'alienació en l'oci i poder potenciar els vincles i la cooperació tot compartint espais.

Pel que fa als equipaments socials s'ha d'actuar amb la màxima previsió, cal anticipar-se a les necessitats emergents i les de mitjà i llarg termini: centres de dia per a gent gran, pisos assistits, escoles bressol, llars residencials d'estada temporal i permanent, centres oberts per a la infància en risc, cases de petita infància, habitatges per a urgències socials, punts de trobada de joves... L'ajuntament també ha de mostrar-se disposat a acollir equipaments socials descentralitzats i de gestió autonòmica: cases d'acollida per a dones maltractades, centres d'atenció i seguiment a les drogodependències, centres residencials d'acció educativa, albergs d'acollida per a urgències socials...

Igualment el consistori ha de disposar de previsió de sòl públic municipal per a equipaments bàsics de gestió autonòmica: escoles, instituts, centres d'atenció primària, hospitals... Hi haurà ocasions en què des de l'ajuntament s'haurà de facilitar el sòl i pressionar l'ens autonòmic per avançar en la realització d'aquests equipaments per evitar la saturació actual dels serveis públics, tot promovent la descongestió per poder oferir un millor servei.

Pel que fa a l'educació, en els espais de titularitat municipal, l'ajuntament s'ha d'encarregar que les escoles bressol garanteixin l'accés a tots els nens i nenes i n'ha d'evitar la massificació. Pel que fa a l'educació primària i secundària, el consistori ha de facilitar la instauració d'oficines municipals d'escolarització per tal de garantir la distribució equitativa d'alumnes amb necessitats educatives especials en centres públics i concertats; també hauria de ser responsable

d'oferir en horari extraescolar un ventall d'activitats de reforç educatiu per intentar disminuir el fracàs escolar i l'exclusió social.

S'ha de procurar dotar pobles i ciutats dels equipaments esportius necessaris per tal que les iniciatives privades no generin exclusió social en la pràctica esportiva. Només compartint equipament i pràctica esportiva infants i joves aprendran a conèixer-se i relacionar-se en un àmbit altament cohesionador. S'ha de tendir a la creació de veritables espais poliesportius per aprofitar més bé el sòl i no optar per grans construccions i projectes faraònics amb un elevat cost de construcció i manteniment, que acaben convertint-se en espais desaprofitats.

Pel que fa al manteniment dels equipaments està comprovat que el manteniment periòdic sempre representa una mesura d'estalvi a llarg termini, ja que quan l'estat de degradació és molt alt els costos es disparen. Per això s'ha de potenciar una política de manteniment regular dels equipaments municipals i promoure que les tasques les realitzi la brigada municipal, tot evitant la contractació d'altres empreses. S'ha d'evitar l'externalització dels serveis i treballar perquè aquests siguin de propietat municipal. Cal saber fer veure que l'externalització del servei no serveix per a la seva millora sinó realment per generar beneficis a una empresa privada.

3. Radicalització de la democràcia: recuperació de l'espai públic

3.1. Introducció

Des del nostre punt de vista, actualment, el context social i polític es caracteritza per un allunyament cada vegada més gran dels centres de decisió dels ciutadans a qui van dirigides les actuacions polítiques i socials. Els centres de decisió reals –les instàncies econòmiques– es troben fora de l'àmbit polític i el condicionen per tal que aquest darrer només compleixi les seves atribucions formals i utilitzi els aparells de l'estat per garantir-ne i afavorir-ne els interessos.

Així, es consolida en el nostre entorn la cultura de la democràcia delegada, que basa la seva pràctica en reduir els nostres drets polítics a la tria d'uns representants escollits en les diferents eleccions. Aquests representants amb atribucions de govern es dediquen a gestionar formalment la democràcia i a generar un corpus legislatiu d'acord amb els interessos del poder econòmic dominant, que és el que s'aplica realment, en comptes d'un altre corpus legislatiu fàcticament democràtic, que és formalment més atractiu, però que només té una força simbòlica i que no s'aplica. Així mateix, sovint ens trobem que existeix un ordenament jurídic que, tot i les seves limitacions, permet certs mecanismes de participació que no es porten mai a la pràctica. És la manca de voluntat política la que produeix aquest efecte.

Des de la CUP creiem que la democràcia és molt més que anar a votar cada certs anys diversos paquets d'opcions polítiques inamovibles i, sovint, poc representatives de la realitat social.

La democràcia real és la que permet decidir dia a dia el model de societat que volem. Això no és fàcil, però els ajuntaments, com a institucions més pròximes a les ciutadanes i als ciutadans, tenen una gran oportunitat i, sobretot, responsabilitat en aquest sentit.

La CUP té com a objectiu retornar la política a la gent. Hem de denunciar la mentida de la democràcia formal, potenciar l'organització autònoma de les classes populars. A més, hem d'aconseguir, des de les institucions, la creació de canals de participació real efectius i garantir que s'utilitzin i serveixin perquè les classes populars autoorganitzades executin polítiques per al poble.

Així, una de les principals aportacions de la CUP allí on tinguem presència ha de ser la lluita per la plena democratització de la vida social, política i econòmica dels nostres municipis. I, per això, la participació ciutadana, entesa d'una manera àmplia, ha de ser una de les nostres batalles: al carrer i als ajuntaments.

En un context polític marcat per la desafecció ciutadana cap a les institucions i els representants polítics del sistema, cal aprofitar les eines que tenim a l'abast des dels nostres municipis i presentar a la ciutadania una manera diferent d'entendre la política als ajuntaments que permeti recobrar la confiança en les institucions i torni a despertar l'interès pels afers públics a partir de la implicació de la ciutadania en la política local. També en les relacions socials i la vida econòmica, la introducció d'elements democratitzadors i l'impuls d'estructures de caràcter comunitari ha de ser una prioritat per a la CUP.

Així, ens cal una forma de governar basada en el reconeixement del paper inevitablement central de la població en la política, a través de l'establiment dels mecanismes de participació adients i en el reforçament d'aquelles dinàmiques que facilitin l'activació i la implicació ciutadana en els diferents àmbits d'acció. La innovació, l'experimentació i l'aprofundiment d'experiències participatives i d'autoorganització que condueixin la ciutadania i el teixit social a un protagonisme real i un major poder en la presa de decisions i el control de la gestió són, en aquest sentit, elements indispensables de l'aposta democratitzadora de la CUP als ajuntaments catalans.

En aquest punt cal tenir en compte que la manca de voluntat política per part dels representants municipals d'obrir espais de participació i renunciar a l'exclusivitat en els diferents àmbits de decisió i gestió, pot ser un escull per a

l'aplicació de les polítiques que plantejem. També ho poden ser, en aquest sentit, les mancances i els límits de l'actual legislació. Per això, l'impuls de la democràcia participativa ens ha de servir per posar de manifest les limitacions i els dèficits de l'actual marc legal en relació a la conquesta i la consolidació d'autèntics espais de poder popular als nostres municipis, alhora que ens ha de permetre de fer aflorar les contradiccions entre el discurs oficial a favor de la participació i les reticències que genera en les elits polítiques i econòmiques, en la pràctica.

Igualment, és bàsic transmetre a la població la necessitat d'exercir el dret de ciutadania, la conveniència d'implicar-se de manera activa i crítica en la política municipal per la via de la participació directa. Així, com ja s'ha dit, ens caldrà impulsar mesures que fomentin l'adquisició d'aptituds i valors que permetin fer efectiva la democràcia participativa, i que enforteixin i dinamitzin el teixit associatiu i, en general, els moviments ciutadans. És per això que la tasca de democratitzar i popularitzar àmbits bàsics de la vida social de les nostres viles i ciutats, com ara l'oci o la cultura, hauran de ser, també, elements primordials de la nostra acció política.

Així doncs, una ciutadania activa, organitzada, i una administració local oberta, accessible i disposada a escoltar, és el que ha de permetre'ns obtenir la síntesi necessària per fer dels ajuntaments autèntics espais comunitaris i participatius per a la presa de decisions i l'organització de la vida social, tant pel que fa a la definició de les polítiques i el control de la gestió, com amb relació a la mateixa prestació de serveis.

Tot plegat fa que se'ns plantegi la necessitat d'impulsar l'elaboració de fulls de ruta de caràcter transversal i multidisciplinari, que no redueixin la participació ciutadana en l'àmbit estrictament polític i institucional, i que s'adaptin a les característiques de cada municipi: plans estratègics que posin les bases per a la transició definitiva de les nostres viles i ciutats cap a models autènticament democràtics i populars d'organització municipal.

Partint de tot això, des de la CUP hem de tenir en compte les següents línies estratègiques:

- Augmentar la informació dels ciutadans i les entitats associatives
- Afavorir l'autoorganització popular
- Dotar de mecanismes de gestió el teixit associatiu
- Garantir que es portin a la pràctica aquests mecanismes

3.2. Reflexions sobre la situació de la democràcia participativa als municipis

A l'hora de concretar aquests principis estratègics hem de tenir en compte diferents reflexions que sorgeixen al voltant de la situació actual:

- **La participació** forma part de l'agenda de totes les formacions polítiques i la majoria d'equips de govern, però a l'hora de la veritat **no es porta a terme**. En conseqüència, la participació ciutadana no existeix per manca de voluntat política. En aquest sentit, els ajuntaments, com a ens de l'administració més propers a la ciutadania, haurien de ser els que més vetllessin per fomentar-la.
- **Falta informació i pedagogia sobre participació.** Actualment les institucions no fomenten el treball en xarxa de les entitats associatives perquè ho consideren un perill. Difondre la informació de manera transparent i coordinar el treball en xarxa hauria de ser feina de la regidoria de participació ciutadana.
- **No existeixen canals d'assessorament a les entitats associatives i l'excessiva burocràcia** amb què es troben a l'hora de realitzar la seva

feina **frena la participació**. Cal que les reglamentacions expressin amb la màxima simplicitat els procediments més complexos, i cal tendir cap a la simplificació de tràmits burocràtics i millorar els canals d'informació i assessorament.

- **Els mecanismes que s'anomenen «de participació ciutadana» només són consultius.** Cal fer un pas més enllà i dotar-los de poder decisor. El marc legal és interpretable i, sobretot, cal buscar escletxes com l'article 69 de la Llei de bases del règim local, que preveu la possibilitat que els consells ciutadans tinguin poder decisor.
- **El pressupost participatiu** (sota diferents fórmules) és una bona manera de **començar a fer pedagogia de la participació**, però abans d'intentar dur-lo a la pràctica han d'haver-hi una sèrie de condicions: cal identificar molt bé l'àmbit que se sotmetrà a discussió, poder garantir el finançament de les opcions que sorgeixin, vetllar perquè no segestin l'espai de participació *lobbies* organitzats poc representatius, etc. L'esquerra independentista no pot fer demagògia amb la participació i cal estar atents als perills que comporta per tal de ser honestos: no podem enganyar ni generar frustració i hem de saber en quins moments i amb quines garanties es pot dur a la pràctica.
- Cal fer veure als responsables polítics i a les formacions amb representació als consistoris que **cal un canvi de dinàmica**. Cal exigir partides pressupostàries per fer campanyes de participació i fomentar, així, la democràcia participativa.
- **Els reglaments de participació ciutadana acostumen a ser llargs, gens clars i poc àgils.** Cal recollir l'opinió del teixit associatiu i fer una diagnosi de la situació de cada municipi, com a pas previ a l'elaboració o modificació d'aquest tipus de reglaments, a través de processos participatius en què intervinguin les entitats i els col·lectius del municipi, en el sentit que s'expressava en el punt anterior.

- **Les regidories de participació ciutadana no tenen prou poder, ni capacitat per actuar de forma transversal.** Sovint no compten amb tècnics especialitzats i, en els casos en què sí que n'hi ha, les atribucions que tenen no van pas més enllà de cercar el consens entre el consistori i els agents implicats en els diferents àmbits, fet que dilueix el mateix concepte de participació.

3.3. Àmbits d'actuació per a la millora de la participació

En contraposició a la situació de partida, la CUP pren el compromís de treballar una ciutadania activa i un teixit associatiu ric i dinàmic, a partir de la incidència en els següents aspectes:

- **Pedagogia de la participació.** Per afavorir l'activació de la ciutadania i la seva implicació, tant en l'acció política municipal com en la dinamització de la vida social dels nostres municipis, és convenient impulsar programes que facin pedagogia i transmetin hàbits i valors participatius, que permetin l'apropament dels infants i joves, i la ciutadania en general, a la gestió dels afers públics. Aquest tipus de programes es poden basar en iniciatives puntuals o estructures participatives bàsiques, que facilitin l'adquisició d'experiència en aquest àmbit i que transmetin aptituds basades en el diàleg, la cooperació i les formes democràtiques de presa de decisions. Alguns exemples d'aquest tipus d'iniciatives poden ser la celebració d'assemblees i tallers participatius als centres educatius o l'organització de conferències i sessions formatives per a les mateixes entitats i la ciutadania en general sobre aquestes temàtiques.
- **Enfortiment i dinamització del teixit associatiu.** La consolidació d'un teixit associatiu viu, conformat per entitats dinàmiques, democràtiques i independents, ha de ser una prioritat des del punt de vista de la participació ciutadana. És per això que apostem per dotar de suport organitzatiu, logístic i financer les associacions per tal que puguin

desenvolupar la seva activitat amb plenitud i materialitzar els seus objectius. En aquesta línia, plantegem:

- Tendir cap a l'establiment de polítiques de convenis i ajuts econòmics a les associacions, plantejats de manera no paternalista ni clientelista i de manera que garanteixin la seva independència i incentivin la cultura de l'esforç en la seva activitat.
- Vetllar pel funcionament actiu, divers, democràtic i no discriminatori de les associacions, a partir de censos d'entitats actualitzats periòdicament. Aquests censos, que s'han d'entendre com a mecanismes de suport al teixit associatiu i no com una eina de control, han d'assegurar un coneixement fiable de la realitat associativa de cada municipi, i han de permetre fomentar un bon desenvolupament estratègic i qualitatiu del teixit social local, a partir de la detecció de les seves principals necessitats i mancances.
- Impulsar mesures de suport com la creació d'hotels d'entitats, serveis d'assessorament, la contractació de tècnics de suport o l'establiment de materials i l'establiment de recursos per a la formació i la millora de la incidència social de les associacions.
- Propiciar la creació d'espais i mecanismes per a la producció, l'exposició i l'expressió dels projectes, i garantir la difusió de l'activitat pública de les entitats. En aquest sentit cal apostar perquè s'estableixin xarxes d'equipaments –centres cívics, espais polivalents, etc.– que tinguin en compte les necessitats de les associacions i que siguin accessibles, així com impulsar plataformes i mitjans a través dels quals es pugui promocionar i donar a conèixer l'activitat dels col·lectius.
- Promoure la relació entre les diferents expressions del teixit social local a través de coordinadores d'entitats o altres formes que

permetin l'articulació de xarxes associatives de caràcter cívic i popular. El contacte fluid entre els col·lectius permet un augment de la seva capacitat d'incidència i afavoreix l'intercanvi de coneixements i experiències, fet que propicia l'enriquiment del capital social en el teixit associatiu local.

- Habilitar mecanismes de participació i interacció entre l'administració local i la xarxa associativa de cada municipi, per tal de generar dinàmiques de confiança i fer augmentar la incidència del teixit associatiu en la política municipal.
- **Corresponsabilització i cogestió d'equipaments i programes.** És positiu que se cerquin fórmules de cogestió amb entitats ciutadanes o altres mesures de gestió participativa, a través de l'establiment de convenis que assegurin la prestació dels serveis públics i que dotin d'un paper protagonista els actors implicats. En aquest sentit es proposa:
- Plantejar mesures de corresponsabilització entre l'administració local i les entitats ciutadanes en l'ús i la gestió d'equipaments i infraestructures públiques, per tal d'incrementar el reconeixement, la confiança i la responsabilitat del teixit associatiu.
  - Impulsar acords de cogestió d'equipaments públics per enfortir el paper de les associacions i tendir cap a formes de prestació pública més properes i democràtiques.
- **La democratització de la cultura i l'oci i la socialització dels espais públics.** Davant la proliferació de models culturals i d'oci mercantilitzats, elitistes i desarrelats, i entenent que aquests àmbits constitueixen una part essencial de la vida social dels nostres municipis, la tasca de la CUP en l'àmbit local és impulsar processos de reapropiació de la producció cultural, a través de la potenciació de les estructures i els col·lectius locals, i la programació d'una oferta d'oci popular i participativa. Igualment, cal posar fre a la creixent tendència que

estableix un ús privatiu –i, en ocasions, privatitzant– dels espais públics, a través del replantejament de les ordenances (mal)anomenades del civisme. Partint d'aquestes premisses es proposen les següents línies d'acció:

- Impulsar una planificació estratègica del model d'oci i cultura, que garanteixi la diversificació de l'oferta i que propiciï un desenvolupament participatiu, no comercial i alternatiu als circuits oficials.
- Donar suport, en el marc d'aquests plans estratègics, a l'activitat i al desenvolupament de grups i col·lectius culturals locals, prioritzar-ne la contractació en les programacions culturals dels municipis i establir mesures que n'assegurin la difusió de la producció.
- Potenciar les iniciatives de cultura tradicional i popular –vinculades a les festes majors, correfocs, castells, etc.–, que combinin l'activació ciutadana amb un desenvolupament cultural arrelat al territori.
- Promoure la recuperació de l'ús dels espais públics com a eina per a la sociabilització i la participació ciutadana, a través de la modificació de les ordenances del civisme o qualsevol tipus de reglament municipal que limiti o penalitzi aquesta pràctica.

3.4. Eines municipals per a la millora de la participació

Les eines en l'àmbit institucional sobre les quals hem d'actuar per la definició participativa de les polítiques públiques i el control democràtic de la gestió són les següents:

- **Marc legal i reglamentació.** La CUP haurà de promoure la redacció i la modificació dels documents que regulen la participació ciutadana en l'àmbit municipal, per tal d'aprofitar les possibilitats de l'actual marc legal

i consolidar el màxim de mecanismes i estructures participatives. S'ha de reivindicar que la redacció i modificació de la normativa que regeix la participació ciutadana es faci mitjançant un procés, igualment, participatiu. A més, l'impuls de la democràcia participativa que puguin significar aquestes accions ha d'anar inevitablement acompanyat de la denúncia dels dèficits democràtics de l'actual sistema, que es materialitzen en les estructures polítiques i econòmiques de poder que actuen en contra dels interessos de les classes populars, així com en les mancances i els impediments que suposa l'actual marc legal per al desenvolupament de la democràcia directa i l'autonomia municipal. Per això proposem les següents mesures:

- Impulsar modificacions del Reglament Orgànic Municipal (ROM) de cada municipi, com a eina que regula aspectes bàsics de la participació ciutadana. Les modificacions han d'anar orientades a incrementar els mecanismes participatius i de control de la gestió. Així, la participació popular als plens, la publicitat de les comissions informatives o la convocatòria de consultes populars, entre d'altres, hauran de constar entre les reivindicacions.
- Promoure la redacció o modificació de reglaments de participació ciutadana, que prevegin diferents tipus de figures participatives i posin sobre paper les possibilitats que té la ciutadania per exercir el seu dret a la iniciativa política, la participació i el control de la gestió, d'acord amb una democràcia realment participativa i no només delegada.
- Tendir a la simplificació dels diferents documents reguladors de la participació, per superar l'excessiva burocratització dels tràmits i els tecnicismes que solen caracteritzar-los, i fer-los més accessibles i útils per al conjunt de la població.
- Garantir, igualment, la difusió d'aquests reglaments i la promoció del seu ús entre el teixit associatiu i la ciutadania en general, per tal que

les diferents figures i els diferents mecanismes que prevegin esdevinguin eines efectives que permetin incidir en la política municipal.

- **Planificació estratègica per a una transició cap a models d'organització municipal participatius i democràtics.** Els mecanismes i les eines de participació, així com les atribucions que tenen i els recursos que cal destinar-hi a cada municipi, depenen de múltiples factors com ara l'arquitectura institucional, les prioritats de l'equip de govern, la vitalitat del teixit associatiu o els hàbits participatius de la ciutadania. És per això que es fa necessari adequar les eines, els processos i, en general, tot allò que conformen les polítiques de participació, al context de cada municipi. Per fer-ho cal plantejar l'establiment de fulls de ruta que prevegin la transició cap a models d'organització municipal de caràcter comunitari i popular. Per això, la CUP promourà l'elaboració de plans directores de participació ciutadana que, des d'una concepció àmplia i transversal, i prenent en consideració la realitat de cada municipi, permetin estructurar aquests processos de democratització amb l'acord de tots els actors implicats.

- **Figures, organismes i processos participatius.** Com s'ha exposat, el ROM i els reglaments de participació ciutadana, a més d'altres normatives d'àmbit supramunicipal, estipulen les diferents formes de participació que podem dur a terme als nostres municipis. És tasca de la CUP, en aquest sentit, vetllar per l'aplicació i el bon ús d'aquests mecanismes i vies reals d'implicació ciutadana en l'àmbit institucional. Per això, es proposa:
  - Impulsar la creació d'estructures participatives permanents, d'àmbit sectorial o territorial, i de caràcter consultiu o vinculant, en funció de la necessitat. Des d'aquest punt de vista, organismes com les taules territorials o consells de districte, els consells municipals sectorials o altres fórmules d'aquest tipus, poden ser eines efectives de participació i diàleg, sempre que es vetlli per la seva representativitat

i que tinguin les atribucions necessàries per al control de l'acció municipal.

- Promoure la realització de processos participatius de gran format amb caràcter temporal per a la definició de les polítiques i dels grans projectes municipals. Des d'aquest punt de vista, s'ha de potenciar la posada en marxa d'iniciatives d'aquest tipus en la redacció dels plans d'actuació municipal (PAM), que marquen les prioritats i els principals eixos polítics de cada legislatura, així com en l'elaboració de pressupostos municipals anuals.
  - Preveure la participació de la ciutadania i les entitats en la definició i el seguiment de la implementació d'actuacions concretes d'àmbit territorial o sectorial, a partir de tallers participatius, sessions informatives i la creació de comissions ciutadanes de control.
  - Fomentar l'exercici de les diferents figures participatives que puguin establir els reglaments de participació ciutadana de cada municipi com ara els drets de petició i proposta, les consultes populars, els drets d'iniciativa ciutadana, etc.
  - Plantejar el reconeixement i l'atribució de poder de decisió a realitats organitzatives no institucionalitzades i de caràcter democràtic i popular que es considerin representatives com associacions de veïnes i veïns, assemblees de treballadores i treballadors, de joves, etc.
- **Innovació, experimentació i aprofundiment democràtic.** Partint sempre d'una autèntica voluntat democratitzadora, i essent conscients de la facilitat amb què, sovint, processos participatius poc reeixits poden provocar desconfiança i frustració en el del teixit ciutadà, cal que l'acció política en aquest camp sigui valenta, innovadora i que es basi en l'experimentació per a l'aprofundiment democràtic. A continuació s'apunten algunes consideracions en aquest sentit:

- Cal aprofitar el potencial dels municipis amb poca població per a l'aprofundiment d'experiències de democràcia directa. Així, estructures com els consells de poble, per exemple, poden esdevenir autèntics òrgans de poder popular, si es plantegen amb sinceritat i confiança, i sempre que existeixin els canals d'informació i comunicació adequats.
- Tot i la seva complexitat, convé preparar les condicions per l'elaboració dels anomenats pressupostos participatius en aquells municipis on sigui possible. Cal tenir en compte que aquest tipus d'iniciatives requereixen un veritable esforç de preparació i de treball sistemàtic amb el teixit ciutadà, la qual cosa converteix en un autèntic repte el seu plantejament i la seva materialització en algun dels municipis on la CUP tingui presència.
- L'aprofitament de les noves tecnologies és una altra qüestió que cal explorar i potenciar en el camp de la innovació democràtica. Així, l'habilitació de canals informatius i de comunicació, l'experimentació en mecanismes de democràcia electrònica i l'ús adequat de les anomenades eines 2.0 són algunes línies en les quals és aconsellable treballar. En aquest sentit, es pot impulsar la creació de plataformes electròniques que segueixin la filosofia de «govern obert» per permetre la participació directa de la ciutadania en les decisions col·lectives, per garantir la seguretat i l'anonimat, i per evitar la fractura digital, de manera que ningú es vegi impossibilitat d'exercir aquest dret.

3.5. La democràcia participativa més enllà de la institució municipal

Més enllà de les eines institucionals que es defineixen com a participatives cal fixar les bases per la democratització de la vida econòmica i la prestació dels serveis públics mitjançant les següents mesures:

➤ **La democratització dels organismes econòmics públics locals i la prestació de serveis.** Cal que les estructures econòmiques públiques dels municipis catalans avancin cap a formes més participatives de gestió, combinant l'agencialització d'actors comunitaris amb capacitat per a la prestació de serveis i la introducció de mecanismes democràtics en les mateixes formes de gestió i organització pública. Així, l'aprofundiment d'experiències de col·laboració entre l'administració local i el teixit comunitari de cada municipi ha de permetre tendir a una provisió dels serveis més pròxima, que pot iniciar-se en àmbits com el lleure o els serveis socials, i pot anar creixent fins a abastar la majoria de serveis municipals. La concreció del que podem anomenar una prestació democràtica dels serveis públics es pot basar en l'articulació de xarxes d'actors que combinin components públics –administració–, que en si mateixos ja incorporin mecanismes de gestió més democràtics, comunitaris –tercer sector, cooperatives, teixit associatiu, etc.– i participatius –ciutadania. Des d'aquest punt de vista, es proposa:

- Potenciar l'establiment de convenis amb entitats ciutadanes i organismes de tipus comunitari per a la definició conjunta i l'execució de projectes, la prestació de serveis i l'acord de mecanismes de cogestió d'equipaments i programes.
- Treballar per a la introducció d'elements de gestió participativa en les empreses i organismes econòmics públics o amb participació de l'administració local.
- Impulsar polítiques de contractació de personal transparents i objectives que impedeixin l'aparició de pràctiques clientelistes.

➤ **L'articulació d'estructures econòmiques comunitàries.** La CUP, en l'àmbit municipal, ha de tenir com una de les seves principals prioritats l'establiment de les bases que permetin avançar cap a la consolidació d'estructures econòmiques locals basades en la democràcia, l'ètica i la

solidaritat. Especialment en l'actual context de crisi, i tenint en compte les creixents retallades de drets socials que viu la ciutadana als nostres municipis, cal treballar perquè els ajuntaments s'impliquin en l'articulació d'aquest tipus d'estructures comunitàries, a partir de les línies que segueixen:

- Promoure plans de transició cap a formes cooperatives d'organització en les empreses existents i incentivar l'ús d'aquesta lògica de gestió en els projectes empresarials de nova creació.
- Fomentar una major participació econòmica del sector públic local en el teixit productiu, amb l'objectiu de tendir cap a models de desenvolupament arrelats al territori.
- Articular xarxes econòmiques comunitàries d'àmbit municipal o comarcal, conformades per empreses públiques, cooperatives, organismes del tercer sector, etc., amb l'objectiu final que puguin esdevenir estructures econòmiques amb un pes majoritari en les realitats productives locals. En cas de consolidar-se, en el marc d'aquestes xarxes poden acabar-se plantejant mesures econòmiques de certa magnitud, com la decisió de potenciar determinats sectors que es considerin estratègics, la introducció d'elements de planificació i organització de la producció, o l'elaboració de plans d'ocupació.

3.6. Democratització de les estructures organitzatives dels ajuntaments

Cal dotar els ajuntaments d'una estructura organitzativa veritablement democràtica, basada en la participació, la transparència i la informació, per això s'aposta per:

- **Una estructura organitzativa que garanteixi el protagonisme de la participació.** Per aconseguir materialitzar totes les propostes de

democratització dels ajuntaments catalans i, en general, la vida política, social i econòmica dels municipis, és necessari que l'organització institucional es doti d'elements que garanteixin el protagonisme i la transversalitat de la participació ciutadana en aquests àmbits. Així, cal plantejar el debat de la reestructuració dels organigrames municipals i treballar per trobar les fórmules més efectives de canalització i incidència de la voluntat popular. En aquest sentit, presentem les següents línies d'acció:

- Impulsar la creació d'àrees de participació que, partint d'una lògica transversal i interdepartamental, introdueixin la participació ciutadana en totes les àrees municipals. Per reforçar el seu pes polític, si es considera oportú, es pot plantejar la seva adscripció en les àrees d'alcaldia i establir òrgans de coordinació entre les diferents regidories.
  - Promoure mesures de descentralització de l'administració pública, a partir de l'increment del pes de les regidories de barri i de l'habilitació d'oficines d'informació i atenció a la ciutadania als centres cívics, per poder realitzar els tràmits municipals.
  - Replantejar el funcionament de patronats i altres organismes municipals, per tal d'assegurar la representativitat i el control democràtic de la seva activitat.
- **La transparència en la gestió.** Aquesta és una qüestió cabdal perquè la ciutadania pugui implicar-se en condicions en la gestió dels afers públics. Per això és necessari que tots aquells actors ciutadans que vulguin participar en la política local disposin de la informació necessària per tal de poder analitzar, debatre i valorar els temes municipals. La publicitat i la informació esdevenen, així, elements imprescindibles per al control democràtic de la gestió municipal per al qual aposta la CUP. Per això, treballarem per l'aplicació de les següents mesures:

- Promoure la publicitat de tots aquells elements vinculats a les actuacions i al tipus d'organització i d'administració dels recursos públics de les corporacions locals.
- Impulsar l'habilitació de mecanismes informatius accessibles que permetin el seguiment periòdic de l'actualitat municipal i la simplificació de la documentació per tal de fer-la propera i intel·ligible al conjunt de la ciutadania.
- Fomentar la creació de canals de comunicació efectius entre ciutadania i administració, com ara la interlocució directa amb els representants municipals o serveis efectius i transparents de queixes i suggeriments, que permetin fer seguiments de l'estat de les demandes.
- Impulsar la creació de plataformes electròniques que segueixin la filosofia de «dades obertes», en què quedin recollits tots els documents, actes, dades i informes que generen els ajuntaments, amb l'únic límit de la protecció de les dades personals i confidencials. D'aquesta manera, es pot posar fi a la burocratització i l'opacitat pel que fa a la consulta de documentació relacionada amb aspectes bàsics de la gestió als ajuntaments, com és el cas dels processos de redacció i aprovació dels pressupostos municipals.

4. Model econòmic i justícia social: l'economia al servei de les persones

4.1. Anàlisi de la situació econòmica, social i laboral

4.1.1. Situació general

Ens trobem davant d'una crisi del sistema econòmic, polític i social del capitalisme. La situació de crisi econòmica actual s'ha generat per una nefasta política financera executada a partir de l'aplicació dels criteris neoliberals de

creixement continu. Aquesta crisi ha produït el col·lapse d'un model que es basava en l'absorció de la producció mitjançant l'endeutament de les classes populars. Mentre aquestes perdien poder adquisitiu any rere any, augmentava el seu endeutament –fins a fer-se insostenible– per mantenir el nivell de consum necessari pel sistema capitalista especulador imperant, situació que va desembocar en el «tancament de l'aixeta» del crèdit que, al seu torn, va fer esclatar la bombolla immobiliària.

Aquesta situació era promoguda també per les instàncies estatals i les primeres mesures adoptades una vegada es va reconèixer que ens trobàvem en crisi, lluny d'apuntar el camí per superar el model econòmic que ens ha dut aquí, es van dedicar a injectar diner públic als veritables culpables de la crisi –la banca i les grans multinacionals–, unes mesures encaminades a «posar pegats» per tal que tot segueixi igual.

L'estat espanyol i, de retruc, els Països Catalans, està patint especialment una gran crisi econòmica per la preeminència dels sectors més especulatius. El creixement econòmic de la darrera dècada s'ha forjat en la construcció amb finalitats especulatives, promoguda pels governs estatal i autonòmics i també per les corporacions locals, que veien en les taxes i els impostos relacionats amb aquesta activitat econòmica la base del seu migrat finançament en relació als serveis que han anat assumint –tot i no ésser, en molts casos, l'administració pública competent.

La rebaixa dels ingressos –per la davallada de les rendes i els beneficis– i l'augment de la despesa provocat per la injecció de diner a la banca i les grans empreses, han fet augmentar el dèficit públic i el deute que el govern espanyol, pressionat per instàncies econòmiques internacionals, pretén eixugar amb la reducció de la despesa pública alhora que s'intenten incrementar els ingressos augmentant els impostos. S'ha triat la pitjor aplicació possible d'aquesta fórmula, retallant la despesa social i augmentant aquells impostos que tenen una afectació més gran per a les rendes més baixes (com l'IVA).

Les retallades de salaris al sector públic, la congelació de les pensions, l'eliminació de prestacions socials, etc., s'han vist acompanyades d'una reforma laboral i del sistema de pensions que suposa una nova pèrdua de drets dels i de les treballadores. En definitiva, les mesures adoptades pel governs suposen una nova agressió als drets socials de les classes populars.

Així, doncs, totes aquelles polítiques encarades a fer pagar la crisi a les classes treballadores no només no ajudaran a superar-la, sinó que l'agreujaran, igual que la reducció crònica del seu poder adquisitiu ha estat un dels principals motius pels quals actualment ens trobem amb dificultats econòmiques globals. D'aquesta manera, cal aprofundir en la redistribució de la riquesa, de manera directa i indirecta, per així poder edificar un model que no requereixi de l'especulació financera o immobiliària, sinó que es basi en la producció, l'estabilitat i el benestar social.

Cal tenir ben present que la mobilització és l'eina que tenen les classes populars, els i les treballadores, per tal de defensar i fer valer els seus drets. Ha estat així històricament i així és ara, tot i que la societat individualista i consumista que han fomentat aquells que en l'àmbit econòmic ens han abocat a la crisi, hagi fet que la consciència col·lectiva pugui estar adormida, essent necessària per tal de fer front a les «contrareformes» plantejades pels poders econòmics i empresarials, executades pels governs. Aquest és un bon moment per fer despertar la consciència col·lectiva. De motius, en sobren. Deixar aquestes agressions sense resposta és adobar el terreny per a noves agressions futures.

4.1.2. Situació en l'àmbit municipal

La conjuntura econòmica actual de crisi, el model pressupostari dels ens locals i les pràctiques amb relació a la gestió de serveis que han dut a terme els ajuntaments en els darrers temps condicionarà molt les polítiques públiques d'aquests ens, en especial les que afecten les polítiques socials.

La base del finançament municipal han estat els impostos i les taxes que tenen a veure amb els sectors econòmics més especulatius, com són la construcció amb aquestes finalitats i les subvencions provinents de l'administració de l'estat i l'autonòmica. L'esclat de la bombolla immobiliària i la política estatal de reducció del dèficit públic a través de la davallada de la despesa han fet minvar els ingressos municipals i s'espera que hi haurà una fortíssima reducció d'ingressos en els propers, com a mínim, 5 anys.

D'altra banda, els ajuntaments han anat assolint la gestió de serveis que haurien de prestar altres àmbits administratius. Molts d'aquests serveis tenen a veure amb la cohesió i els serveis socials i en els darrers temps han augmentat la seva demanda com a conseqüència de la crisi econòmica.

En definitiva, podem dir que els ajuntaments han consolidat despeses estructurals a partir d'ingressos que eren conjunturals i s'ha generat una absoluta dependència respecte inversions provinents de l'administració estatal i autonòmica.

Davant d'aquesta situació, la CUP ha de defensar que és hora que els ajuntaments siguin una peça activa per la transformació de l'actual sistema neoliberal basat en el màxim benefici per sobre dels drets de les persones. La CUP aposta per un model que fomenti la participació ciutadana en contraposició de l'ideari neoliberal que cedeix l'espai urbà i social al mercat, en detriment dels serveis públics. Cal reprendre la noció autèntica de ciutadania com a subjectes actius i actives de drets i deures envers la societat. Cal cercar solucions transformadores, és a dir, programes universals de benestar social, tributació progressiva, polítiques macroeconòmiques per la creació de condicions de plena ocupació, un sector públic sòlid, una proporció significativa de propietat pública o col·lectiva i la presa de decisions democràtica de les prioritats socioeconòmiques bàsiques. Al mateix temps, també cal potenciar solucions que pretenguin corregir els resultats no equitatius.

Ara bé, una vertadera transformació positiva passa no només pel canvi de les estructures sinó també de les relacions humanes basades en una ètica justa

que promogui la reciprocitat i la solidaritat, a través del reconeixement de l'altre i de la pluralitat de subjectes i gèneres. La justícia està estretament lligada a la superació de la subordinació, al mateix temps que queda fortament vinculada a la idea de llibertat i igualtat i, en conseqüència, a la demanda de reconeixement. El repte social és incorporar la idea que igualtat és una condició per a la llibertat i, per tant, cal ser coherents també en el repartiment dels beneficis de l'activitat humana per evitar els problemes de la desigualtat.

En aquest sentit, cal superar l'actual concepció emprada pels successius governs municipals que redueix la ciutadania i els seus drets a simples usuaris d'uns serveis personals, basant l'acció municipal en l'assistencialisme vers determinats col·lectius –gent gran, discapacitats, persones immigrades...– en lloc d'encarar el repte de garantir la igualtat efectiva entre tots els ciutadans i ciutadanes, deixant de tractar-nos com a usuaris. Cal situar la ciutadania com a subjecte de drets i deures més enllà de la seva edat, classe social, gènere i procedència. En la mesura que l'acció social municipal se situï en aquestes coordenades, tots els col·lectius es veuran atesos, perquè les iniciatives s'adreçaran a totes les persones per igual.

4.2. Defensa dels serveis públics i dels serveis socials

Hem assistit a una privatització quasi absoluta del coneixement en el sector públic: la pràctica totalitat de la despesa continguda a la majoria dels pressupostos municipals està adjudicada a empreses. L'administració ha renunciat a gestionar directament molts serveis, n'ha anat perdent el control i presenta una forta dependència respecte grans empreses.

La privatització, a més de la pèrdua de control de l'ajuntament sobre serveis essencials per a la comunitat, es fa a costa dels drets dels treballadors i de les treballadores que els presten i no en garanteix la igualtat d'accés a tothom. Cal tenir en compte, a més, que les empreses adjudicatàries entren en la lògica capitalista i prioritzen l'obtenció de beneficis privats per sobre del benefici social que ha de perseguir qualsevol servei públic. Aquesta situació pren especial

rellevància quan l'objecte són els serveis socials, adreçats a les capes de la població que es troben en situacions econòmiques, socials i laborals greus.

4.2.1. Municipalització de serveis

Cal una municipalització plena dels serveis que, en l'actualitat, l'ajuntament ofereix en règim de concessió. La municipalització implica un control absolut de l'ajuntament sobre els preus que s'apliquen –i, per tant, la possibilitat de l'abaratiment mitjançant pressió social– cosa que significa que tothom en pot fer ús independentment dels seus ingressos i representa unes millors condicions de treball per als professionals que hi treballen. A més a més, els beneficis econòmics que anteriorment es quedava l'empresa concessionària, són ara recaptats en la seva totalitat per l'ajuntament.

En aquest aspecte es proposa municipalitzar de serveis. Cal que els ajuntaments adoptin el compromís de no externalitzar ni privatitzar els serveis públics municipals. Entenem que cal revertir les concessions de serveis públics i dur a terme una municipalització cedint aquests serveis, preferentment en qualitat de cooperativa, als treballadors i a les treballadores que hi desenvolupin la seva activitat laboral. Cal entendre que el criteri d'un servei públic mai ha d'ésser el de l'obtenció de beneficis sinó el de donar un servei a la ciutat.

4.2.2. Defensa dels serveis socials

D'altra banda, cal prioritzar les necessitats dels col·lectius més desfavorits al mateix temps que han de poder treballar en la línia de la sensibilització i la reivindicació política i social. Només si els beneficiaris del magre sistema de prestacions i ajudes adquireixen nivells de consciència política, aquests deixaran de sustentar el sistema d'usuaris socials i actuaran com a agents polítics. Només si aconseguim que els habitants de pobles i ciutats s'apropin a les realitats econòmiques i socials empobrides, prendran consciència que les polítiques socials beneficien el conjunt de la ciutadania. Aquest és un repte important però urgent, ja que la tradició de polítiques liberals i de sistemes

caritativus ha generat un nivell d'estratificació i fragmentació socials que posen en risc la cohesió i la convivència ciutadana.

En aquest sentit s'ha de realitzar un canvi en les polítiques dels serveis socials per tal que els seus beneficiaris deixin de ser uns agents passius que només reben unes prestacions i siguin uns agents socials actius, motors del canvi.

Cal lluitar contra l'exclusió social. És responsabilitat del municipi posar en marxa plans per a la integració social. Tot i que són importants els plans adreçats a col·lectius concrets –plans d'acollida als nousvinguts, d'ajuda als toxicòmans, als aturats de llarga durada...– cal fer una aposta molt seriosa pels plans integrals o comunitaris que intenten incidir d'una manera global sobre els problemes de tota la comunitat.

Les competències municipals en serveis socials canvien en funció del nombre d'habitants del municipi i també estan pendents d'una nova llei que pot modificar, lleugerament, les estructures vigents. Tanmateix, i el que és innegable, és que els ajuntaments reben les demandes i són el primer graó d'accés al sistema. També és cert que és el municipi qui viu la realitat concreta i els efectes de les desigualtats en els propis carrers i veïns i veïnes. Per això, i tenint en compte l'adaptació que cada realitat ha de fer de les línies programàtiques, les polítiques a impulsar de manera prioritària han de ser:

- **Consolidar els equips d'atenció social primària** amb professionals qualificats i que entenguin el treball comunitari en equip com l'única forma d'abordar les problemàtiques socials. Els treballadors socials, educadors de carrer i treballadors familiars han de conèixer les dinàmiques socials amb prou profunditat com per esdevenir agents de transformació social.
- **Organitzar serveis d'atenció domiciliària** amb prou dotació horària com per poder donar una bona atenció a gent gran i famílies en la quotidianitat de les seves llars. La bonificació de les taxes per prestació de serveis ha de poder contribuir a garantir la universalitat del servei. Cal

exigir els equipaments socials necessaris per la realitat vigent tot anticipant-se a les necessitats emergents i a les de mig i llarg termini: centres de dia per a gent gran, pisos assistits, llars residencials d'estada temporal i permanent, centres oberts per a infància en risc, cases de petita infància, habitatges per urgències socials, punts de trobada de joves... L'ajuntament també ha de poder mostrar-se disposat a acollir equipaments socials descentralitzats i de gestió autonòmica: cases d'acollida per a dones maltractades, centres d'atenció i seguiment a les drogodependències, centres residencials d'acció educativa, albergs d'acollida per a urgències socials...

- **Vetllar per una política d'ajudes econòmiques que eviti el clientelisme i la perpetuació de la precarietat** defugint d'ordenances que obliguen a compensar la recepció d'ajudes socials amb «cursos de ciutadania» –amb el suport de CiU i Plataforma per Catalunya. Hem de poder disposar de recursos econòmics per tal que els professionals dels serveis socials organitzin i combatin l'exclusió social.
- **La transversalitat de programes i plans integrals** ha d'organitzar-se amb prou garanties per tal que les persones hi participin. Molt sovint els col·lectius amb especials dificultats resten allunyats del disseny, del seguiment i de l'avaluació de les polítiques que se'ls adrecen. El repte d'incorporar agents d'intervenció que provinguin dels mateixos cercles als quals ens adrecem pot contribuir a millorar la pràctica quotidiana.
- **Els consells municipals consultius** en matèria de serveis socials poden esdevenir una eina de participació fonamental.

4.3. Universalització del dret a l'habitatge

Abans de concretar les mesures a defensar per la CUP als ajuntaments sobre la temàtica del dret a l'habitatge, cal explicar-ne la situació actual i els motius

que l'han generat, cal analitzar les polítiques d'habitatge que han dut a terme les diferents instàncies de l'administració.

4.3.1. Anàlisi de les polítiques públiques d'habitatge

Durant aquests anys no hi ha hagut una política per garantir el dret a l'habitatge (entesa com a promoció de l'habitatge en diferents formes de tinença que garantissin l'accés a tothom, i especialment als col·lectius més vulnerables, de manera assequible –no més del 30% de la renda– i estable –sense por de perdre l'habitatge per motius econòmics). El que sí que hi ha hagut és una política econòmica basada en gran mesura en la mercantilització de l'habitatge, tractant-lo com un bé d'inversió en lloc d'un bé d'ús.

El marc normatiu sí que ofereix cabuda a una política que concreti i garanteixi el dret a l'habitatge. Cal tenir present que com més augmenta la mercantilització de l'habitatge més baixa és la política d'habitatge. En conseqüència, des de la CUP hem de defensar que hi hagi una decidida política pública d'habitatge, també des dels ajuntaments.

Les comunitats autònomes són teòricament competents en matèria d'habitatge, però hi ha moltes lleis estatals que en condicionen aspectes essencials –Llei d'arrendaments urbans, Llei d'enjudiciament civil, Llei hipotecària, Llei del sòl... A més, durant anys hi ha hagut un discurs força estès, fins i tot per determinats sectors de l'esquerra, i molt enganyós, que plantejava que a major liberalització i, per tant, facilitació de la construcció i del crèdit, hi hauria més oferta i, a conseqüència d'això, disminuirien els preus. Evidentment no ha estat així, sinó tot el contrari. Els sous no van pujar més del 30% –en els millors dels casos– mentre que l'habitatge va pujar més del 200%.

El resultat ha estat l'augment de la bombolla immobiliària, la promoció de l'ús antisocial de l'habitatge i la facilitació de l'especulació. La liberalització del sector creditici, el fet que qualsevol entitat financera pogués prestar tot el diner que volgués a qui volgués, ha generat un sobreendeutament de la població i, a més, no va permetre que disminuïssin els preus, sinó tot el contrari: els preus

dels pisos es van fixar no per criteris de taxació objectius, ni regulats, sinó per la capacitat de pagament a través del crèdit. Els pisos valien tot allò que les famílies podien pagar a través de la seva capacitat màxima de sobreendeutament i les mateixes entitats financeres eren les que sobrevaloraven les taxacions.

Això, sumat a altres polítiques, com són: no desgravar lloguers i només fer-ho amb la compra o liberalitzar el preu dels lloguers, sense cap tipus de limitació legal, també ha generat que no es veiés el lloguer com una opció de futur, ja que estava mancada d'estabilitat –contractes a 5 anys amb augments gens raonables de preus.

L'estat, en definitiva, no és que no hagi intervingut: sí que ho ha fet, però per assistir els interessos del mercat, dels operadors privats, en lloc de garantir el dret a l'habitatge. I cal tenir en compte que el dret a l'habitatge és un dret fonamental, que en determina i condiona molts d'altres; per tant, la seva vulneració comporta també la de molts altres drets –família, salut, intimitat, lliure desenvolupament de les persones, etc.

Actualment, doncs, tenim un model en què hi ha un alt nombre de propietaris (o que es creuen que ho són –però en realitat només són sobreendeutats–) o que pretenen ser-ho algun dia. Aquest model ens ofereix una societat conservadora i, sobretot, amb un alt nivell de control social –per tal de protegir la propietat, cal poder pagar la hipoteca, i això ens fa més submisos a l'àmbit laboral, entre d'altres efectes.

L'ascens social s'ha vinculat a l'ascens en la consecució de patrimoni immobiliari i alhora no s'han impulsat formes de tinença alternativa. A més, sectors privats amb interessos econòmics –propietaris, API, entitats financeres...– han estès la idea que llogar és un esport d'alt risc, ja que els propietaris se senten fortament insegurs i desemparats jurídicament davant els llogaters que no paguen o potencialment podrien fer desperfectes. En canvi, segons dades del 2009, només el 2% dels llogaters presentaven problemes de morositat; a més, l'administració, tant estatal com catalana, ja ha aprovat

nombrosos ajuts per a aquells propietaris que vulguin llogar els pisos buits – incentius de 6 mil euros a fons perdut, aval de lloguer davant de la morositat, gestió gratuïta del lloguer...

A part dels ajuts esmentats, cal tenir en compte que el govern espanyol ha aprovat el «desnonament exprés», de manera que ha agilitzat encara més els processos de desnonament per motius econòmics i ha acabat amb les poques garanties que té la part més feble del contracte: el llogater. Les Nacions Unides han criticat durament aquesta mesura per vulnerar el dret a l'habitatge i facilitar pràctiques discriminatòries com l'assetjament immobiliari.

Cal tenir en compte que l'administració estatal ha cedit totalment davant dels sectors propietaris –no oblidem que l'estat espanyol és un dels països europeus on hi ha una major concentració de la propietat i que, per tant, parlem de grans propietaris, ja que els petits propietaris gairebé no tenen pisos buits.

Precisament, per la forta dependència de l'economia espanyola i catalana del totxo, amb l'esclat de la bombolla immobiliària, la crisi és molt més greu aquí que no pas en altres països europeus.

Resumint, veiem que a la dificultat d'accés d'una àmplia part de la població que teníem durant els anys de la bombolla immobiliària, amb l'esclat de la crisi s'afegeix un greu problema de pèrdua d'habitatge amb els milers de desnonaments per motius econòmics que s'estan començant a produir i que aniran a més –tant per l'impagament del lloguer com de l'hipoteca a conseqüència d'un atur massiu i de llarga durada.

Hi ha moltes altres conseqüències generades per aquest model:

- Fa 50 anys, el 50% del territori ocupat actualment, era terreny lliure; aquest és un model de creixement totalment insostenible.
- En tot l'estat els habitatges per vendre són uns 700.000, molts a la costa o de segona residència.

- Durant tots aquests darrers anys, el preu del sòl ha passat a repercutir d'un 15-20% en el preu de l'habitatge, fins a un 35-60% en els darrers anys de la bombolla immobiliària.
- La construcció ha servit per finançar els ajuntaments, el mateix estat, la sanitat, l'ensenyament i els partits polítics. Pretòria n'és un exemple.
- Les plusvàlues generades per l'increment del valor del sòl, no han retornat a la col·lectivitat. Totes han quedat retingudes a les butxaques dels especuladors.
- A causa del fort increment del preu de l'habitatge, els préstecs hipotecaris han allargat els seus terminis, de 15 a 20 anys fins a 40 i 50 anys, tota una vida.
- La desproporció entre els sous i el preu de l'habitatge no ha parat de créixer fins a l'any 2008. Els sous han pujat entre el 25 i el 30%, en els millors dels casos en els darrers deu anys, i el preu de l'habitatge ha pujat el 200%.
- El 70% de la població només pot destinar 350 € al mes, com a màxim, a l'habitatge i cada dia són més els marginats residencials. A causa del cost elevat, en molts casos, l'habitatge de protecció oficial tampoc és la solució, i les ajudes per lloguer o bé per l'adquisició d'un habitatge són només un pedaç. Pensem en la gent jove i la gent gran, tot un greu problema per a ells.
- Segons directrius de la Comunitat Econòmica Europea, una família normal ha de destinar el 33% del sou a les necessitats bàsiques, el 33% a l'habitatge i el 33% a lliure disposició. A Catalunya, però, es destina el 40-45% a les necessitats bàsiques, el 50-55% a l'habitatge i entre el 0 i el 5% a lliure disposició.

Necessitem urgentment un canvi de model, però l'estat no dona resposta en aquest sentit, sinó més aviat en la direcció contrària. Hi ha, d'altra banda, una total invisibilització mediàtica dels desnonaments i dels seus efectes. Cal poder canviar aquest model de societat de propietaris, però cal molta conscienciació i molta reacció social.

4.3.2. Línies d'actuació municipal en la política d'habitatge

- **Intervenir per tal d'abaratir el màxim el preu del sòl**, retallar els beneficis de promotors i especuladors, eliminar totalment les comissions i establir una fiscalitat en concordança; d'aquesta manera el preu de l'habitatge es pot reduir entre el 30 i el 50%.

Actualment la llei obliga a la cessió del 10% d'aprofitament mitjà en el planejament i el 15% en el cas de les ARE, aquesta cessió és per incrementar el patrimoni municipal del sòl. Aquests terrenys com a bé públic que són, no s'haurien de vendre mai i servrien per fomentar les cooperatives d'habitatge amb el sistema del dret de superfície, un lloguer del sòl per a 50 o 70 anys i aquests diners invertir-los en l'increment del patrimoni municipal. La qualificació del sòl com a urbanitzable és una acció pública i les plusvàlues generades han de revertir en la comunitat. Aquests percentatges de cessió d'aprofitament mitjà no són suficients, cal que, prèviament a la qualificació dels terrenys com a urbanitzables, siguin ja de l'administració, que els hauria comprat prèviament com a finques rústiques, per procedir posteriorment a la seva urbanització. Aquesta mesura s'aplica a d'altres països d'Europa, de manera especial als països nòrdics. És una mesura per eradicar definitivament l'especulació del sòl i abaratir el cost dels terrenys i dels habitatges.

- **Consumir menys sòl**, evitar al màxim les tipologies d'habitatges aïllats o en filera. En un habitatge aïllat el consum d'aigua és de 420 litres/habitatge/dia i en un habitatge en filera amb jardí és de 210 litres,

mentre que en blocs d'habitatges el consum és de 120 litres/habitatge/dia.

- **Apostar per unes viles i ciutats compactes i no disgregades**, fomentar la rehabilitació i la renovació de la ciutat construïda per evitar la degradació i crear nous espais de centralitat que ens donaran una millor cohesió social.
- **Fomentar una arquitectura més sostenible**, incorporar les energies alternatives en els edificis –energia fotovoltaica i la geotèrmica– per tal d'obtenir la certificació energètica de classe A com a edificis de baix consum energètic.
- **Incrementar els serveis i els espais comuns** en els edificis d'habitatges, espais comuns pel treball a casa, per jugar els més petits, per reunions i festes, serveis comuns per rentar i assecar la roba... gestió dels serveis i espais comuns a càrrec de la comunitat.
- **Fomentar habitatges amb les instal·lacions centralitzades** de calefacció, aigua calenta i refrigeració, per fomentar l'estalvi en el consum energètic.
- **Redefinir els paràmetres de l'habitatge social**: l'actual política d'HPO no respon a les necessitats dels col·lectius més necessitats, ja que es mantenen els preus i l'administració adquireix i construeix habitatges però els manté a preus molt propers als del mercat i majoritàriament en règim de propietat.
- **No garantir la propietat sinó la possessió** (possessió amb estabilitat), per part de l'administració. Per això, s'ha de crear, si és possible, un parc públic d'habitatges en règim de cessió d'ús i/o lloguer assequible, o impulsar altres fórmules que persegueixin la mateixa finalitat.
- **Impulsar el cooperativisme d'habitatge**: basat en la cessió d'ús i no

en la propietat. D'aquesta manera:

- Si la propietat és col·lectiva es trenca amb l'especulació
- Implica la ciutadania i genera valor de participació
- Es pot fer estalvi energètic, compartint serveis i dissenyant espais comuns
- Serveix per fer convivència i relacionar-se amb l'entorn

Cal evitar l'aparició de gestores de cooperatives que puguin funcionar com a promotors encoberts. És molt important la intervenció de l'administració en el control de tots els processos i en la disciplina urbanística.

- **Intervenir el mercat privat** per promoure polítiques de real·lotjament dels afectats per les hipoteques en parcs públics. Una primera reivindicació immediata hauria de ser la dació en el pagament, és a dir que en cas de perdre la vivenda no es permeti que s'hagi de seguir pagant al banc que, a més, es queda la vivenda en propietat.
- **Buscar una alternativa en el posicionament públic** per contestar la criminalització a què es veuen sotmeses les persones que no poden pagar i defensar que els ajuntaments no denunciïn ocupacions d'immobles si no ho fan els seus propietaris –com estan impulsant ara alguns ajuntaments catalans, malgrat excedir les seves competències.
- **Evitar els desnonaments per motius econòmics** amb la creació de serveis municipals de mediació amb la propietat i, quan no es pugui evitar el desnonament, oferir el màxim suport a la família afectada i un real·lotjament digne en règim de lloguer social.
- **Fer un cens de pisos buits** per trencar amb la invisibilització a la qual

es veu sotmesa el problema i impulsar, també, un cens de persones afectades, el primer pas per poder planificar l'ajuda necessària.

- **Fer actuacions tributàries per evitar que hi hagi pisos buits** establint, per exemple, un recàrrec a l'IBI dels habitatges buits, alhora que es creï un servei municipal d'informació i mediació amb la propietat per fomentar-ne l'ús en règim de lloguer assequible.

4.4. Promoció del cooperativisme i de l'economia arrelada al territori

La situació de crisi actual està tenint unes conseqüències que afecten sovint la vida econòmica dels municipis. Aquest és un bon moment per fer una reflexió sobre quin és el model econòmic que volem per als nostres territoris. Sovint els ajuntaments no han debatut ni tenen clar quin és el model econòmic adient per al municipi i per al territori, però és necessari tenir-ho present per tal de poder fer una planificació adequada de les polítiques de foment econòmic, fent especial èmfasi en un sector econòmic o un altre.

4.4.1. Criteris ideològics

Independentment del model, el posicionament de la CUP com a organització d'esquerres ens porta a tenir present que les polítiques públiques de promoció econòmica han de fomentar el cooperativisme i l'economia arrelada al territori per tal de fomentar els drets laborals i una economia que defugui el model de creixement continu imperant.

També, i com una part d'aquest model econòmic pel qual apostem, s'ha de potenciar un canvi de model productiu d'acord amb el cobriment de necessitats i no de la maximització del benefici, que afavoreixi alhora altres sectors econòmics amb potencial de futur: sector primari, «oficis» –potenciació de la «reparació» enfront del «llençar l'aparell trencat per comprar-ne un de nou», rehabilitació d'edificis enfront de la construcció desmesurada, etc.–, serveis personals, mediambientals, oci creatiu i productiu, turisme actiu, etc.

Un dels efectes que està tenint la crisi és el tancament d'empreses i/o la seva deslocalització quan es tracta d'empreses multinacionals, tot i que aquestes puguin tenir projectes de viabilitat. L'ajuntament ha d'assumir un paper actiu en la defensa dels treballadors i de les treballadores, i ha de defensar la permanència de les activitats susceptibles de deslocalització oferint un suport públic a les vies alternatives de continuació de l'activitat que comptin amb la participació activa dels treballadors i de les treballadores.

La CUP ha de donar suport a totes aquelles iniciatives i lluites que serveixin per apoderar les classes populars de les quals formen part indissoluble. Això vol dir que hem de donar un decidit suport al cooperativisme i a l'economia social i prioritzar, tant en el nostre fer diari com en el nostre treball a les institucions les cooperatives i altres formes organitzatives d'economia social més justa, en tots els aspectes. S'ha d'apostar, per exemple, per donar-los preferència en les institucions en l'obtenció d'ajuts o cessió de locals públics o en la subcontractació de serveis. Des de l'àmbit institucional cal facilitar-los publicitat gratuïta en els mitjans de comunicació i presència preferent en fires, trobades, etc. organitzades pels diferents estaments institucionals.

4.4.2. Criteris d'actuació

En base a tot això i tenint en compte les competències municipals, la CUP, en l'àmbit institucional, ha de seguir els següents criteris:

- **Prioritzar, quant a la política de contractació de l'ajuntament, les empreses cooperatives** i establir criteris i condicions referents als drets laborals –com la lluita contra la temporalitat demanant compromisos per a l'estabilitat– a l'hora d'adjudicar les contractacions, tenint en compte també l'aspecte territorial en les contractacions, d'acord amb les limitacions legislatives existents.

- **Prioritzar les cooperatives** i altres formes organitzatives d'economia social a través de la preferència en l'obtenció d'ajuts, cessió de locals,

subcontractació de serveis al propi ens local, publicitat gratuïta als mitjans públics i presència en fires.

- **Procurar polítiques de foment de consum de l'agricultura** de proximitat, especialment l'ecològica, facilitant els canals de distribució i punts de venda directa i fent la difusió pertinent mitjançant els mitjans municipals.
- **Fomentar els mercats municipals i mercadals** en detriment del model de centres comercials i mercats que giren al voltant de supermercats.

L'atur és un dels problemes que requereixen una intervenció urgent des de les administracions i tot i que les entitats locals no tenen competències legals sobre aquest tema és la primera administració a qui s'adrecen els ciutadans i les ciutadanes en situacions problemàtiques i, per tant, els ajuntaments tenen una responsabilitat social que han d'assumir. Algunes actuacions d'ajuda als aturats i a les aturades poden ser:

- **Punts d'informació i orientació laboral:** han de ser complementaris als que puguin existir en altres instàncies institucionals i han de ser un lloc per orientar les persones aturades que sovint no saben què poden fer, on s'han d'adreçar, etc.
- **Ajudes a les persones aturades:** descomptes i exempcions de taxes i impostos municipals i d'altres serveis, formació i serveis d'inserció laboral, etc.

Un altre col·lectiu que està patint especialment els efectes de la crisi econòmica és el dels i de les treballadores autònomes. Cal que els ajuntaments ajudin els treballadors autònoms. Per tal que aquests treballadors puguin accedir als fons necessaris per continuar desenvolupant la seva activitat, l'ajuntament ha d'intervenir activament en els tràmits necessaris amb l'entitat bancària negociant crèdits tous i oferint-los garanties. Caldrà que l'ens municipal estableixi un protocol amb aquests treballadors per aquests tràmits.

Cal fer estudis periòdics sobre desigualtats, pobresa i exclusió. Considerem que abans d'actuar cal saber què passa i per què passa. L'ajuntament hauria de disposar de la informació necessària sobre com està afectant la crisi les classes populars del municipi i, en funció d'això, prioritzar unes línies de treball o unes altres. Aquests estudis de, per exemple, les mesures PIRMI, han de permetre a l'ajuntament disposar d'un diagnòstic fiable –tot i que algunes d'elles no siguin estrictament de l'àmbit municipal– i han de permetre a l'ajuntament realitzar pressió per la seva dignificació. Entenem que és imprescindible crear un observatori de la pobresa municipal per realitzar aquests estudis, tractar aquestes dades i planificar les accions de resposta corresponents.

Per tal de fer un seguiment dels efectes de la crisi als municipis, la CUP ha d'impulsar la creació de:

- **Taules municipals sobre la crisi:** compostes pels grups municipals i entitats associatives com les organitzacions sindicals i les associacions de veïns i veïnes; aquestes taules han de desenvolupar dues funcions bàsiques:

- Observatori de l'evolució de la crisi al municipi
- Generació de propostes per fer-hi front

4.5. Finançament local i fiscalitat progressiva

4.5.1. Introducció

El primer que cal tenir present a l'hora d'encarar el finançament local i la fiscalitat és que el finançament local és injust. Com dèiem abans, el finançament dels ajuntaments s'ha basat en les taxes i els impostos que tenen

a veure amb l'especulació immobiliària i les subvencions estatals i autonòmiques, sovint finalista.

Cal impulsar una modificació del finançament per tal que els principals ingressos dels ajuntaments no depenguin de la construcció ni de les subvencions, mitjançant mocions i altres actuacions institucionals.

D'altra banda, des d'un posicionament d'esquerres, la CUP ha d'impulsar una fiscalitat progressiva i un augment de la despesa social, per tal de fer una efectiva redistribució de la renda.

A banda de l'augment de la despesa social cal adequar els serveis municipals a les necessitats que té, ja que cal tenir en compte que no és millor el municipi que té més serveis sinó el que té els serveis que necessita. A més, cal tenir en compte la possibilitat de tenir serveis mancomunats amb municipis propers per tal de compartir despeses i també per poder oferir alguns serveis necessaris que en solitari no es podrien assumir, especialment en municipis petits.

4.5.2. Propostes de millora en matèria pressupostària i fiscal

En aspectes pressupostaris i de fiscalitat es proposa el següent:

- **Suprimir o reduir les taxes sobre serveis essencials** ja que són ingressos que no tenen en compte la renda dels ciutadans i de les ciutadanes i, per tant, tenen una afectació més gran a qui menys té. En qualsevol cas, es podrien establir sistemes de descomptes en funció de la renda.
- **Suprimir determinats serveis que no siguin essencials** o gravar-los fortament a través de taxes.
- **Augmentar els criteris progressius dels impostos municipals:** impost de béns immobles, impost de circulació de vehicles, etc. Cal una tributació progressiva. Per tal de finançar les mesures per a la igualtat

social i d'urgència pels casos que sobrevindran en els propers temps, cal que els ajuntaments disposin de fons per seguir duent a terme la seva funció social redistributiva. Per tant, des de la CUP s'aposta per augmentar els impostos a totes aquelles empreses i particulars que més guanyen i han guanyat a través d'impostos més o menys progressius.

- **Imposar un recàrrec a l'IBI dels habitatges desocupats.**
- **Aplicar descomptes i exempcions de taxes i impostos municipals a les persones desocupades** sense que cobrin prestació de desocupació o els que cobrin una prestació baixa o assistencial.
- **Incrementar la despesa social.** Cal un augment dels recursos municipals destinats a educació i sanitat per dirigir-los als col·lectius més desafavorits.

5. Cohesió social

5.1. Anàlisi de la situació actual

La CUP, com a organització socialista, pretén transformar la societat. Una vertadera transformació no passa només pel canvi de les estructures sinó també de les relacions humanes basades en una ètica justa que promoguin la reciprocitat i la solidaritat, a través del reconeixement de l'altre i de la pluralitat de subjectes i gèneres. La justícia està estretament lligada a la superació de la subordinació, al mateix temps que queda fortament vinculada a la idea de llibertat i igualtat i, en conseqüència, a la demanda de reconeixement. El repte social és incorporar la idea que igualtat és una condició per a la llibertat i, per tant, cal ser coherents, també, en el repartiment dels beneficis de l'activitat humana per evitar els problemes de la desigualtat.

En aquest sentit, cal superar l'actual concepció emprada pels successius governs municipals que redueix la ciutadania i els seus drets a simples usuaris

d'uns serveis personals, basant l'acció municipal en l'assistencialisme vers determinats col·lectius en lloc d'encarar el repte de garantir la igualtat efectiva entre tots els ciutadans i totes les ciutadanes, deixant de tractar-nos com a usuaris. Cal situar la ciutadania com a subjecte de drets i deures més enllà de la seva edat, classe social, gènere i procedència. En la mesura en què l'acció social municipal se situï en aquestes coordenades, tots els col·lectius es veuran atesos, ja que les iniciatives s'adreçaran a totes les persones per igual.

Hi ha diferents mecanismes per tal de treballar cap a una major quota de cohesió social, però més enllà de l'assistencialisme creiem que la garantia d'un exercici ferm dels drets a l'educació i la sanitat és una eina per superar la cohesió social entesa en termes de serveis assistencials. D'altra banda, cal tenir present que el nostre país ha experimentat en els darrers anys un canvi social i demogràfic, fruit de diferents processos migratoris, que ha fet canviar les nostres viles i ciutats.

L'arribada de persones procedents d'altres països s'ha de tenir en consideració perquè és un factor important que, com d'altres, influeix en l'economia local, en les necessitats socials, en el pluralisme cultural i religiós, en la prestació dels serveis públics i en qüestions relacionades amb la percepció de la ciutat que provoca aquesta nova composició social.

Aquesta nova realitat sovint es viu amb inquietud fruit de la dificultat per assimilar els canvis i, sobretot, perquè s'afegeix a situacions socioeconòmiques insatisfactòries que ja existien prèviament a les nostres viles i ciutats. Aquests elements estan essent utilitzats per l'extrema dreta i el populisme per tal de fer-se forat en la nostra societat, especialment entre les classes més desfavorides. La CUP ha de fer front a aquesta situació amb responsabilitat però amb fermesa, combatent la utilització del fet migratori per l'extrema dreta i el populisme.

Cal tenir en compte, d'altra banda, que tot i que les competències respecte a la immigració són estatals i autonòmiques és l'administració local la que rep el major impacte ja que és la que ha de resoldre en primera instància les

demandes plantejades per la població immigrada. L'ajuntament ha esdevingut l'administració gestora del fenomen migratori, ja que a part de la política municipal de recepció i acollida, els ajuntaments són els principals agents en la gestió dels processos d'integració i no s'ha d'oblidar que els ajuntaments han d'afrontar la prestació de serveis sense tenir les competències expresses ni els recursos suficients.

Un altre factor que s'ha de tenir en consideració és la lluita contra el patriarcat. Si bé s'han fet avenços en els últims temps encara queda molt de camí per recórrer. El patriarcat i el masclisme són fets estructurals que ens cal eradicar si volem una transformació social real per a tota la ciutadania. Tot i que la CUP treballi aquest tema de manera transversal, és imprescindible dedicar-hi especial atenció per no caure en la invisibilització. També cal afegir que el patriarcat discrimina per raó de gènere, sexe i opció sexual.

5.2. Polítiques educatives

5.2.1. Introducció

En primer lloc, cal dir que la CUP aposta per l'ensenyament públic i, per això, en cap cas no donarà suport per activa i per passiva a cap decisió política que impliqui la creació de centres privats, l'ampliació de línies privades i el transvasament de fons públics a aquests centres. Aquesta aposta també s'ha de fer evident amb l'exemple de les persones que representen públicament la CUP.

A l'hora de dissenyar les polítiques educatives municipals cal tenir present les diferents necessitats que existeixen en relació amb les diferents tipologies de població. Així, a banda de l'educació formal, cal prestar especial atenció a l'educació no formal per al jovent, perquè és un dels elements fonamentals per a la cohesió social. També cal tenir present els infants i joves d'origen immigrant, un col·lectiu heterogeni que presenta necessitats educatives – formals i no formals– específiques que cal atendre. Cal anar en compte amb les simplificacions del tipus «segona generació»; tot i que tenen en comú molts

aspectes pel fet de ser infants o joves i d'origen immigrant, es troben en situacions diferents els nascuts i escolaritzats a Catalunya, els nousvinguts a conseqüència del reagrupament familiar i els que han fet el procés migratori en solitari –que, normalment, són nois. Respecte a aquesta qüestió, els ajuntaments haurien de sol·licitar la supressió del concert als centres que no tinguin matriculats el nombre d'alumnes immigrants proporcionals que els pertocaria. L'escola ha esdevingut l'escenari on es representa a petita escala la realitat que la nostra societat viu actualment. El centre educatiu és l'únic espai de contacte obligatori entre els infants d'origen immigrant i la «majoria autòctona». És inqüestionable, doncs, que els centres educatius han de donar resposta a la diversitat d'alumnes que s'hi escolaritzen, oferint a tota la població els màxims recursos possibles en el marc de la interculturalitat.

La relativa novetat del tema i la gran manca d'aportacions pedagògiques que puguin donar d'alguna manera respostes orientatives a aquestes situacions, que generalment es defineixen com a problemàtiques, incòmodes, de risc, etc., fan que la incorporació d'alumnes estrangers es visqui amb cert temor i desconcert, tant per part dels professors i per l'alumnat autòcton, com per l'infant o jove d'origen immigrant que s'incorpora a una realitat cultural més o menys desconeguda i per la resta d'actors implicats en la comunitat escolar.

El fet d'acabar l'escolarització als setze anys marca una de les transicions més importants. Per a molts joves, significa escollir una primera especialització en l'educació postobligatòria. Per als joves amb fracàs acadèmic i altres dificultats socials, les opcions en la transició són més restringides i s'adrecen al món laboral a curt termini.

La gestió de la convivència no pot dependre exclusivament dels poders públics, no podem permetre que s'institucionalitzi. És una responsabilitat que recau en el conjunt de la ciutadania i que es pot transferir paral·lelament cap a l'estat –a través de l'educació, els serveis socials, la regulació del mercat de treball o l'ordenament jurídic– i cap a altres estructures cíviques i socials generalment més properes, igualment necessàries i igualment implicades en el progrés

social –associacions, moviments socials, grups de solidaritat, ONG, l'economia social, sindicats o publicacions, per esmentar-ne algunes.

La capacitat socialitzadora de les entitats de lleure i la constant dinàmica de construcció i expressió d'identitats col·lectives a través de diversos elements identificatius conformen un espai social de relació i participació social que és obligatori tenir en compte.

Entenem l'educació integral com una xarxa d'agents educatius, que és un repte social de primer ordre en el treball de la ciutadania en espais amb immigració. Compartir les experiències i la informació amb altres agents ens ajudarà a generar un coneixement més ampli al voltant de la resolució dels reptes que vivim. El rol dels agents educatius en l'assoliment de la plena ciutadania per aquells que encara no són participants plenament de la nostra societat és cabdal.

Els reptes de l'educació per als propers anys són, d'una banda, la necessària concepció de l'educació com un espai de ciutadania on tots hi tinguem espai i on els factors com són la diversitat, la democràcia o la cohesió social en siguin nous pilars. D'altra banda, hi ha la necessitat de reforçar el lligam inequívoc entre educació i emancipació, entenent emancipació com la capacitat de cadascú d'autodeterminar-se, lliure de dogmes o prejudicis i, alhora, la necessària capacitat de trobar una feina digna. L'objectiu és, doncs, no reproduir allò que no volem de la nostra societat.

Entenem el procés educatiu no com el d'un educador que dirigeix un grup, sinó com el d'una persona que és capaç d'establir un diàleg amb cadascun dels infants i joves, que és capaç d'entendre què li demanen, què necessiten o què els pot aportar, que al mateix temps és capaç de dissenyar estratègies que donin resposta a aquestes demandes. Sense comunicació i diàleg aquesta acció no és possible. Aquesta comunicació i aquest diàleg són a l'arrel de l'educació en la diversitat.

Entenem l'educació com la xarxa d'agents públics i privats, associatius, formals, informals, que de manera conjunta transformen l'entorn local i global.

En aquest sentit, és necessari que s'implementin plans que fomentin la col·laboració entre esplai/agrupament i escola com a agents educatius que treballen amb el mateix públic. I molt especialment quan parlem d'educació per a la ciutadania, aquest procés ha de tenir el suport de l'administració pública.

Només un sistema escrupolosament democràtic i transparent pot garantir la cohesió social a partir de la incorporació efectiva de tots els seus individus a l'exercici de la ciutadania. Un dels fonaments de la cohesió social és precisament la implicació de tots els membres en la seva gestió: tots i cada un d'ells tenen una fracció de responsabilitat cap a la comunitat.

L'educació ha de ser entesa, cada cop més, com un element en el qual s'han d'implicar totes les instàncies. Cal la col·laboració de tots els agents socials que treballen en el dia a dia amb els infants i els joves. La corresponsabilització de tots els centres educatius, entitats de lleure, associacions, serveis i administracions davant dels escenaris educatius és de vital importància per iniciar un treball comunitari i començar a considerar l'educació com un eix transversal en les actuacions dels professionals, educadors i voluntaris, si de veritat volem arribar a plantejar uns objectius comuns.

L'elevada quantitat de competències assumides per l'escola, calaix de sastre de tots els malestars socials, i la multiplicitat de situacions a què ha de fer front, juntament amb la visió de l'infant i el jove com la conseqüència més palpable dels nous models familiars i de socialització, ha de facilitar l'inici d'una gestió comuna de tots els recursos i de totes les competències del seu entorn. El funcionament, però, ha de ser coordinat, flexible i participatiu.

5.2.2. Projecte educatiu de ciutat

L'educació no només pertany a l'àmbit educatiu, sinó que forma part de tota la societat, és per això que des de la CUP es parla de ciutat educadora. Entenem que aquest projecte és llarg i des de la CUP pensem que s'ha de treballar en l'àmbit de l'ajuntament per tal de garantir la continuïtat sigui quin sigui l'equip de govern de la ciutat, ja que va més enllà dels quatre anys de legislatura. Totes

aquestes polítiques educatives s'han d'integrar dins del projecte educatiu de ciutat (PEC); per tant, pensem que el PEC:

- Ha de proposar canvis que vagin més enllà de connectar sinergies i cohesionar la població.
- S'ha de situar en el marc de les polítiques proactives que possibiliten canvis estructurals.
- S'ha de situar en el marc de la democràcia participativa en què la presa de decisions sigui de tendència horitzontal.
- Ha de buscar les carències en què calgui una intervenció assistencial i ha de garantir la igualtat d'oportunitats.
- Ha de fer una previsió de les possibles situacions de conflicte que es puguin desencadenar.

El PEC ha d'incloure les següents propostes genèriques:

- Elaborar un mapa educatiu de ciutat.
- Integrar diferents experiències socioeducatives de la ciutat.
- Atribuir tasques i funcions envers la comunitat als serveis municipals (escoles, CAP, poliesportius...).
- Delimitar els àmbits més adequats i propers per treballar conjuntament (esport, lleure, cultura, inserció laboral...).
- Tendir cap al model de compactació de serveis –incorporar actuacions de diverses àrees municipals i emparar-se en un òrgan integrador que supervisi les actuacions realitzades en el marc d'aquest projecte– tot facilitant una comprensió de les àrees municipals.

- Compartir les responsabilitats institucionals des de més d'una àrea.
- Anar tendint progressivament al treball transversal i als projectes integradors des de projectes més concrets i amplis.
- Elaborar un llistat de criteris pedagògics.
- Dissenyar voluntats educatives específiques per a cadascuna de les dimensions de la ciutat educadora.
- Assegurar que, en la seva elaboració, hi participen diferents professionals (educadors, biòlegs, arquitectes, artistes, comerciants...).

El PEC ha d'incloure, a més, aquestes propostes concretes:

- Rutes escolars
- Consistori infantil
- Escola de pares i mares
- Activitats relacionades amb el coneixement de la ciutat
- Activitats per conèixer les diferents cultures de la ciutat
- Casals d'estiu municipals
- Escoles bressol municipals
- Pla educatiu d'entorn
- Jo + ells = nosaltres / projecte famílies guia

- Jornades de bones pràctiques educatives

En ciutats de dimensions grans cal, a més, elaborar un projecte educatiu per barri per redimensionar els PEC. En pobles de dimensions petites serà necessari establir aliances entre diferents poblacions per elaborar un PEC conjuntament.

5.2.3. Zones educatives rurals (ZER)

Des de la CUP volem treballar per tenir uns pobles actius, compromesos amb tots els vilatans: uns pobles educadors.

Apostem per aquest dinamisme social, ja que el model de pobles dormitoris queda lluny de les nostres expectatives.

Cada poble ha de cobrir les necessitats dels seus ciutadans, depenent de la franja d'edat seran unes o altres, però no podem oblidar el compromís que prenem amb el lloc on vivim i l'aposta que fem per tal de millorar la vida tant en l'àmbit laboral i familiar com en el de l'oci. El sentiment de pertinença a una poble, es crea a partir de la cohesió social, de compartir els espais i les inquietuds dels vilatans, de participar de la vida social del poble.

- **L'escola bressol.** L'escola bressol, igual que l'escola, és l'eix vertebrador de la vida social durant la setmana. Apostem per una pedagogia activa en què els nens i les nenes aprenguin de les vivència del dia a dia. Una escola bressol que experimenti i que faci conèixer als infants el seu entorn.
- **L'escola.** Volem pobles que atenguin les necessitats educatives dels nens i de les nenes de 3 a 12 anys, ja que si es compta amb aquest servei, les parelles joves es quedaran a viure als pobles i no es desplaçaran a viure a poblacions més grans. En l'àmbit de les ZER, creiem que cada una s'ha de dotar d'un institut de referència per tal que els alumnes puguin continuar l'educació que ofereix una escola de

poble.

- **El transport escolar i el menjador.** A les ZER, el cost que té aquest servei és molt elevat, amb la repercussió que zones rurals estan quedant despoblades per aquesta deficiència. Des de la CUP proposem que, a través del Consell Comarcal, se sumin totes les despeses que hi ha de tota la comarca i es divideixin a parts iguals per totes les famílies que utilitzin aquest servei.

- **L'oci i el temps lliure.** El poble ha d'estar dotat dels recursos necessaris per atendre aquestes necessitats a totes les edats. L'escola és un dels equipaments ben dotats que tenim i se n'ha de treure el màxim rendiment. A l'època escolar, els extraescolars són una font de coneixement i d'oci que tenen els nens i les nenes. S'han d'oferir activitats tant esportives com culturals, per tal de tenir una oferta més àmplia, plantejem que es treballi en l'àmbit de cada ZER, per tal de poder aprofitar totes els instal·lacions, amb el transport escolar inclòs. A l'adolescència, s'ha de comptar amb un ventall d'activitats que arribin a l'expectativa de les inquietuds dels joves. L'obertura de l'escola amb les seves instal·lacions –sala d'ordinadors, sala de gimnàs, biblioteca, menjador...– obre la possibilitat que els joves puguin tenir un punt de trobada i realitzar les activitats pròpies de la seva edat. D'altra banda, els caps de setmana han de ser actius, tant per la vida diürna com nocturna dels vilatans. S'ha d'aprofitar l'entorn per tal de poder oferir activitats diverses i per a totes les edats, d'aquesta manera les persones es coneixen i es forgen vincles. S'ha d'aprofitar per fer embalats i festes nocturnes per als joves. L'oci ha d'estar coordinat amb els pobles veïns, per tal de tenir una xarxa d'activitats i fer que els vilatans gaudeixin de la vida de poble i tinguin cobertes les necessitats.

5.2.4. Escoles urbanes

En les ciutats, les escoles esdevenen un dels mitjans afectius per fomentar la cohesió social, ja que les polítiques educatives gestionen la diversitat; per tant,

un altre agent que té un paper clau és el Consell Comarcal que ha d'ajudar a fomentar les polítiques educatives més adequades per l'equilibri social i educatiu.

Una escola és la representació de la societat i, per tant, per tenir una escola equilibrada hi ha d'haver una diversitat similar a la que es dona a la ciutat. És per això que les nostres polítiques educatives les encaminem en aquest sentit: en buscar l'equilibri social.

Partim de l'educació pública i de qualitat, i per garantir aquesta qualitat entenem que, en el projecte educatiu, hem d'implicar-hi totes les escoles de la ciutat, ja que sinó, l'equilibri educatiu no es dona i la balança es desequilibra. En el cas que hi hagi més demanda que oferta escolar, es prioritzarà obrir una altra línia en una escola pública o crear-ne una de nova.

L'educació, com a eina política, ha de ser el pal de paller on s'estructurin totes les altres àrees –urbanisme, afers socials i ciutadania, economia, seguretat. En el projecte educatiu de la CUP a partir d'aquestes premisses, estructurarem l'educació a les ciutats.

- **L'escola bressol.** Apostem per una xarxa d'escoles bressol públiques que cobreixin les necessitats de la ciutat. Apostem per una pedagogia activa en la qual els nens i les nenes aprenguin de la vivència del dia a dia, una escola bressol que experimenti i que faci conèixer als infants el seu entorn.
- **L'escola.** Creiem en l'escola pública, per tant, donarem prioritats a enfortir aquest sistema, alhora, però, per tal de garantir l'equilibri social, les escoles privades i les privades sostingudes amb fons públics – concertades– han d'entrar a formar part del sistema educatiu municipal, seguint les polítiques que marca l'ajuntament.
  - **Zonificació escolar integrada (ZEI).** El model de zonificació s'ha de compondre d'un mapa amb àrees d'influència escolar que

incloguin diverses escoles, tant públiques com privades concertades, i que delimitin zones amb uns nivells d'instrucció de la població resident similars. Una bona zonificació –definint grans àrees d'influència que actuen com a zones úniques però amb composicions socials similars– s'estableix en les condicions per equilibrar la demanda, incrementar l'heterogeneïtat a les aules i possibilitar un mapa escolar més equitatiu. Als municipis petits o amb poca segregació escolar, la ZEI equival a una zona única.

La ZEI –o zona única en municipis petits– ha d'anar acompanyada d'altres mesures que permetin minimitzar les diferències entre les escoles de cada àrea, com la reserva de places per a alumnes amb necessitats específiques de suport, l'assoliment de la gratuïtat real i la desaparició de pràctiques de selecció encobertes en alguns centres concertats.

- **L'Oficina Municipal d'Escolarització (OME).** És una eina complementària per afavorir l'equitat del sistema escolar, a través de la informació i orientació que l'OME ha d'oferir a les famílies, de manera global i imparcial. Tot i no tractar-se d'un òrgan de decisió, és un servei que recull les sol·licituds de plaça –preinscripcions– i les canalitza cap als centres educatius que en tenen o cap a la comissió de garanties, que adjudicarà plaça a l'alumne. L'OME també pot assumir tasques de recull de dades sobre l'absentisme escolar al municipi, però el programa de detecció, prevenció i intervenció de l'absentisme i la desescolarització del municipi, ha d'estar consensuat i implementat pel Departament d'Educació del municipi i els diferents agents educatius –centres i EAP– i socials –educadors.
- **Transport municipal i menjador.** El transport escolar estarà lligat al transport públic, és a dir que totes les escoles tindran autobús per tal que els seus alumnes es desplacin. En el cas que l'escola a què vagi l'alumne/a estigui situada lluny de casa seva –més de 3

quilòmetres–, se li farà bonificacions en el transport urbà. Des de la CUP proposem que, a través del Consell Comarcal, se sumin totes les despeses (transport i menjador) de la zona educativa i que es divideixin a parts iguals per totes les famílies que utilitzin aquest servei.

- **Alumnes amb NES (necessitats específiques de suport).** Les escoles, tant públiques com privades, hauran de fer una reserva de places per als alumnes amb NES. Aquestes seran del 5% a principi de curs per aula i durant el curs es reservarà un 10% a tota l'escola.
- **Ajudes a les escoles.** Es tramitaran ajudes a les escoles que tinguin aules d'acollida per tal de poder atendre els/les alumnes que durant el curs es van incorporant a les escoles.
- **Temps d'espera escolar.** Es muntarà un circuit fora l'horari escolar per tal de fer participar de la vida social els alumnes nous o amb NES. L'ajuntament farà un conveni amb les diferents entitats que hi participin en l'àmbit d'esplais i clubs esportius. Els alumnes tindran l'obligació d'anar, al menys dos dies a la setmana, durant un any, a aquestes activitats.
- **Relació escola bressol, escola i institut.** Es vincularà a cada centre l'escola bressol, l'escola i l'institut que li pertanyi. D'aquesta manera es continuarà amb l'equilibri social. En l'àmbit pedagògic, també es mirarà que tingui continuïtat, per això es fomentarà la diversitat pedagògica i la innovació.
- **Escoles amb desequilibri social.** En les escoles que actualment hi ha desequilibri social, es vetllarà per tal que aquest es vagi minimitzant a partir de l'oficina d'escolarització. En casos extrems, es prendran alguna de les següents mesures extraordinàries:
  - Fusió d'escola amb desequilibri social.

- Barreja d'alumnes de diferents escoles en les quals, hi hagi un projecte educatiu similar –s'ha de fer en els cursos amb més desequilibri social.
- **Instituts.** En el cas dels instituts es prendran les mateixes mesures plantejades per a les escoles.
  - 4t ESO: els alumnes que facin aquest curs, podran fer pràctiques a les empreses a partir d'un conveni a través de la Generalitat, l'ajuntament i l'institut.
- **Oferta educativa.** Des de la CUPensem que l'ajuntament ha de gestionar tota l'oferta educativa de la ciutat:
  - Escola d'Art
  - Escola de música
  - Escola d'adults
  - Escola taller
  - Escola teatre
  - Escoles d'idiomes
  - Programes de qualitat professional inicial (PQPI)
  - Aules d'autoaprenentatge
  - Normalització lingüística
- **Ús social dels centres públics.** Les instal·lacions escolars han d'estar obertes fora de l'hora escolar, per tal de donar un servei a la ciutat.

Proposem que:

- S'obrin els patis de les escoles a la ciutat.
- Es facin tot tipus de cursos: informàtica, teatre...

5.3. Sanitat i qualitat de vida

5.3.1. Introducció

Encara que en l'àmbit municipal es disposi de poques competències en sanitat, cal que els ajuntaments treballin per pal·liar les problemàtiques existents i fer-les arribar a les administracions competents per trobar les solucions més adients per tal que tothom pugui gaudir d'aquest dret universal que anomenem salut, entesa per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) com l'estat de benestar complet en l'àmbit físic, mental i social, i no només com un estat d'absència de malaltia.

Cal manifestar públicament que no correspon corregir les deficiències del sistema sanitari a l'administració local, tot i que cal vetllar per suplir amb recursos propis dels ens locals aquelles necessitats que no restin cobertes – transport adaptat, algunes de les especialitzacions mèdiques no presents al CAP, campanyes sanitàries...–, a través del disseny, des dels municipis, de propostes dels sistemes sanitaris que es necessiten per tal de poder defensar-les davant de les administracions competents.

En aquest sentit, és necessària la implicació dels municipis en la millora dels serveis sanitaris i sociosanitaris. Davant les tendències privatitzadores de l'administració, i tenint en compte els models sanitaris d'arreu dels Països Catalans, els ajuntaments han d'apostar per uns serveis públics, universals i de qualitat. Caldrà vetllar per un correcte ús dels recursos, que donin resposta a demandes creixents sobretot pel que fa als aspectes sociosanitaris –atenció a

persones malaltes, gent gran, persones amb mobilitat reduïda... És important també la promoció de la medicina preventiva i la potenciació d'hàbits de vida saludables.

Des de la CUP defensem fermament el caràcter irrenunciament públic de la sanitat ja que aquesta no ha de ser rendible sinó un servei per a les persones; però perquè aquest servei sigui de qualitat cal potenciar una política sanitària participativa des del Consell de Salut del govern territorial que avalui i formuli propostes d'actuació per millorar la sanitat pública, tant en l'àmbit local com comarcal, i assegurar que els professionals sanitaris duguin a terme polítiques eficients.

L'ajuntament ha de poder impulsar les enquestes de satisfacció en relació amb la xarxa d'equipaments sanitaris presents al municipi per tal de poder dotar-se d'elements de pressió davant l'administració autonòmica. En aquest mateix sentit, cal impulsar la creació d'agrupacions d'usuaris dels serveis sanitaris.

Cal incidir per tal que la salut pública també aculli les medicines alternatives per complementar la medicina tradicional. Per això, calen reglaments reguladors d'aquestes pràctiques que assegurin la bona atenció al pacient per part de professionals sanitaris i s'eviti, així, l'intrusisme professional.

La CUP aposta per una educació sanitària individualitzada, perquè s'ha vist que les campanyes de promoció de la salut i de prevenció generals no han estat molt efectives. I aquesta educació individual per part dels professionals de la salut només es pot aconseguir amb un augment de les plantilles, del temps d'atenció que tenen assignat i amb la potenciació de la formació continuada.

5.3.2. Propostes en l'àmbit sociosanitari

Tenint en compte les limitacions competencials dels ajuntaments en aquesta matèria, la CUP fa una sèrie de propostes sobre l'àmbit sociosanitari, a més de les que es deriven del que s'ha exposat fins ara:

- **Treballar per la millora de l'assistència sanitària domiciliària** per pal·liar els possibles dèficits que puguin derivar-se de la lenta aplicació de la nova llei de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a les persones en situació de dependència.
- **Potenciar l'educació sanitària en la infància i l'adolescència** amb l'impuls d'iniciatives a les escoles i des del mateix ajuntament.
- **Proporcionar informació, formació i assessorament a la població adulta**, amb programes de salut i altres activitats organitzades i/o promogudes des de l'ajuntament.
- **Treballar per millorar l'educació sexual**, sobretot en els joves, incidint en la prevenció dels embarassos no desitjats, com també en les malalties de transmissió sexual i la SIDA, i oferint un servei d'assessorament i informació sobre sexualitat des de les institucions sanitàries de la ciutat.
- **Donar suport a les associacions de familiars i malalts** de les viles i ciutats.
- **Augmentar i millorar els serveis d'assistència psicopedagògica a les escoles i instituts.**
- **Potenciar els serveis socials com a complementació** d'un bon servei sanitari, per evitar la saturació de pacients als hospitals per manca d'ubicació a l'alta.
- **Garantir i potenciar la figura dels psicòlegs als centres sanitaris públics.**
- **Disminuir les llistes d'espera** de les intervencions quirúrgiques.

- **Dinamitzar el servei d'urgències** dels hospitals i els centres d'atenció primària.

En els últims anys les nostres viles han vist com la població immigrada ha anat augmentant, de manera que moltes vegades hi ha hagut un xoc de cultures i religions. Perquè aquesta diversitat cultural no entorpeixi la correcta atenció sanitària per part dels professionals, la CUP proposa les següents mesures:

- **Dotar els centres sanitaris públics de traductors**, per facilitar la intercomunicació entre els professionals sanitaris i els usuaris immigrants acabats d'arribar a la vila i que encara no han tingut temps d'aprendre la nostra llengua.
- **Facilitar, des de l'ajuntament, el suport d'un mediador** que pugui ajudar en la resolució de conflictes assistencials i socials a causa de les diferències culturals o religioses.

5.3.3. Drogodependències

Pel que fa a un problema tan greu com les drogodependències, l'acció social s'hauria de fonamentar en una política preventiva totalment diferent als intents fallits que darrerament s'han donat, ja que es realitzen campanyes que promouen el «no a la droga» com un missatge publicitari buit de contingut i d'informació. És per això que creiem fermament que, des dels ajuntaments i els consells comarcals, cal crear plans de prevenció des d'on es gestionin nous programes per a l'accés al treball, a l'habitatge i a la formació, així com polítiques de prevenció de danys per a les persones drogodependents. Des de la CUP proposem:

- Promoure noves **campanyes d'informació** sobre les drogues per poder incidir realment en els rols d'aquells que consumeixen drogues, sobretot joves, sense saber els efectes reals que se'n deriven.

- Establir **punts d'informació i anàlisi de drogues** en zones d'oci nocturn i altres, amb la col·laboració de les diverses ONG que ja treballen en aquest sentit.
- Potenciar els **centres d'atenció i seguiment de drogodependències** municipals i comarcals.

5.3.4. Promoció del lleure i de l'esport

D'altra banda, i des d'un punt de vista de la qualitat de vida que volem per a les nostres viles i ciutats, i com a elements de cohesió social de primer ordre, és necessari treballar per la promoció del lleure i de l'esport com a espais de convivència i d'enriquiment social i cultural. Davant la mercantilització del lleure, l'esport i la cultura, des de l'esquerra cal defensar i promoure valors com la creativitat, la imaginació, l'autoorganització, la cooperació, l'accés de totes i tots a la pràctica d'aquestes activitats, etc. Per això, des de la CUP treballarem per:

- **Impulsar l'esport base i incorporar la figura de l'observador esportiu** per tal de treballar conjuntament amb infants i joves esportius les pràctiques que promouen els valors de l'equip, la complicitat, l'esforç i tots aquells que converteixen l'esport en un espai d'enriquiment col·lectiu.
- **Dotar dels equipaments esportius necessaris a pobles i ciutats** per tal que les iniciatives esportives privades no generin exclusió social en la pràctica esportiva. Només compartint equipament i pràctica esportiva, infants i joves aprendran a conèixer-se i a relacionar-se en un àmbit altament cohesionador.
- **Oferir suport, recursos i ajudes a les entitats de lleure que mantenen les estructures de voluntariat.** Els caus, esplais, casals de joves i altres entitats de lleure de caire laic són exemple de socialització col·lectiva basada en l'entrega de temps de lleure a espais allunyats del consum i del control social. El suport a aquestes entitats i els seus

monitors ha de poder ser prioritari en un moment en què el compromís social es desvaloritza.

5.4. El fet migratori

5.4.1. Anàlisi de la situació actual

Per aproximar-nos al tema de la immigració primer cal analitzar les causes i els efectes dels fluxos migratoris que no són només la situació econòmica internacional i l'estatal, sinó també la realitat municipal, ja que el model de creixement pel qual opten els nostres municipis també influirà en la recepció de major o menor mà d'obra estrangera, el seu impacte en l'estat del benestar i en la distribució dels recursos, deixant ben clar que les polítiques públiques no estan exigint al capital polítiques de retorn de l'augment del PIB que resulta de l'aportació de la mà d'obra estrangera, tant la que treballa al sector formal i cotitza a la Seguretat Social, com la que ho fa en el sector informal i també genera aquest augment de la riquesa.

Quant a causes de la immigració cal tenir en compte el desequilibri entre les rendes del treball i les rendes del capital a escala mundial, l'envelliment de la població als països de rebuda de mà d'obra, l'èxode rural cap a les ciutats que es produeix en els països d'origen i que crea autèntiques legions d'expulsats del món, així com les facilitats actuals de comunicació i transport internacional.

Tot plegat dóna lloc a una immigració marcadament econòmica o laboral que ha estat aportant un superàvit a la caixa de la Seguretat Social; per exemple l'any 2008, el superàvit equivalia a les aportacions en cotitzacions dels treballadors immigrants amb contracte. I no sols això, aquesta bossa de mà d'obra estrangera incrementa el PIB, incrementa el consum i tendeix a equilibrar les rendes del treball a escala mundial, ja que a mitjà o llarg termini pressiona els salaris de la societat d'acollida a la baixa i els salaris dels països d'origen a l'alça.

Cal establir mecanismes d'acció conjunta, ja no solidària amb els immigrants, sinó d'estratègia conjunta de totes les classes populars, perquè és obvi que rebre un augment de població suposa un augment de les necessitats que no es poden satisfer si disminueixen els recursos i serveis comunitaris.

En aquest sentit, la proposta de la CUP és, d'una banda, un gir de 180 graus en l'actual política migratòria d'Europa i, de l'altra, exigir aquesta correspondència entre el benefici per al capital que suposa la immigració i un benefici col·lectiu per a les persones, amb un augment de recursos i amb els mecanismes precisos per solucionar les tensions socials que, en efecte, produeix la immigració i que són tensions socioeconòmiques derivades d'assumir un augment de població sense un augment dels recursos i serveis públics a l'alça.

Analitzat el plantejament dels actuals plans i programes d'acollida municipal per a la població immigrada ens adonem que els discursos que contenen les polítiques municipals i en general administratives són molt eufemístics i se centren en la diversitat cultural, en el tema del burca, l'ablació, etc., i resten en franca asimetria amb el discurs del carrer.

Observem, així, que al carrer els temes que preocupen en relació amb la immigració se centren en l'ocupació de l'espai públic, d'una banda, i l'ús dels serveis comunitaris, de l'altra.

Aquesta asimetria en els discursos públics i populars dóna ales al populisme xenòfob i posa de manifest les mancances de les polítiques públiques, que podem resumir en: el foment d'un associacionisme poc representatiu dels col·lectius immigrants i fortament tutelat per l'administració, el plantejament de la diversitat cultural com un problema de manca de sensibilització que pateix la societat d'acollida mitjançant festes i espais multiculturals sense cap criteri i que no aporten massa cohesió a la pràctica –si el 15% de població fa trontollar la identitat cultural del 80% sí que tenim un problema; si no, no cal abocar tants esforços en aquest àmbit–, plans de mediació –alguns se centren en la traducció per exemple en l'àmbit sanitari i no arriben, per tant, a ser un servei

de mediació real, d'altres sí que són mediacions comunitàries, però la realitat les supera, hi ha moltes diferències entre nacionalitats i de vegades les mediacions no són prou pràctiques ni resolutives– i plans de gestió dels espais públics –si bé d'una banda es vol dinamitzar uns espais al mateix temps s'apliquen polítiques de civisme que van en direcció contrària.

5.4.2. Plans de recepció i acollida i gestió de recursos comunitaris

Els plans de recepció i acollida d'immigrants són una de les dues qüestions elementals en què cal basar una política municipal d'immigració: en la recepció i acollida, d'una banda, i en la gestió dels recursos comunitaris, de l'altra. La resta són accions accessòries, algunes prescindibles, d'altres complementàries, però en tot cas aquestes dues són les realment importants:

- Pel que fa a la **planificació en la recepció i acollida d'immigrants**, cal revisar a qui s'adreça i a qui es considera immigrant. En l'aspecte idiomàtic estaríem d'acord en qui necessita rebre una atenció però en la resta d'aspectes, el fet de tenir una o altra nacionalitat o origen no hauria de pesar, sinó tan sols el fet de ser una persona no resident que arriba de nou al municipi amb intenció d'establir-s'hi. En aquest sentit, caldria apostar per una política informativa i formativa sobre els recursos de la població als quals pot accedir el nouvingut, però de manera general, no tan específica per a persones estrangeres.
- En segon lloc, pel que fa a **la gestió dels recursos**, cal ser clars i admetre que és cert que hi ha una part de la població autòctona que està pagant uns serveis comunitaris i a la pràctica no en rep prou per satisfer les seves necessitats educatives, d'habitatge, etc. Dues reflexions a fer: la falta de transparència en l'adjudicació d'ajuts, ja que la gent desconeix quins criteris s'utilitzen en la política d'ajuts socials i això augmenta la rumorologia i la xenofòbia; i la revisió del criteri socioeconòmic com a única base per a l'adjudicació, ja que això crea cert immobilisme en la persona receptora i cal buscar criteris positius com la recerca de treball, la formació, etc. En general, cal prioritzar que

la gent es mogui, no sols els immigrants, els receptors d'ajuts i els potencials receptors en general.

5.4.3. Contractació en origen

Des de la CUP també descartem, per falses, les premisses en què es fonamenta l'organització d'estades de temporers en municipis rurals mitjançant la contractació en origen, que no satisfan ni l'actual situació d'abandonament institucional en què es troba la pagesia ni les expectatives d'aquests treballadors i treballadores. En aquest sentit cal actuar:

- **En l'àmbit local**, amb la reconversió dels pagesos que apostin per diversificar la producció i per un altre model de distribució dels aliments; que no emprin models tan mecanitzats i químics sinó que apostin per l'agricultura ecològica, de manera que tornem a donar un valor afegit a la mà d'obra, que es traduiria, en conseqüència, en una revalorització d'aquests llocs de treball i en tractar d'artesania la transformació del producte agrícola directament pels pagesos. La transformació d'aquests llocs de treball suposaria la transformació del volum i les condicions del treball de mà d'obra immigrada.
- **En l'àmbit internacional**, des del qual cal apostar per la sobirania alimentària de tots els pobles del món i per l'accés universal als recursos bàsics, entre els quals cal incloure les llavors per al conreu, per tal que l'autosuficiència alimentària sigui possible.

5.4.4. Defensa dels drets de la ciutadania de les persones immigrades

Ens preocupa la situació dels drets i deures de ciutadania del col·lectiu immigrant, la seva manca d'accés a la participació política i la cessió dels partits polítics a les polítiques de la dreta xenòfoba i populista en qüestions com l'empadronament mitjançant el qual determinats consistoris intenten negar la universalitat en l'accés als serveis públics bàsics.

Ens trobem en un moment d'ofensiva política cap a una retallada de drets i llibertats que afecta en primer terme els drets polítics de la població immigrada amb la negació del seu dret al sufragi i a la participació en els afers públics. El *Pla de Ciutadania i Immigració 2005/2008* de la Generalitat de Catalunya parla del concepte de «ciutadania resident» i defineix el ciutadà com aquella persona que viu i s'empadrona en un municipi amb la intenció de romandre-hi; per això l'empadronament és una qüestió central en el tema dels drets i deures dels immigrants.

Cal recordar que l'accés lliure al padró suposa l'accés universal als drets més bàsics: educació, salut, serveis socials, etc. I que també dóna peu a accedir en tres anys al permís de residència per via de l'arrelament social o familiar; per tant en aquest moment cal:

- **Fer una defensa del marc legal vigent**, amb la Llei de bases de règim local i de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, que obliguen els ciutadans a empadronar-se i els ajuntaments a donar d'alta en el padró als ciutadans residents.

- **Denunciar la il·legalitat de les propostes «negacionistes»** envers el padró, que ho són envers l'accés universal als drets bàsics de la ciutadania, que afecten especialment la població immigrada però també l'autòctona –per exemple les persones sense sostre que tenen dret a ser empadronades sota adreça administrativa amb un informe de serveis socials.

Aquesta cessió que esmentàvem abans afecta la convivència comunitària i també és utilitzada en les normatives de civisme. Des de la CUP tenim molt clar que les ordenances de civisme neixen com una nova forma de regular els usos dels espais públics en clau sancionadora i que afecten tots els sectors socials, malgrat que el recent debat sobre el burca o sobre la prostitució pugui donar la impressió que sols afecta uns col·lectius determinats. Es tracta d'una aposta política per un model de ciutat «autoseguitari», amb un espai públic net i

ordenat, amb un urbanisme pensat per al sector terciari (hostaleria, oci, turisme) i no per a la ciutadania. En aquest model de ciutat, cal destacar el paper de la dona perquè històricament l'espai públic ha estat masculí i considerat perillós, de manera que les úniques dones que han emprat l'espai públic havien de ser considerades prostitutes o delinqüents; així, en la mesura que expulsem la ciutadania de l'espai públic, reforcem certs plantejaments que expulsen, també, la presència de la dona del carrer.

➤ En aquest sentit, quan arriba el debat sobre el burca, queda clar que l'ús d'aquesta peça denota una situació d'opressió de les dones barrejada amb algun element cultural que ho distorsiona, però el cert és que el plantejament envers el burca en l'espai públic no pot ser de «burca sí» o «burca no». Comparat amb la regulació de la prostitució, ambdues prohibicions en els espais públics suposen que no s'escolta la dona ni es respecta la seva autonomia, d'una banda, i que se la considera la víctima d'una situació discriminatòria però al mateix temps se la castiga, de l'altra. L'abolicionisme d'un i altre fenomen en la via pública tracta, doncs, les dones de menors d'edat i, a més a més, a la pràctica ambdós presenten problemes d'aplicació de l'ordenança. Per això, cal apostar per la derogació de les ordenances i, si cal sancionar algú, ha de ser l'home, sigui el client o proxeneta de la prostitució de carrer, sigui el marit que obliga dur el burca i, a aquest efecte, davant d'un delicte de coaccions, hi ha el Codi penal, no calen més normes.

Un altre exemple d'aquesta discriminació és la negació del sufragi en les eleccions municipals. Els drets polítics segueixen sense ésser reconeguts per a bona part de la població immigrada. En un principi, el dret de sufragi es negava, en aquesta part del país, a les persones que no tenien la nacionalitat espanyola. En aplicació de la normativa europea, el dret de sufragi actiu i passiu a les eleccions municipals es va estendre als nacionals de la Unió Europea. En aquestes eleccions també s'estendrà aquest dret a nacionals de països extracomunitaris que hagin signat un conveni de reciprocitat en aquesta matèria. Des de la CUP entenem que aquest dret s'ha d'estendre a la totalitat de la ciutadania, sense fer-ne cap mena de distinció per raó de la nacionalitat d'origen. S'han de realitzar les accions institucionals que estiguin a l'abast en

l'àmbit municipal per tal de forçar un canvi en la legislació que permeti estendre tots els drets polítics a la totalitat de la ciutadania.

5.4.5. Lluita contra la xenofòbia

Cal lluitar contra la xenofòbia al carrer i a la sala de plens, tot analitzant les causes de l'ascens del feixisme organitzat i hem de plantejar-nos quina ha de ser l'estratègia per desemascarar-lo. En primer lloc, cal assenyalar la responsabilitat de les organitzacions que es diuen d'esquerrades en l'ascens del feixisme, en la mesura que han deixat de ser el referent de la classe treballadora perquè han deixat de defensar-la, amb la qual cosa les classes populars han buscat altres referents i, sovint, els han trobat en partits populistes que parlen de les coses que es viuen al carrer i de manera fàcil i intel·ligible. S'ha de lluitar contra el debat simplista a favor o en contra de la immigració, on ens situa la dreta i té camp per córrer el feixisme, cal desemascarar aquest debat i dur el plantejament a qui beneficia i a qui perjudica la immigració. D'aquesta manera podem mostrar com aquells que surten beneficiats de l'existència d'aquesta bossa de mà d'obra barata són precisament els que articulen discursos contraris a la immigració; cal denunciar aquesta contradicció i fer aflorar qui són els beneficiats i les víctimes d'aquesta situació, per tornar a teixir les aliances naturals que condueixen a la unitat entre les classes privilegiades i la unitat en el si de les classes populars.

A més de les mesures que hem destacat fins ara, altres actuacions que proposa la CUP en l'àmbit de la immigració són les següents:

- **Augmentar els recursos comunitaris** finançats amb els rendiments del PIB que produeix la immigració.
- **Exigir la igualtat de tracte** en els drets salarials i laborals a les empreses que contractin amb l'ajuntament.
- **Apostar per una política informativa i formativa** sobre els recursos de la població a les persones nouvingudes amb independència de la

nacionalitat o del lloc de procedència.

5.5. Lluita contra el patriarcat

5.5.1. Anàlisi de la situació actual

Ens trobem actualment davant d'un fenomen de ressorgiment del patriarcat. Les dones a poc a poc han anat conquerint drets, prenent poder, s'han anat fent visibles en els llocs de decisió i han pres consciència que no han d'estar sotmeses. Aquest fet ha provocat una forta reacció del patriarcat que ha notat sotragades en les seves fermes estructures fomentades en anys i anys de submissió i de rebuig a la societat heterogènia. I això s'ha fet visible amb el naixement d'associacions i entitats antifeministes basades en la ridiculització i la manipulació de les reivindicacions feministes i en l'augment de la violència contra les dones, associacions avalades per professionals i pensadors amb poder econòmic i social.

El patriarcat també ha pres noves formes d'opressió menys visibles que la violència masclista. El menyspreu de les lluites i les reivindicacions feministes al·legant que ja hi ha una igualtat real no fa més que eternitzar i invisibilitzar les desigualtats existents en tots els àmbits de la societat. I és des de les viles i ciutats des d'on es pot treballar més directament per aconseguir un trencament amb el pensament homogeneïtzador del patriarcat i també és des de les polítiques municipals des d'on es pot treballar per assolir el canvi en les desigualtats històriques que han patit les dones i totes aquelles i aquells que no s'ajusten a la norma preconcebuda.

5.5.2. Polítiques d'apoderament

Apoderament: «Procés pel qual les persones enforteixen les seves capacitats, confiança, visió i protagonisme com a grup social per impulsar canvis positius de les situacions que viuen» (Clara Murguialday)

Les polítiques d'apoderament han de donar resposta a la necessitat que les dones se sàpiguen protagonistes i transformadores de la història –personal i col·lectiva. Només hi pot haver aquest procés si hi ha accés a la informació i a l'educació, si hi ha un canvi en el reconeixement del propis valors i capacitats i si hi ha espais de participació on es tinguin en compte les diferències en el posicionament davant del poder, en els models de lideratge, en els models de direcció i en els diferents usos del temps. Aquestes polítiques s'han de desenvolupar amb accions afirmatives i transformadores.

5.5.3. Polítiques de gènere

«El gènere és la representació psicosocial del sexe» (Victòria Sau)

El sistema sexe-gènere produeix una relació desigual de poder entre homes i dones que té a veure amb una distribució desigual de coneixements, propietats i ingressos, responsabilitats i drets; per tant, les polítiques de gènere han d'anar en la direcció d'acabar amb aquestes desigualtats i han de permetre identificar aquestes situacions i establir actuacions i estratègies per eradicar-les. S'ha d'incorporar la perspectiva de gènere en les polítiques públiques, fet que significa introduir una mirada explicativa a les diferents relacions i comportaments que es donen en la interrelació entre homes i dones, a les seves funcions i rols, als principis identitaris i a les diferents posicions socials que ocupen.

5.5.4. Polítiques d'igualtat

L'assoliment de la igualtat no implica un procés homogeneïtzador, tot el contrari. La igualtat com a valor polític, parteix de la diversitat present en la vida humana i social i té com a objectiu que aquesta no esdevingui motor de desigualtat i discriminació.

Les línies d'actuació en polítiques d'igualtat des d'un projecte socialista són:

- Lluita contra la violència masclista (la manifestació més brutal i mortífera de la desigualtat)
- Igualtat d'oportunitats al mercat laboral
- Mesures de conciliació de la vida personal i laboral (polítiques de nous usos del temps)
- Participació de les dones (paritat)
- Visió de gènere en totes les polítiques (transversalitat)

5.5.5. Violència masclista

Entenem la violència vers les dones com qualsevol acte de violència basat en el gènere, que té com a resultat, o pot tenir, danys i/o patiments físics, sexuals i/o psicològics per a les dones, incloent les amenaces d'aquests actes, la coacció i la privació arbitrària de llibertat, tant en la vida pública com en la privada.

La violència masclista és només la punta de l'iceberg de la violència que dia a dia reben les dones pel fet de ser dones. És responsabilitat de totes les administracions públiques bastir de recursos la lluita contra la violència masclista, tant per eradicar-la com per vindicar les dones i criatures que l'han patit. S'ha d'assegurar el ple desplegament de la Llei 1/2004 i aconseguir seguir tenint canals per anar-la treballant i millorant. Des dels pobles i les ciutats s'ha d'assegurar que hi hagi un pla i un protocol clar i actualitzat d'actuació. Els plans han d'incloure:

- Actuacions i campanyes de prevenció i sensibilització de relacions abusives

- Formacions específiques en violència masclista per als i les treballadores públiques (especialment mestres, personal sanitari, treballadors i treballadores socials)
- Un equip de professionals experts i expertes en aquest àmbit
- Protocol d'actuació en casos d'emergència
- Serveis i recursos específics per a la detecció i recuperació de les dones i criatures que han patit violència masclista

5.6. Polítiques de joventut

5.6.1. Què són les polítiques de joventut?

Les polítiques de joventut treballen sobre qualsevol tema que afecti o interessi el jove i tenen vocació universal. El que les diferencia d'altres polítiques d'atenció a les persones és la seva capacitat d'interlocució directa amb els joves, fet que ens porta a veure la necessitat de comptar amb un sistema estable de coneixement de la realitat juvenil.

Així doncs, les polítiques de joventut es dissenyen a partir de les demandes i propostes dels propis joves, així com de les necessitats que s'hagin pogut observar, i són portades a terme per professionals especialitzats, amb la col·laboració d'altres agents com les entitats del territori.

Les persones destinatàries d'aquestes polítiques tenen entre 15 i 25 anys, tot i que es pot ampliar fins als 30 anys i, només en casos excepcionals, atenen també a persones d'entre 12 i 14 anys i d'entre 31 i 35 anys. La realització d'aquestes polítiques requereix de recursos propis del Departament de Joventut i de personal tècnic dedicat i no compartit amb d'altres departaments.

5.6.2. Àmbits que componen les polítiques de joventut

Els àmbits de treball de les polítiques locals de joventut es divideixen en dos grans grups:

- **Àmbits propis de la condició juvenil:** informació, dinamització i oci, promoció de l'associacionisme, promoció de la participació, promoció del lleure educatiu, promoció de la creació i mobilitat internacional.

Són aquells àmbits que suposen els aspectes constitutius de la condició dels joves, a través dels quals configuren la seva identitat i a partir dels quals adopten opcions estètiques, culturals i ideològiques. Aquests àmbits són els que ens serveixen per tenir un coneixement precís de la realitat juvenil del municipi i són el pont d'interrelació entre jovent i administració local. En l'àmbit de l'organització municipal, aquests àmbits són competència exclusiva del Departament de Joventut.

- **Àmbits d'acompanyament o complementaris:** accés a l'ocupació, accés a l'habitatge, suport a l'ensenyament, mobilitat local i intermunicipal, salut i hàbits saludables.

Aquest segon grup d'àmbits, el configuren les anomenades polítiques d'acompanyament, que treballen aquells aspectes que defineixen les condicions de vida del jovent i de la seva capacitat de desenvolupament personal.

Normalment, aquests àmbits es treballen des d'altres departaments municipals i és tasca del Departament de Joventut assegurar-se que les actuacions que es porten a terme comptin, també, amb una projecció adequada per als joves.

5.6.3. Mínims d'una política de joventut

A partir dels àmbits proposats, definim els mínims que ha de tenir qualsevol política de joventut:

➤ **Serveis: informació, orientació i dinamització**

Disposar com a mínim d'un servei d'informació juvenil de dimensió i abast proporcional al nombre potencial d'usuaris, amb capacitat d'especialitzar el seu treball en 2 o 3 àmbits, la situació dels quals expressi una necessitat específica del territori, així com d'un servei o programa de dinamització juvenil que intenti donar viabilitat a interessos i inquietuds específiques dels joves.

Aquests dos serveis específics –el d'informació i el de dinamització– han d'expressar-se en espais físics diferenciats, amb clara delimitació dels usos, evitant tota confusió entre la funció de l'un i de l'altre, i han de tenir instruments per amplificar la seva actuació en el conjunt del territori.

➤ **Qualitat: mobilitat, creativitat i participació**

Disposar de programes concrets d'ajut i suport directe a la mobilitat – internacional i local– i al desenvolupament del projecte general dels mateixos joves, sense límits. Al mateix temps, s'ha de generar una oferta estable de programació que reculli els interessos juvenils i que contribueixi a millorar les mancances del territori sense perdre de vista els elements educatius i preventius que sempre hi han d'anar associats. I aquesta acumulació de serveis i recursos ha d'anar acompanyada de l'existència de mecanismes senzills i directes que facilitin als joves opinar en qualsevol àmbit que resulti del seu interès o que els afecti d'una manera clara.

➤ **Emancipació: habitatge, ocupació i educació**

Disposar sempre de serveis d'informació, assessorament i orientació en el camp de l'habitatge, l'ocupació i l'educació, per garantir sempre l'opció de derivar amb eficàcia i agilitat els usuaris als serveis de més especialització i capacitat per atendre les seves demandes i necessitats. En concret, la iniciativa de fer un seguiment dels processos de transició escola-treball ha de recaure de manera permanent en una política de joventut, al marge que, per treballar-hi,

calgui la cooperació amb altres departaments. Finalment, un bon pla de joventut ha de reservar un espai per a la recerca de vies de solució innovadores i ben específiques per als joves, reservant els serveis bàsics i universals als departaments sectorials.

➤ **Prevenició: salut, oci i valors**

Cal disposar també de serveis d'informació, assessorament i orientació en el camp de la salut, en el sentit més extens del terme, fet que implica disposar de recursos tècnics, en forma de professionals i de programacions lúdiques que podran ser contenidor i transmissor de missatges de prevenició i de valors que cal potenciar.

Totes aquestes accions hauran de comptar amb els recursos necessaris per ser portades a terme de manera satisfactòria, tant en l'àmbit de recursos humans com infraestructurals o materials (equipaments juvenils).

5.6.4. Idees i criteris que han de regir les polítiques de joventut

Les tres idees fortes que defineixen una política de joventut i la diferencien d'altres polítiques de serveis a les persones són les següents:

- **Interlocució.** La capacitat directa d'interlocució amb els joves és un dels trets diferencials de les polítiques de joventut. Consisteix en el contacte constant amb el col·lectiu jove, la qual cosa ens permetrà tenir un bon coneixement de la realitat, ser capaços d'adoptar una òptica juvenil, anticipar problemes i dificultats i tenir vies d'aproximació als joves.
- **Acompanyament.** És una forma de treballar que va més enllà de l'atenció puntual i la prestació d'informació. La política de joventut ha de ser capaç d'acompanyar el jove en el seu recorregut vital, més enllà del primer contacte.

- **Promoció.** A través de la promoció juvenil, les polítiques de joventut han de generar serveis, recursos i programacions que garanteixin als joves la possibilitat de viure i desenvolupar amb plenitud la seva condició juvenil.

Les polítiques de joventut tenen criteris propis que són els següents:

- **Flexibilitat.** Cal adaptar-se als canvis propis de la realitat juvenil.
- **Universalització.** Cal que ens dirigim al conjunt de la població jove, sense exclusions.
- **Segmentació.** Cal adaptar els programes i accions a la diversitat del col·lectiu juvenil.
- **Proximitat.** És una condició imprescindible per tenir una bona interlocució amb els joves.
- **Territorialització.** Cal apropar els serveis oferts als llocs on viuen els joves.
- **Prioritat cívica.** Es prioritza la col·laboració amb entitats juvenils que ja realitzin accions en la mateixa línia que l'administració local.
- **Protagonisme jove.** Cal situar els joves en el centre de les polítiques de joventut i fer que en siguin els actors visibles.
- **Participació com a procés.** Cal adoptar com a mètode de treball en totes les accions possibles la participació vinculant del col·lectiu jove, de manera directa o a través d'interlocutors legítims.
- **Acompanyament.** Cal reforçar la intervenció amb el jove com a procés continu al llarg del temps, amb qualitat, no només com a accions puntuals informatives.

- **Qualitat abans que quantitat.** Cal prioritzar sempre el treball qualitatiu per tal d'assolir objectius com la conscienciació o el canvi d'hàbits personals dels joves.
- **Qualitat en l'oferta.** Cal garantir aquesta qualitat en totes les accions que fem per tal de dignificar les polítiques de joventut (locals, equipaments, professionals, etc.).
- **Innovació.** Cal apostar per programar propostes innovadores quan sigui possible perquè aquest és un tret característic dels joves.
- **Igualtat d'oportunitats.** Cal utilitzar les polítiques de joventut per garantir la igualtat d'oportunitats de tots els joves, fent discriminació positiva sempre que sigui necessari.
- **Diversitat visible.** A través de les accions cal visualitzar la diversitat dels joves, trencant amb la idea que són una massa uniforme i sovint problemàtica.
- **Diversitat en l'oferta.** Per ser conseqüents amb la idea que els joves són diversos, cal que des de l'administració local siguem capaços de diversificar l'oferta de serveis i activitats.
- **Millor molta oferta petita que poca oferta gran.** Cal delimitar molt bé a quin tipus de jove ens adrecem amb cada servei o oferta, i això ens porta a diversificar l'oferta i afinar bé a qui ens dirigim.
- **Missatge positiu.** Cal potenciar els aspectes positius de la joventut per sobre de les problemàtiques existents.

- **Models i referents.** Cal reforçar el vessant educatiu de les polítiques de joventut aportant models positius de referència per als joves del municipi.

- **Treball professional.** Alhora que propiciem la participació de joves dins els mecanismes de presa de decisions, el rumb de les polítiques de joventut sempre ha d'estar guiat per la feina dels professionals d'aquest àmbit.

- **Òptica juvenil.** Hem de ser capaços de posar-nos «al lloc dels joves» per dissenyar unes bones polítiques de joventut.

6. Cultura i festes: eines de convivència i llibertat

6.1. Producció i socialització de béns culturals

La cultura és un dels elements principals a l'hora de bastir un model de societat integradora, solidària i dinàmica. Des de la CUP entenem que la cultura ha de ser per a la ciutadania un mitjà de relació social, de participació, de diàleg i de reflexió comuna. La cultura ens ha de permetre reconèixer-nos individualment com a persones i col·lectivament com a catalans i catalanes i com a vilatans i vilatanes. La cultura és, per tant, una eina d'aprofundiment democràtic i de vertebració social.

En aquest sentit, l'objectiu de la política cultural municipal ha de ser el de fer dels nostres pobles i de les nostres ciutats elements clau en la revitalització cultural del nostre país a través de la implicació de tota la ciutadania. L'ajuntament no ha de suplir ni dirigir la societat civil, protagonista principal de la vida cultural, sinó que ha de treballar per assentar unes sòlides bases sobre les quals el teixit associatiu, l'administració pública i les iniciatives particulars puguin bastir un projecte cultural enriquidor i alliberador per al conjunt de la població.

La política s'ha de posar al servei d'un projecte d'enriquiment cultural col·lectiu; per això, la política cultural ha de partir del principi de fer a tot el municipi partícip de la vida cultural, ha de vetllar per evitar la dualització de la societat i per promoure una producció cultural i artística de qualitat, i ha d'establir mecanismes de socialització del patrimoni comú.

La planificació democràtica de la política cultural hauria de permetre definir consensuadament i amb la corresponsabilització de l'administració i la societat civil, el conjunt d'elements necessaris per promoure correctament la cultura. De manera variable segons el tipus de municipi podríem concretar aquests elements en:

- Espais i infraestructures destinats a la producció cultural (sales d'assaig musical, teatral, etc., tallers i escoles d'art)
- Espais i infraestructures destinats a fer arribar a tot el municipi la riquesa cultural (sales de concerts, auditoris, teatres, sales d'exposicions, centres cívics...)
- Mitjans de difusió de la producció cultural, com revistes locals o comarcals, ràdios, televisions, pàgines web...
- Suport a les associacions d'artistes, escriptors, grups teatrals, musicals, operístics, col·lectius de promoció de la cultura popular tradicional, etc.

A partir d'aquí, el nostre objectiu se centra en els següents punts:

1. Promoure una cultura pròpia, integradora i de qualitat, que fugi del comercialització i de l'espanyolització i es basi a:

- Prioritzar les associacions i els col·lectius locals en l'agenda cultural dels espais destinats a allotjar les activitats culturals.
- Expandir i acostar la festa major a tota la ciutadania, perquè tothom se la senti seva.
- Promoure la cultura popular i tradicional a les escoles per aconseguir que els infants en siguin un element clau, que se'n sentin protagonistes.
- Facilitar els equipaments culturals a les associacions de la ciutat, de manera que no hagin de pagar per utilitzar-los.
- Potenciar la realització d'activitats culturals al carrer.

2. Fomentar un model de festes participatiu i sostenible, que garanteixi l'accés a les festes de tota la població, per això cal:

- Organitzar la festa major des d'una comissió de festes i entitats, amb el suport de l'ajuntament.
- Establir convenis amb entitats locals, en lloc de contractar empreses privades per fer feines relacionades amb la festa major.
- Enfortir el suport a les entitats que organitzin festes populars, com Sant Joan, Cap d'Any, Carnestoltes, etc.
- Acostar les festes i les activitats culturals a tots els barris del poble amb l'objectiu d'enfortir-hi les relacions i de facilitar-ne la participació.
- Evitar que una sola entitat organitzi gran part de la festa i, per tant, promoure la participació de diferents entitats amb equilibri i igualtat de condicions.
- Els diferents elements festius (bestiari, balls...) de la festa major no han de ser propietat de l'ajuntament, sinó de les entitats, a qui l'ajuntament ha de facilitar la feina com a promotores de cultura, una cultura que mai ha de dependre de l'ajuntament.
- Prendre consciència de l'herència de les nostres tradicions culturals i impulsar la recuperació dels elements culturals perduts.

3. Adequar i garantir les necessitats d'infraestructures i espais culturals.

Els equipaments culturals han de ser espais que resolguin necessitats, sobretot en el camp de la creació artística, per això:

- L'espai públic ha d'estar a disposició de la ciutadania, sense que taxes de qualsevol tipus, en relació a entitats o associacions sense ànim de lucre, en regulin l'accés.

- El pla d'equipaments culturals ha de prioritzar els dèficits principals i de més urgència, a l'hora de fer-ne el desplegament.
- S'han de crear solucions transitòries per establir i concretar opcions alternatives als equipaments previstos a llarg termini.
- S'han d'impulsar casals de joves autogestionats, com a punt de trobada i de lleure, per organitzar-hi activitats. Aquests casals alhora han de funcionar com a punts d'informació juvenil.
- Els espais municipals s'han d'habilitar com a aules d'estudi públiques i s'han de facilitar a les entitats perquè en facin ús.

4. Generar cultura i producció cultural al i des del municipi.

6.2. Polítiques de defensa de la llengua i identitat nacionals. Models integradors. Polítiques de defensa de la llengua

La llengua catalana és l'eina bàsica de cohesió social i l'instrument més important per seguir aspirant a la construcció nacional d'un únic poble. Liderar intervencions de normalització lingüística per part de l'administració local és la garantia per donar resposta a les deficiències d'intervenció de la Generalitat de Catalunya. Cal un programa d'acció ferm i ambiciós per tal de poder donar resposta als importants reptes d'acollida lingüística i construcció nacional.

Des de la CUP creiem que no existeixen excuses pressupostàries en matèria de normalització lingüística i que, per tant, aquesta ha de ser una prioritat màxima en els pressupostos municipals i un factor determinant en el funcionament habitual del nostre ajuntament. Aquest posicionament s'ha de concretar en:

- La creació d'un pla plurianual de normalització lingüística municipal, redactat i desenvolupat de manera coordinada per administracions i entitats que treballen aquest àmbit, que seran, també, les que en faran el seguiment.
- L'impuls d'una entitat municipal de coordinació de polítiques i actuacions de normalització lingüística, que inclogui administracions i entitats, dotat d'un pla de treball i pressupost propi.
- La creació d'un càrrec polític responsable de política lingüística.
- La creació, al consistori, d'una comissió tècnica transversal de política lingüística que inclogui la representació de totes les regidories i àrees de treball.
- L'activació de programes de sensibilització i formació sobre acollida lingüística en català, especialment adreçats als serveis d'atenció a la població nouvinguda i als serveis socials.
- La introducció de formació sobre actituds lingüístiques i gestió del multilingüisme, des del punt de vista de la normalització del català, en els plans de formació del personal de l'ajuntament, que també s'ha d'oferir a entitats o a altres institucions.
- L'assegurament i el foment de l'ús del català a l'administració pública, al comerç i a la publicitat, d'acord amb la Llei de política lingüística, el coneixement de la qual s'ha de garantir, així com el seu compliment i la seva posada en pràctica. En aquest sentit, no s'han de donar llicències d'obertura a establiments que incompleixen la llei.
- La implementació del RULC (Reglament d'Ús de la Llengua Catalana) – si algun ajuntament no en disposa, caldrà, prèviament, confeccionar-lo– i la inclusió, en cas que no hi sigui, de l'exigència dels càrrecs polítics a parlar en llengua catalana en actes públics.

- El treball en la sensibilització lingüística de les persones consumidores així com en la sensibilització i formació dels comerciants.
- El combat de les actituds i dels hàbits personals que impedeixen la normalització lingüística, mitjançant campanyes de sensibilització a favor de l'ús social del català, les activitats de dinamització de l'activisme lingüístic en el món associatiu i la potenciació del voluntariat lingüístic (parelles lingüístiques).
- L'activació d'una campanya d'informació sobre la necessitat de l'ús del català per a l'excel·lència empresarial en el comerç, la restauració i la indústria.
- La fixació de clàusules d'usos lingüístics per a totes les contractacions i concessions de serveis municipals a empreses, així com també la vinculació del compliment d'aquests usos a qualsevol subvenció o ajuda pública donada a empreses o entitats.
- La normalització del català en el consum intern de l'ajuntament amb la introducció del criteri de consumir productes etiquetats i amb les instruccions d'ús i consum en català. Cal que segueixin aquesta consigna tant els responsables de compres de l'ajuntament, com les empreses amb les quals s'hagin signat concessions i contractes puntuals per a tot tipus de serveis que incloguin el consum de productes (serveis d'àpats, neteja, marxandatge, vestuari, informàtica, etc.).

6.3. Foment de la memòria històrica

A la CUP creiem que no hi ha cap col·lectivitat humana capaç d'afrontar el futur amb èxit com a tal si no se'n coneix el passat. Per això considerem important recuperar la història del nostre municipi per posar-la a l'abast de tothom. Pensem que el coneixement de la història és una eina indispensable per

entendre el present i pensar el futur, posant especial èmfasi en la importància que té aquest fet per a la població nouvinguda. Per tant, des de la CUP volem engegar polítiques per preservar i desenvolupar la memòria, el patrimoni i la identitat col·lectiva.

En aquest sentit, considerem imprescindible eradicar qualsevol presència en l'espai públic de referències lligades a la negació dels drets individuals i col·lectius de la ciutadania dels Països Catalans, com a acte de justícia, dignitat i respecte a la nostra societat. A més, també considerem totalment necessari adoptar mesures per al reconeixement i la difusió de l'activitat de totes aquelles persones que han lluitat per a la defensa de les llibertats democràtiques i nacionals, i per a la promoció dels escenaris, fets i esdeveniments històrics lligats a la lluita en pro de la democràcia i els valors de justícia, igualtat, alliberament nacional, social i de gènere. Per tot això, cal:

- Apostar per un canvi de nomenclatura, ja que és més encertat parlar de «recuperació històrica» que no de «memòria històrica».
- Recuperar, també, la memòria local, tot i que el discurs dominant tan sols fa referència a la recuperació de la memòria a escala nacional. Aquesta memòria local és importantíssima per prendre consciència del que es va viure realment i com es va viure. És la part de la memòria més incòmoda de recuperar i reivindicar, atès que en la majoria de municipis el poder i les famílies dominants no han canviat massa.
- Afavorir la recuperació d'una part central de la història dels catalans: la tradició obrera, revolucionària i col·lectivista. La memòria històrica sovint s'instrumentalitza per fer veure que totes les lluites pretenien arribar on estem ara: a una democràcia representativa. Es construeix un passat que justifica el present i s'oblida la tradició revolucionària dels catalans i de les catalanes i la importància de l'obrerisme. S'ha d'aprofundir a explicar el conflicte social i de classe de les primeres dècades del segle XX.

- Promoure la recuperació històrica per aconseguir explicar tot el que va representar el franquisme: tots el tipus de víctimes que va generar (econòmiques, culturals, intel·lectuals, nacionals, personals i familiars).
- Fer un exercici constant d'explicar el present a partir del passat, un passat que encara s'ha d'explicar bé i de manera rigorosa. Per exemple, cal explicar com es conformen les grans fortunes actuals i el repartiment de poder actual.
- Aprofundir en aquelles visions que simplifiquen la Guerra Civil, també quan s'explica el bàndol republicà.

6.3.1. L'espai públic com a espai de commemoració i memòria

Per tal d'aconseguir que l'espai públic esdevingui un espai de commemoració i memòria s'ha de potenciar:

- **La promoció d'itineraris temàtics i històrics**, incidint en l'explicació dels fets tal i com van ser, evitant visions superficials i itineraris mediàtics.
- **La promoció del patrimoni industrial per explicar el paper de la classe obrera** i les seves condicions de vida i laborals.
- **El patrimoni com a element funcional**, per això cal valorar si el patrimoni es pot reconvertir o no en altres usos i pot patir transformacions, i per fer-ho és important comptar amb la participació ciutadana i valorar les percepcions de la ciutadania.
- **La democratització dels criteris de catalogació**, per tal que des de la societat civil es pugui intervenir en la política de catalogació del patrimoni. Això implica la difusió dels criteris de catalogació patrimonial.

- Unes **ordenances d'afectació del patrimoni**, per aconseguir que la gestió del patrimoni obtingui la importància que es mereix.
- **L'eliminació** de la presència en l'espai públic **de símbols i noms vinculats a la negació dels drets individuals i col·lectius**. Cal tenir en compte que quan la simbologia a eradicar té valor patrimonial es complica la decisió; per això cal valorar cada cas i ésser molt sensibles als debats que això pugui generar.
- Les **relacions entre universitat i municipis** a través de convenis per a recerques, tenint en compte que les entitats també poden jugar un paper important a l'hora de promocionar i protagonitzar recerques.
- La difusió de la feina feta pels **arxivers i treballadors museístics** a la població en general.
- La **democratització dels sistemes de reconeixements públics** a les persones (medalles d'or, fills il·lustres, noms a carrers...). La societat ha de ser la protagonista a l'hora de proposar i emprendre aquests reconeixements.

Per tot això, apostem per la promoció d'itineraris sobre patrimoni pels pobles i per les ciutats, que han demostrat ser un producte cultural i històric que interessa molt a la població i que permet apropar la història local i el patrimoni a molts sectors de la població.

Aquests itineraris guiats han d'esdevenir recursos estables de l'oferta cultural del municipi i han de permetre generar identitat a partir de redescobrir la història del municipi i de recuperar-ne espais invisibles i moments històrics oblidats. Amb ells s'ha de facilitar generar en la població un vincle emocional amb l'espai públic, així com una presa de consciència i un apropament a la història col·lectiva. Per això, un itinerari guiat com la recuperació de refugis antiaeris de la Guerra Civil no ha de servir només com a element turístic sinó també com a testimoni de la brutalitat de la Guerra Civil contra la població.

6.4. Suport al teixit associatiu

Des de la CUP treballem per dinamitzar el teixit associatiu i la promoció de l'autoorganització ciutadana, ja que és una de les bases principals per a la construcció d'una societat de persones lliures, responsables i solidàries. Creiem en una forta xarxa social de caire popular, com a principal garantia d'una ciutat viva i participativa.

L'ajuntament ha de tenir una relació amb el teixit associatiu que signifiqui una aposta seriosa per al desenvolupament de la política associativa del municipi. Cal tenir en compte que per aconseguir un teixit associatiu viu és imprescindible educar les persones en la participació i destacar la importància d'establir vincles amb alguna entitat o associació del municipi. En aquest sentit, ha de ser una prioritat arribar a la gent no associada a partir dels projectes basats en necessitats reals, així com fer possible una millor visualització de les activitats de les associacions. Perquè tota aquesta tasca sigui efectiva cal la coordinació i participació conjunta del total d'entitats del municipi.

La creació d'una taula d'entitats és un espai que ha de facilitar la millora del teixit associatiu en tots els aspectes, així com el foment d'un associacionisme que sorgeixi de demandes reals i interessos comuns, per evitar que es generi del no res, sense tenir cap sentit ni continuïtat.

Quant a la relació de l'ajuntament amb el teixit associatiu, ha de millorar en molts aspectes. Cal tenir en compte que és necessari diferenciar els que tenen propostes amb línies coherents i un projecte polític i social alliberador, del i per al municipi, dels que no. Un cop fet això, s'han d'establir relacions directes i evitar el clientelisme.

La relació de l'ajuntament amb les entitats ha d'anar més enllà del fet econòmic, cal una coordinació i un diàleg ric i seriós. L'ajuntament ha de crear polítiques de promoció del teixit associatiu, oferir eines, fer veure les

necessitats del municipi a les associacions i pensar en les entitats que organitzen actes i, fins i tot, organitzar-los conjuntament. L'ajuntament no ha de reconèixer el treball de les entitats amb premis i medalles, sinó en el seu dia a dia i fent-les participar en les decisions municipals. Quan aquesta relació ideal, no només basada en l'aspecte econòmic, funcioni, cal traslladar a la ciutadania el fruit que dóna; d'aquesta manera, el resultat serà molt més enriquidor.

Algunes formes de relació de les entitats amb l'ajuntament poden ser:

- **Subvencions** puntuals per a projectes concrets d'interès pel que fa a la dinamització de la vida associativa del municipi. Les entitats no han de condicionar les seves actuacions per les subvencions municipals, sinó que és l'ajuntament que ha de subvencionar les propostes de les entitats, havent-les valorat prèviament.
- **Convenis**, aquesta fórmula resulta més rendible en les entitats i associacions, així es poden evitar els pagaments a llarg termini. Els convenis poden referir-se a un pacte en aportació econòmica, a la cessió d'infraestructures, a l'assistència tècnica pels serveis de l'ajuntament, etc. L'establiment d'aquests convenis ha de prioritzar el treball voluntari, la solidaritat, la promoció de la cultura popular, l'enfortiment del teixit associatiu i l'autoorganització. És important que des de l'ajuntament es paguin els diners reals per la qualitat dels projectes de les entitats i associacions, i que aquestes deixin de servir com a mà d'obra barata per al seu profit. En qualsevol cas, ja sigui amb les subvencions o amb els convenis, cal facilitar el tràmit i la burocràcia el màxim possible.
- **Equipaments i ús de l'espai públic**. En cas de necessitat d'equipaments o d'ús de l'espai públic, s'ha de tendir a possibilitar-ne la cessió sempre que sigui possible, tot i que el muntatge, el desmuntatge, la neteja i la reparació, si cal, vagi a càrrec de l'associació, per tal que hi hagi la corresponsabilitat necessària en qualsevol acord entre les dues parts. Els equipaments i els espais públics disponibles s'han de potenciar al màxim tot garantint unes entitats lliures i independents.

- **Convenis de gestió d'instal·lacions municipals** (piscines, camps de futbol, pavellons, etc.). Els centres esportius i culturals del municipi que usen una infraestructura poden establir un conveni de cessió amb l'ajuntament. D'aquesta manera, se socialitza un espai públic, s'hi dóna activitat i els beneficis del bar i la publicitat reverteixen en l'entitat. En aquest sentit, és important que per aquestes adjudicacions s'obri un concurs amb un procés transparent, al qual puguin optar totes les entitats que ho vulguin. Cal potenciar aquesta corresponsabilització en la gestió d'equipaments i programes municipals, aconseguir que siguin les mateixes entitats les que en garanteixin el funcionament en esdevenir protagonistes directes de la seva pròpia acció i evitar, d'aquesta manera, que la gestió quedi en mans d'empreses privades.

En definitiva, cal fomentar i aprofitar l'existència d'un teixit associatiu ric, plural i participatiu. Aquest teixit, a més de treballar per complir els seus propis objectius i les seves pròpies finalitats, ha de corresponsabilitzar-se de la vida pública del municipi, amb una forta visió de col·lectivitat i de bé comú. L'ajuntament ha de basar-hi una relació directa.

7. Món rural: cap a la revitalització

7.1. Qüestions prèvies

7.1.1. Municipis petits? Municipis poc poblats? Municipis rurals?

A l'hora de parlar de municipis amb poca població hom s'hi refereix, sovint, com a «municipis petits». Ara bé, en funció de les dades demogràfiques realment cal parlar de municipis petits?

Els municipis es defineixen a partir de tres elements constitutius. Un d'ells és la mateixa organització política i administrativa: l'ajuntament. Un altre és, efectivament, la població. I el tercer element, que no podem negligir, és el territori. Els municipis són entitats locals de naturalesa territorial.

L'extensió territorial dels 1.857 municipis dels Països Catalans és molt diversa i sense cap relació directa amb el nombre d'habitants. Parlar, per tant, de municipis petits basant-nos només en criteris demogràfics no es correspon amb la realitat, i menys tenint en compte que algunes de les competències dels ajuntaments, entre les quals hi ha alguns serveis de prestació obligatòria, estan relacionats amb la gestió del territori.

L'existència de municipis amb diversos nuclis de població, tant si són fruit d'agregacions de municipis com si no, és un altre factor sovint oblidat. A més, se sol caure en l'error de considerar, només, pobles els petits nuclis de població que són capital de municipi.

Aquest mateix error, la confusió entre «poble» i «municipi», el trobem amb una terminologia encara més exagerada en l'ús de l'expressió «micropoble». Aquest desencertat neologisme va aparèixer amb la fundació de l'Associació de Micropobles de Catalunya, entitat que pretén agrupar els pobles de menys de 500 habitants de la CAC.

Per contra, malgrat els límits imprecisos del terme «rural», aquest adjectiu és el que més s'ajusta al que aquí es vol exposar. En general considerem rurals les zones on la majoria de nuclis de població són petits i on, en l'àmbit econòmic, es caracteritzen per l'escàs pes del secundari (més que pel predomini del sector primari).

Aquest capítol, doncs, no pretén res més que exposar un seguit de consideracions que cal tenir en compte a l'hora d'endinsar-nos en la lluita política en municipis poc poblats i/o situats en comarques majoritàriament rurals.

7.1.2. Persistència dels desequilibris

Als Països Catalans els desequilibris demogràfics entre territoris no són un fenomen recent, sinó al contrari. En tota la història de la nació catalana no trobem ni un breu període de temps en què puguem parlar d'equilibri territorial, entès com un repartiment més o menys homogeni de la població al llarg del territori. Però, tampoc, en cap moment de la història aquest desequilibri ha estat tan accentuat com en els darrers 70 anys. A partir dels anys 40 del segle passat es va produir una migració massiva de població del camp a la ciutat, que va comportar un descens demogràfic en la majoria de comarques d'interior i/o de muntanya.

Simultàniament es van produir fluxos migratoris dins d'aquestes mateixes comarques i regions (de la majoria de nuclis cap a les capitals i/o les poblacions més grans), la qual cosa va fer que es mantingués un cens comarcal més o menys estable, o fins i tot creixent, però que comportà un buidatge, en algun cas absolut, de milers de nuclis de població arreu dels Països Catalans.

Les causes d'aquest procés migratori massiu van ser de dos tipus. La principal fou de caire laboral. Amb la crisi i el procés de mecanització de l'agricultura i la ramaderia, milers de persones excloses del sector primari van desplaçar-se cap a zones industrialitzades.

En l'actualitat existeix un fenomen d'abandonament dels pobles per part de persones joves, en bona part per la manca de llocs de treball relacionats amb els estudis cursats; per tant, si abans la primera causa de pèrdua de població dels municipis rurals era la manca de llocs de treball, ara es deu a l'escassa diversificació de l'oferta laboral.

L'altre factor que cal tenir en compte, tant en l'actualitat com en èpoques anteriors, és la desigualtat entre els serveis disponibles als municipis rurals i els existents a les ciutats més grans. Aquest fet, a més, s'assumeix molts cops com a normal, fruit d'una actitud conformista de la pròpia població afectada i d'una visió urbana segons la qual «el camp» és una mena de parc temàtic per a l'esbarjo d'urbanites.

Amb la recuperació de la democràcia formal a l'estat espanyol i les primeres eleccions va aparèixer l'expressió, que com ja hem vist és històricament errònia, de «reequilibri territorial». Des d'aleshores i fins a l'actualitat, la majoria de formacions polítiques han incorporat el discurs «equilibrista» o «reequilibrista» en els seus programes polítics o, si més no, en els seus programes electorals. Tot i així, malgrat aquesta assumpció programàtica pràcticament unànime, i malgrat, també, les promeses dels respectius governs d'actuacions que se'ns presenten com a decisives per aturar o invertir la tendència al despoblament, els desequilibris territorials al nostre país continuen augmentant.

D'exemples d'aquest creixent desequilibri en trobem contínuament. Cada cop que es posa en funcionament un nou servei, sobretot si requereix l'ús d'alguna innovació tecnològica, es considera normal que primer s'implanti a les principals ciutats. Després, si amb el temps acaba arribant a les zones rurals, es presenta com un avenç; una aposta decidida de l'administració de torn per l'equilibri territorial. No es té en compte, en canvi, que el fet de disposar amb retard de serveis dels quals la ciutadania d'altres àrees ja fa temps que gaudeix no esdevé cap atenuant dels desequilibris existents i que el període en el qual

aquell servei només s'ha prestat a zones ja més desenvolupades suposa un agreujant de la situació de desequilibri.

Per fer disminuir els desequilibris territorials caldria practicar una discriminació positiva envers les zones més desfavorides a l'hora d'implementar nous serveis.

Altrament, quan parlem dels serveis que depenen directament de l'administració pública trobem situacions de discriminació territorial més que evidents i quan els serveis que haurien de ser públics són gestionats des de l'àmbit privat la situació s'agreuja. La progressiva privatització de la prestació de serveis, propugnada des de la Unió Europea i acatada acríticament des de les institucions estatals i regionals, és un fenomen que sovint en comporta l'encariment, en el cas les zones urbanes. A les zones rurals, en canvi, pot comportar la seva desaparició, ja que des d'una òptica mercantilista fer arribar una línia elèctrica (o telefònica) a un petit nucli de població o una casa aïllada, considerant el cost de la instal·lació i la previsió de consum, no és econòmicament rendible.

Per compensar aquesta manca de rendibilitat, des de l'administració autonòmica s'estableixen línies de subvenció (com ara el Pla d'Electrificació Rural), que suposen l'aportació de diners públics per poder dur a terme instal·lacions considerades necessàries en l'àmbit social i territorial. En la situació actual aquestes línies d'ajuts són imprescindibles i, per tant, cal defensar el manteniment o, fins i tot, l'augment de les dotacions pressupostàries amb què compten. Malgrat tot, caldria anar més enllà i qüestionar la titularitat privada d'aquestes empreses, que es vanten d'uns beneficis astronòmics, fruit d'un control monopolístic del mercat, obtinguts majoritàriament en les grans concentracions urbanes –turístiques i industrials–, però que no serien possibles sense l'ús que fan del territori rural per a la generació i el transport de l'energia.

7.1.3. Què tenen en comú els municipis rurals?

Si es comparen entre si els diferents municipis de fins a 2.000 habitants, que són la majoria de municipis del país, al marge de les diferències purament geogràfiques trobarem també un ampli ventall de realitats locals. Malgrat aquesta heterogeneïtat, hi ha una característica que comparteixen la pràctica totalitat de municipis rurals: una major feblesa davant de possibles canvis. Per una simple qüestió de proporcionalitat, en els municipis poc poblats i les zones rurals, qualsevol hipotètic canvi, positiu o negatiu, té una incidència molt més gran en tots els àmbits (laboral, ambiental, financer, etc.). Tractem-los punt a punt:

➤ **Uns ingressos limitats**

La manca de recursos econòmics és una queixa generalitzada del conjunt d'ajuntaments. En el cas dels municipis rurals aquesta situació sol accentuar-se per la inexistència o migradesa d'alguns dels ingressos propis, habituals en poblacions més grans.

Els principals ingressos d'un ajuntament provenen d'impostos obligatoris (IBI, IAE i IVTM, i impostos potestatsius, com l'ICIO, les llicències d'obres o l'impost sobre l'increment del valor dels terrenys de naturalesa urbana), taxes, contribucions especials i preus públics, com també transferències d'altres administracions i subvencions.

Vegem-ne la problemàtica en el cas dels municipis rurals:

- **Impostos.** En el cas dels tres impostos obligatoris les variacions interanuals acostumen a ser escasses, ja que el nombre d'habitatges o vehicles no varia substancialment d'un any al següent. D'altra banda, la majoria de municipis rurals recapten poc o gens en concepte d'IAE. Contràriament, els ingressos provinents dels dos impostos lligats a la construcció i l'especulació immobiliària poden tenir grans fluctuacions. La caiguda de l'activitat d'aquests sectors econòmics dels darrers anys ha comportat desajustaments pressupostaris a molts ajuntaments que, erròniament, havien previst el manteniment o l'increment continuat dels

ingressos en concepte d'ICIO i plusvàlues. És en base a aquesta previsió, errònia, que durant anys va augmentar la despesa ordinària en molts ajuntaments. Ara els ingressos han disminuït i les despeses ordinàries han esdevingut difícils de reduir.

- **Taxes.** Les taxes, les contribucions especials i els preus públics s'estableixen per finançar els serveis en funció dels seus costos; per tant, no suposen beneficis que l'ajuntament pugui destinar a cap altra finalitat que no sigui el finançament dels serveis pels quals es cobren.
- **Transferències de les administracions estatal i autonòmica.** Són quantitats que els ajuntaments reben anualment i que, majoritàriament, es poden destinar a cobrir qualsevol despesa de competència municipal. Les quantitats per repartir entre tots els municipis de les respectives àrees territorials s'aproven anualment dins les lleis de pressupostos de l'estat –articles 123 i 124 del text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals– o de les comunitats autònomes. Els criteris de repartiment aplicats en els dos casos no són els mateixos i comporten una distribució de recursos cap als ajuntaments substancialment diferent. Així, el fet que el sistema de repartiment de l'estat es basi, el 75%, en criteris demogràfics fa que sigui molt més beneficiós per a ciutats grans que per a municipis extensos i poc poblats.
- **Subvencions.** Acostumen a ser finalistes, és a dir que els diners rebuts s'han de destinar exclusivament a l'obra o servei per al qual s'han sol·licitat, en funció de les bases de cada programa i amb els percentatges de despesa establerts en cada cas. Els ajuntaments poden rebre subvencions de diferents administracions: europees, estatals, autonòmiques i provincials.

En el cas de la CAC un dels programes que suposa una major inversió per als municipis és el PUOSC. Aquest programa, de caire quinquennal, estableix uns percentatges màxims de subvenció més elevats en el cas dels municipis menys poblats, tot i que cal remarcar que les quantitats atorgades poden quedar per

sota d'aquest percentatge. També s'ha de tenir en compte que el percentatge subvencionat es manté en el supòsit que l'obra s'adjudiqui per un import inferior que el del projecte.

Altres subvencions importants per la seva quantia són les del Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER). En aquest cas el percentatge de subvenció és sempre del 50%.

Com que molts municipis rurals disposen de pocs ingressos propis que puguin completar el percentatge d'inversió subvencionat, acostumen a presentar els principals projectes d'inversió simultàniament a diferents programes d'ajuts, com els que s'han esmentat.

Durant els darrers anys, fruit de les erràtiques polítiques del govern espanyol per superar la crisi econòmica, també s'ha posat en funcionament una altra línia d'ajuts per als municipis: el Fons Estatal d'Inversió Local (FIEL). En aquest cas es tracta d'un programa gens beneficiós per als municipis poc poblats, perquè l'únic criteri de repartiment és el demogràfic –la qual cosa suposa una quantitat de 108€ per habitant, amb les xifres de l'any 2010. A més, la finalitat propagandística del programa, amb finançament al 100%, impedeix destinar les quantitats atorgades a cobrir els percentatges pendents de finançar d'altres inversions.

➤ **Uns serveis mínims de caire obligatori**

Així com hi ha uns ingressos que vénen fixats per llei, sense que l'ajuntament tingui gaire marge de maniobra sobre les quantitats que ha de recaptar o el destí de les diferents partides econòmiques, la llei també estableix, en funció del nombre d'habitants de cada municipi, uns serveis mínims obligatoris per a tots els ajuntaments, com ara l'enllumenat públic, el cementiri, la recollida de residus o la neteja viària i, també, l'abastament domiciliari d'aigua potable, les clavegueres, l'accés als nuclis de població, la pavimentació i la conservació de les vies públiques o el control d'aliments i begudes.

Com podem veure, alguns dels serveis mínims de caire obligatori tenen components tant, o més, condicionats per raons d'extensió i distribució geogràfica de la població com pel mateix nombre d'habitants. Així, no hi ha correspondència entre un dels principals factors de despesa i el principal paràmetre contemplat en els ingressos, la qual cosa agreuja la situació de dependència, per la via de les subvencions finalistes, dels ajuntaments de municipis extensos i poc poblats respecte a d'altres administracions.

7.1.4. Idees per tenir en compte en un programa polític per a un municipi rural

Un programa polític municipal per a municipis com els que estem esmentant ha de ser:

- **Un programa de govern.** Independentment de les probabilitats que tinguem de governar, el programa polític municipal no ha de ser només electoral sinó que ha de preveure situacions de govern. Així, tots els aspectes que s'hi incloguin han de ser possibles d'aplicar en cas que s'acabi governant.
- **Un programa realista i de prioritats.** S'ha de fugir de les grans promeses habituals de programes electoralistes. Ha de ser un programa polític i estratègic, en el sentit de no prometre grans actuacions aïllades (obres, etc.) sinó definir prioritats d'acord amb el model de municipi que volem.
- **Un programa integral.** Partint de la base que les persones que habiten en municipis rurals tenen el mateix dret de gaudir de la qualitat de vida i els serveis públics que la població urbana, cal elaborar un programa polític que inclogui el màxim d'eixos temàtics, un document que tingui en compte i tracti de donar resposta a totes les problemàtiques dels diferents àmbits sectorials. No hem de caure en la temptació de centrar el nostre programa en aquells temes que creguem que puguin comportar-nos més rèdits electorals, sinó que hem de procurar

posicionar-nos amb relació a la totalitat de qüestions que afectin la vida municipal (i, si s'escau, comarcal, nacional, etc.).

7.2. Aprofundiment democràtic i participació ciutadana

Cal aprofitar el fet que les poblacions reduïdes permeten una major facilitat a l'hora de col·lectivitzar la presa de decisions, mitjançant referèndums i consultes populars. Per evitar una utilització arbitrària de la participació ciutadana per part de l'ajuntament, és necessari que els principals aspectes que hi fan referència estiguin perfectament regulats (procediments per a convocar una consulta, dret de vot, delimitació dels àmbits territorials, etc.).

Aquesta regulació pot fer-se mitjançant un reglament de participació ciutadana o incloent-ne els preceptes en el Reglament Orgànic Municipal (ROM), que és obligatori en municipis de més de 5.000 habitants i opcional en la resta de municipis. En els municipis que no tenen aprovat el seu ROM s'aplica el que preveuen les lleis de règim municipal estatals o autonòmiques, principalment el Reglament d'Organització, Funcionament i Règim Jurídic de les Entitats Locals (ROF).

Alguns exemples d'aspectes que pot incloure un ROM participatiu són:

- **Participació de les veïnes i dels veïns en els plens municipals.**
Aquesta participació no ha de limitar-se al punt de precís i preguntes, sinó que pot fer-se extensiva a tots els punts de l'ordre del dia i abans de cada votació.

- **Dret de les entitats a presentar mocions al ple, sense necessitat d'haver de vehicular les seves propostes mitjançant els grups municipals.** En aquest supòsit és recomanable tenir aprovat un registre municipal d'entitats.

- **Creació de consells municipals d'àmbit sectorial** (cultura, turisme, medi ambient, agricultura, esports, etc.), amb l'establiment de l'edat mínima de 16 anys per poder-hi participar (o inferior, en el cas d'un consell municipal de joventut).
- **Creació de consells locals de les diferents entitats** de població del municipi.
- **Possibilitat de convocar referèndums vinculants.** Sempre que ho demani un percentatge determinat de la població del municipi.
- **Possibilitat d'elaborar pressupostos participatius.** Cal tenir en compte, però, que el marge de discussió d'un pressupost municipal ve molt condicionat per la disponibilitat de recursos propis.
- **Possibilitat de convocar, un nombre reduït d'habitants, assemblees populars, en què puguin participar la pràctica totalitat de veïnes i veïns** del cens. Aquestes assemblees populars servirien per debatre temes que en municipis més poblats serien molt més difícils de tractar, com ara les sol·licituds que es presenten als programes de subvencions per a les principals obres, per posar només un exemple. Un dels factors que poden dificultar la participació ciutadana en decisions d'aquest tipus és el curt termini temporal de què sol disposar l'ajuntament per a la presa de decisions. L'existència de diferents nuclis de població al municipi pot fer molt complex el procés, així com afavorir la discriminació dels nuclis menys poblats.

7.3. Ordenació del territori

Els municipis han de poder decidir el model d'ordenació del territori. S'ha de defensar un model de divisió territorial, política i administrativa, feta de baix cap a dalt, sense imposicions externes. En aquest sentit:

- **Cal oposar-se a la supressió dels municipis poc poblats.** Des de diferents esferes polítiques s'ha defensat la necessitat d'eliminar els anomenats «municipis petits», per simplificar el mapa municipal. Així, s'advoca per racionalitzar i optimitzar els recursos de què disposen els ajuntaments, davant de la inviabilitat econòmica de determinats municipis poc poblats, incapacitats per oferir els serveis adequats a les seves veïnes i als seus veïns. Partint de la base que l'escassa capacitat dels ajuntaments d'aquests municipis per prestar serveis és certa, el que cal no és suprimir municipis, la qual cosa deixaria la seva població sense un òrgan polític propi, sinó fer que els ajuntaments que pateixen aquesta situació comparteixin serveis i recursos. Així, facilitar aquests serveis supramunicipals hauria de ser la principal raó de ser dels consells comarcals.

- **S'ha de defensar el dret de decidir el mapa municipal, comarcal i de vegueries des de baix.** Cada entitat de població ha de poder decidir a quin municipi vol pertànyer; cada municipi ha de poder decidir en quina comarca s'integra; i, així, successivament.

- **Cal defensar un model municipal el màxim de descentralitzat possible.** Sovint, des de la capital municipal és té la tendència a oblidar la resta de nuclis. Cal combatre aquest fet: donar el màxim reconeixement oficial a les diferents entitats de població i facilitar l'autoorganització i la participació ciutadana de les veïnes i dels veïns dels diferents nuclis, amb el compromís de tenir en compte les seves decisions.

- **Cal defensar un model comarcal descentralitzat.** El reconeixement oficial de la capitalitat comarcal d'una vila o ciutat no ha de suposar que tots els serveis d'àmbit supramunicipal s'hi hagin d'ubicar. Potser també caldria qüestionar si les diferents divisions administratives (municipis, comarques, vegueries) han de tenir capital oficial, fet que comporta la centralització dels serveis, o si, per contra, cal ubicar les seus dels

diferents serveis supramunicipals d'acord amb la distribució de les necessitats de cada territori i població.

- **Cal estudiar la viabilitat de convertir alguns nuclis dels municipis en entitats municipals descentralitzades (EMD) o entitats locals menors (ELM).**

7.4. Urbanisme

L'urbanisme és una de les àrees en què els ajuntaments tenen poder real i, per tant, en què es prenen decisions que incideixen en el futur del municipi, encara que no sempre sigui de manera immediata. Els criteris generals que cal tenir en compte són els següents:

- S'ha de tenir ben present que **el planejament urbanístic és una de les matèries que poden determinar més decisivament el model de municipi que tindrem en un futur, i no només en l'àmbit estrictament urbanístic**, sinó també en l'aspecte socioeconòmic – volem fàbriques?; i granges?; quantes i on?–, ambiental, etc. En municipis poc poblats, i més si són turístics, un determinat planejament pot tenir altres conseqüències de tipus polític. Així, l'empadronament de residents de cap de setmana en urbanitzacions totalment desvinculades dels petits nuclis històrics del municipi, pot comportar l'accés al poder polític municipal de la població «de cap de setmana» i, en conseqüència, l'impuls d'un model de municipi aliè als interessos de la població «autòctona». Un altre exemple el podem trobar en molts indrets del territori, on s'han perdut zones agrícoles per construir-hi grans infraestructures innecessàries per a la població del territori. En molts casos, les administracions comarcals i municipals del país han estat els grans especuladors (amb interessos econòmics particulars al darrere).
- **S'ha d'aplicar amb el màxim rigor la normativa urbanística** (POUM, NNSS, o la figura de planejament que tingui aprovada el municipi en

qüestió). Hi ha la teoria, força estesa, que «als pobles s'ha de deixar fer», en el sentit d'interpretar les normatives de manera flexible. Això pot ser així en aquells temes que vinguin imposats des de fora, mitjançant lleis i reglaments que sovint ignoren la realitat rural. En el cas de l'urbanisme i d'aquelles matèries en què el mateix ajuntament té capacitat normativa, però, permetre interpretacions de tot allò que pugui estar regulat de manera clara és donar peu a situacions irregulars. Si allò que hi ha aprovat no serveix per a la tipologia de municipi que tenim, cal fer les modificacions pertinents per tal d'adequar-ho a la realitat municipal.

- **Cal estudiar i valorar quina xarxa d'infraestructures necessita el municipi; segons el lloc, la utilitat i qui en farà ús.** D'una banda, moltes infraestructures –viàries, de telecomunicacions, energètiques o de gestió de residus– han estat construïdes per a interessos industrials, econòmics o turístics, i no per a una necessitat real de la població del territori. D'altra banda, en algunes zones rurals, les infraestructures d'abastament de serveis bàsics com l'aigua i l'electricitat són inexistents o són deficitàries.

Les nostres propostes d'acció municipal són:

- **Creació de bancs de terres:** quan algú mor i no té descendència, les terres passen a ser propietat del banc de terres, a les quals es pot accedir si es compleixen uns determinats criteris: com ara ser propietari pagès, jove, practicar l'agricultura ecològica, etc. En alguns indrets, la CUP ha plantejat anar reservant any rere any part del pressupost municipal per comprar terres agrícoles i crear un banc de terres.
- **Creació de la zona d'espai concertat (ZEC):** es compra terreny a preu agrícola, però el benefici que se n'obté només pot provenir de l'arranjament. Aquesta mesura impedeix l'especulació.

7.5. Infraestructures: xarxa viària, transport públic i telecomunicacions

Actualment molts municipis rurals presenten una xarxa de carreteres deficient, no disposen de cap servei de transport públic, o el que tenen és insuficient. En alguns casos l'únic servei de transport públic és l'escolar, tot i que no sol arribar a tots els municipis. La manca de transport públic o l'existència d'un servei deficient provoca que un gran nombre, o la totalitat, de desplaçaments es facin a través del transport privat. La centralitat i concentració als grans nuclis urbans dels serveis bàsics –sanitat, educació, etc.– comporta la mobilitat obligatòria de la població rural. A partir d'aquí, les nostres propostes d'acció municipal són:

- **Crear una xarxa de transport adaptat i sostenible, segons la tipologia de la població i del territori.**
- **Apostar pel transport públic en detriment del privat.**
- **Gestionar i augmentar els serveis públics existents i necessaris per a la població**, per tal de poder aconseguir un desenvolupament sostenible i una qualitat de vida òptima.
- **Mantenir el bon estat de la xarxa viària de les zones rurals.**
- **Treballar per millorar el desplegament de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)** –sobretot la telefonia mòbil i Internet.

7.6. Habitatge

Als Països Catalans existeixen diversos tipus de municipis i àrees habitades: les àrees disperses i els nuclis urbans. És evident que les àrees disperses tenen unes necessitats diferents que els municipis amb nucli urbà. El tipus d'habitatge a les zones rurals és tant de primera residència com de segona.

Durant els últims anys, tot i haver-hi un alt nombre d'habitatge buit, se n'ha construït de nou, en detriment de la rehabilitació de nuclis antics i de masies. A les zones rurals, a més, l'augment de la demanda d'habitatge de segona residència ha estat un dels factors que n'ha provocat l'augment del preu.

Les propostes d'acció municipal en aquest sentit són:

- **Potenciar els processos de rehabilitació d'habitatges als nuclis antics i les masies.**
- **Estudiar detalladament si és realment necessària per al municipi la construcció d'urbanitzacions i nous habitatges, i rebutjar-la quan s'escaigui.**
- **Assumir una major capacitat d'intervenció en la promoció d'habitatge social –ja sigui de protecció oficial o de promoció pública– i la creació d'habitatge d'acolliment temporal.**
- **Elaborar un cens de masies i habitatges buits en què en consti l'estat, i posar-lo al servei de la població.**
- **Oferir el servei d'una borsa d'habitatge.**
- **Assumir les funcions d'aval i mediació per garantir l'accés a l'habitatge, i detectar les situacions d'abús o indefensió.**
- **Facilitar la construcció de masies, coberts, granges i qualsevol infraestructura necessària per a l'activitat agrícola o ramadera a les zones on hi hagi una demanda real en aquest sentit.**

7.7. Medi ambient i defensa del territori

La preservació del medi i, per tant, la defensa del territori han de ser uns dels principals eixos de lluita. En aquest sentit, **cal combatre la tendència al**

«desenvolupisme» a ultrança que, sovint i de bona fe, es defensa des dels ajuntaments com a resposta a la manca d'activitat econòmica i el despoblament que afecta els municipis rurals. El model de creixement que volem ha de ser respectuós amb el medi ambient, el territori i la qualitat de vida de la majoria de la població.

Igualment, **cal evitar caure en models de medi rural immobiliistes**, que acostumen a respondre a visions de l'ecologisme urbà i, sovint, «neurural»; que ignora, prescindeix o s'oposa a qualsevol modernització de les formes de vida de les comarques i els pobles rurals.

D'altra banda, cal tenir en compte que les activitats humanes tradicionals – l'agricultura, la ramaderia i l'explotació dels recursos forestals– han estat decisives en la configuració del paisatge i del medi actuals, i que la desaparició de l'agricultura o de la ramaderia extensiva suposa un empobriment del medi. Tot i això, s'han d'impulsar actuacions que atenuïn els efectes negatius que pugui ocasionar l'activitat agrícola o ramadera, com ara l'establiment de mesures per reduir l'impacte visual de les instal·lacions o la reglamentació dels usos ramaders.

D'uns anys ençà, un front de lluita permanentment obert en la majoria de comarques és l'oposició a projectes impulsats des dels governs autonòmics o estatals i empreses privades que es beneficien de la seva concessió. Sovint són projectes per ubicar, en zones rurals, instal·lacions perilloses i/o molestes, que són fruit d'un model de desenvolupament totalment aliè al mateix territori (instal·lacions energètiques, abocadors industrials, presons, etc.).

L'argument habitual que utilitzen els governs defensors de la ubicació d'aquest tipus d'instal·lacions en municipis rurals, a banda de dubtoses idoneïtats tècniques, és que els projectes que generen rebuig s'han de repartir solidàriament per tot el territori. Curiosament aquests mateixos governs consideren que allò que sí que s'acostuma a voler a prop de casa (hospitals, universitats, etc.) s'ha de repartir exclusivament en base a criteris demogràfics.

Davant del manteniment d'aquests criteris distributius en la pràctica totalitat de governs, és més necessari que mai que els ajuntaments, com a institucions polítiques més properes al poble, es posicionin contra les agressions d'institucions d'àmbit superior.

7.8. Desenvolupament econòmic

La pagesia catalana respon a les característiques de la petita propietat pagesa. La presència d'un gran nombre de petits propietaris provoca una situació de debilitat enfront de les empreses alimentàries que controlen la distribució de la producció agrícola i ramadera.

Actualment, al producte provinent de la pagesia se li imposen preus molt més baixos del que seria just, i la diferència amb el preu que en paga al final el consumidor va a parar a tots els intermediaris, que són els que fixen els preus als productors i n'inflen els de venda per al seu benefici.

La situació actual ha comportat que cada vegada més persones dedicades a la pagesia hagin hagut de plegar i, per tant, ha davallat el nombre de persones dedicades a l'agricultura i la ramaderia. Només han restat aquelles persones que tenen una bona quantitat de terres, o bé un sistema de producció industrialitzat (amb tots els problemes que això comporta, tant en el producte final, l'ecologia o el que es podria anomenar «desruralització»). Aquest fet ens aboca cap a la resta de problemes que ens trobem als municipis rurals, sorgits de l'abandó d'aquests territoris, com ara l'envelliment progressiu de la gent que es dedica a treballar la terra.

➤ Propostes d'acció municipal

Des dels ajuntaments és difícil incidir de manera notòria en el desenvolupament econòmic dels municipis. No obstant això, no s'ha de renunciar a intervenir deixant-ho en mans del capital privat, sinó que s'han de llançar propostes i

donar suport a aquelles iniciatives que siguin beneficioses per al territori i per a la seva gent.

Per poder aturar el despoblament és important poder disposar d'una oferta laboral el màxim de diversificada possible, tant entre diferents sectors – agricultura, ramaderia, indústria, turisme, etc.– com en el seu si. Els municipis on tota l'oferta laboral prové d'una única empresa són terreny adobat per al caciquisme, per a tot tipus d'actuacions irregulars –laborals, mediambientals, urbanístiques, etc.– i per a la permanent incertesa econòmica.

Presentem les diferents propostes dividides per sectors:

- **Sector primari:**

- Per fer front a la feblesa amb què es troba la pagesia davant de les empreses alimentàries, s'ha afavorir i impulsar l'associacionisme, per a la qual cosa cal organitzar-se en agrupacions de productors, associacions de defensa vegetal, cooperatives, etc. A través d'aquest associacionisme i de l'autoorganització es pot fer front a la situació d'explotació actual, i aconseguir que es pugui rebre un preu just pel producte. En els municipis, conjunts de municipis o comarques on no existeixen aquest tipus d'associacions s'haurien de promoure des dels ajuntaments i institucions comarcals.
- A través d'aquest associacionisme pagès, s'ha de buscar obrir un mercat de distribució local en què es pugui col·locar el producte sense passar per les mans d'intermediaris. En aquest aspecte són molt positives les iniciatives com ara les cooperatives de consumidors o els mercats de productes autòctons i de qualitat. Amb la reducció de l'àmbit de distribució i la potenciació del consum dels productes autòctons, es redueixen els intermediaris que n'inflen el preu.

- Cal apostar per crear infraestructures necessàries per a l'agricultura, la silvicultura i la ramaderia de caire municipal o comarcal o bé controlades per les agrupacions de productors o cooperatives. Aquestes infraestructures, com escorxadors o farineres, ajuden a diversificar l'oferta laboral.
- Es poden promoure denominacions d'origen i de qualitat, de manera que es doti els productes d'un distintiu al mercat que els faci més atractius.
- Pel que fa a la Producció Agrària Ecològica (PAE) actualment són moltes les dificultats amb què es troben els productors, des de la necessitat de fer inversions importants per tenir la maquinària adequada i el sobre esforç que comporta fins a la dificultat per col·locar el producte al mercat. Així doncs, ara per ara és complicat un canvi del tipus de producció. En aquest sentit, és necessari:
  - Fer pedagogia des dels ajuntaments per tendir a una producció menys industrialitzada, que persegueixi la qualitat i la distribució en àmbits més reduïts. Així, cal promoure la proliferació d'un mercat de distribució més pròxim d'àmbit municipal, intermunicipal, comarcal o intercomarcal, segons les característiques de cada lloc, per tal de donar una millor sortida als productes ecològics i, alhora, engrescar la pagesia a fer el canvi en el tipus de producció.
  - Una altra manera que tenen els ajuntaments i els consells comarcals de fer pedagogia és fer que, com a institucions, esdevinguin consumidors de productes locals amb certificació ecològica. Així, en menjadors que puguin dependre d'aquests organismes –escoles, hospitals, geriàtrics, menjadors socials, etc.– i en actes institucionals en què se serveixin àpats o pica-pica s'haurien d'utilitzar, sempre que sigui possible, productes ecològics certificats de procedència local.

- Els ajuntaments i els consells comarcals han de vetllar perquè la pagesia pugui disposar d'un organisme realment públic que certifiqui que determinats productes són veritablement ecològics, per tal d'acabar amb el frau en aquest àmbit.

- **Producció integrada**

La PAE busca minimitzar l'ús de productes agroquímics i d'adobs en la producció d'aliments i aplica processos que afavoreixen la diversitat de l'ecosistema agrícola, a través del respecte cap a la flora i la fauna autòctones, i la potenciació de l'activitat conservadora del medi rural i del paisatge. A més, la producció es fa d'acord amb tècniques que tenen en compte els coneixements tècnics i científics moderns, i adapten les empreses agrícoles a la forma de producció intensiva per assegurar-ne la viabilitat econòmica. No obstant això, també implica problemàtiques, com ara les dificultats de saber en quines quantitats s'han utilitzat determinats productes que, en el cas de la PAE, simplement no s'utilitzen.

Tot i així, és un tipus de producció que també cal potenciar, ja que no comporta tantes dificultats com la PAE i per a la pagesia pot resultar més atractiva.

- **Organismes modificats genèticament (OMG)**

La presència de conreus amb OMG és incompatible amb l'agricultura i la ramaderia tradicional, integrada i ecològica, ja que el producte OMG contamina el que no ho és. Els OMG qüestionen, doncs, el dret de la pagesia a escollir quina agricultura o ramaderia vol practicar, el dret dels elaboradors alimentaris a realitzar una producció lliure d'aquests organismes i

el dret dels consumidors a escollir productes ecològics i sense OMG.

A més, la consolidació dels OMG significa un avenç cap a la privatització del patrimoni agroambiental, ja que la llavor d'un producte genèticament manipulat no és fèrtil i, per tant, s'han de comprar sempre noves llavors. Aquest fet provoca una major dependència de les grans empreses agroalimentàries.

Davant d'això, la CUP ha d'oposar-se, des dels ajuntaments amb tots els mitjans que tinguin a l'abast, a la producció de cultius OMG.

➤ **Sector secundari:**

Per oferir més sortides laborals als habitants del municipi i evitar, així, que s'hagin de desplaçar a localitats més grans, és important que hi hagi una diversificació de l'oferta de treball. No obstant això, la situació de debilitat en què es troben els municipis rurals comporta que, sovint, s'hi ubiquin indústries molestes, perilloses o contaminants. En general, són impulsades per empreses sense arrelament al territori, que s'aprofiten de la baixa població d'aquestes àrees i el preu del sòl per aconseguir els permisos necessaris, amb promeses de beneficis per als municipis. Des dels ajuntaments, la CUP ha d'evitar l'aprovació d'aquests projectes per obstaculitzar-los, ja que no solen estar integrats al territori i n'hipotequen el futur.

Per contra, cal promoure polígons proporcionats al creixement desitjat, i fets a mida per a petites empreses. És convenient tenir present, també, que la indústria vinculada al sector primari és la que genera menys impacte i està més lligada i integrada a l'entorn socioeconòmic, alhora que és la que ofereix majors possibilitats de sortida als productes locals.

➤ **Sector terciari (turisme):**

La CUP ha de promocionar i incentivar un model de turisme integrat i respectuós amb l'entorn, que doti de valor els atractius naturals, culturals i històrics, enfront del model de turisme massiu, lligat a les grans infraestructures i l'especulació immobiliària. Cal tenir en compte que aquest segon model és menys distributiu per al territori, i genera un impacte ecològic i social molt més gran. A més, genera una dependència dels municipis envers els projectes als quals es vincula el turisme local, que sovint estan poc arrelats i poden esdevenir fortament inestables.

La construcció d'urbanitzacions al voltant d'aquests complexos turístics és el que genera més impacte als municipis. D'una banda perquè provoca un increment del preu del sòl i l'especulació urbanística. De l'altra, per les conseqüències ecològiques i la desnaturalització del municipi que provoca, ja que fa augmentar l'empadronament de persones no residents al municipi, amb interessos, sovint, diferenciats dels de la població autòctona. A més, la inexistència d'aquest tipus d'urbanitzacions i grans complexos permetria repartir el benefici econòmic de sectors com l'hostaleria o la construcció entre municipis veïns.

A més és interessant, allà on sigui possible, que des dels ajuntaments s'impulsin complexos turístics municipals, sempre a petita escala i integrats al territori, els beneficis dels quals es quedin al municipi i creïn llocs de treball. En aquest sentit és interessant l'experiència de Tuixent, per exemple, on hi ha una estació d'esquí de fons municipal, gestionada per l'Ajuntament, que dóna llocs de treball al poble i promou una activitat i un turisme molt més respectuós amb el medi ambient.

7.9. Serveis personals

Al marge de l'esmentada escassetat de llocs de treball, les mancances en els serveis personals més essencials –principalment els relacionats amb la sanitat i l'ensenyament– han estat, i continuen essent, unes de les principals causes de la marxa dels nuclis més petits cap a poblacions més grans. En aquest terreny els ajuntaments, més enllà dels serveis que puguin oferir –llars d'infants, residències geriàtriques, centres de dia, etc.–, condicionats sempre per la viabilitat econòmica, han de dur a terme una permanent reivindicació de millora de serveis i denúncia de les mancances, davant de l'administració competent en cada cas.

7.9.1. Educació

Es considera que l'escola del municipi és una institució rural quan el municipi és de menys de 3.000 habitants. L'escola rural és l'escola única al municipi, amb diversitat d'edats –educació infantil i primària conjunta– i ritmes d'aprenentatge.

L'escola rural és petita, de poble i pública, i ha de ser una escola arrelada al territori, que doni vida al municipi, i que generi i aglutini activitats i persones. Un poble sense escola sol desembocar, en molts casos, en l'emigració de la seva població. Cal que l'escola rural sigui dinàmica, flexible, heterogènia i de qualitat.

Últimament, a moltes zones del territori hi ha nova població rural que prové d'àrees urbanes. S'ha produït un augment de la població rural a causa de les segones residències, i moltes escoles petites s'han convertit en escoles grans.

Les propostes d'acció municipal que fa la CUP, en aquest àmbit, són:

- **Per superar algunes problemàtiques dels municipis rurals** – manca d'habitatge i d'oferta laboral, excessiva dispersió, escassetat d'infraestructures, manca d'instal·lacions culturals, etc.– **cal treballar amb la idea de poble o municipi educador.**

El municipi ha de tenir, òbviament, un projecte d'ensenyament transformador, amb una intencionalitat clara d'ensenyar i motivar l'alumnat perquè aprengui, participi, reflexioni, etc. i per dur-lo a terme ha d'aprofitar l'estructura de les escoles rurals. Però més enllà de l'àmbit educatiu, l'escola ha de ser una institució central al municipi, que doni vida al poble i faciliti la participació activa de les persones.

- **Cal evitar l'aïllament** –un professor o professora amb deu alumnes, per exemple– **de l'escola rural del municipi, però sense haver de tancar-la i traslladar l'alumnat a les ciutats.** La xarxa actual de les zones escolars rurals (ZER) possibilita trencar aquest aïllament: permet el contacte, el suport, l'intercanvi d'idees i metodologies, la compartició de recursos i infraestructures, i el replantejament de com treballar dins les aules.
- **Cal reforçar les ZER perquè són estructures vàlides i cal mantenir-les.** Actualment les administracions municipals no veuen la importància i necessitat de les ZER, tot i que presenten enormes possibilitats com la d'optimitzar recursos i fer que esdevinguin espais per a les activitats extraescolars: esportives, musicals., etc.
- **Cal començar a repensar l'estructura de les ZER, que actualment funciona com una escola amb aules repartides pel territori, perquè permeti donar resposta a les necessitats de cada escola, nucli i aula.** En les ZER el professorat és itinerant, la qual cosa permet tenir un especialista en cada àrea. Per contra, cal evitar l'excés de burocràcia –planificacions anuals i memòries de cada escola i de cada ZER–, la poca definició i concreció de competències –hi ha un conflicte d'interessos i de poder– i la distribució de recursos de manera poc equitativa, ja que algunes ZER realment no ho són.

- **Els ajuntaments han de tenir en compte que tenen possibilitats amb els espais ZER, i els han d'aprofitar.** Així doncs, l'administració municipal pot utilitzar l'equipament de l'escola rural per a altres usos i, així, oferir altres serveis a la població, com ara la formació contínua d'adults, les activitats extraescolars, la biblioteca, l'escola bressol, etc. D'aquesta manera, aquests espais resten oberts a tota la col·lectivitat.
- **Les administracions municipals tenen poques competències en l'àmbit d'educació, així que s'haurien d'ampliar.**
- **Cal més implicació de les administracions municipals en l'àmbit educatiu.** Moltes alcaldies i regidories mostren poc interès, o nul, per decidir aspectes relacionats amb l'escola i/o no solen tenir prou coneixements sobre aquestes qüestions.
- **Cal avançar en el treball cooperatiu i autogestionat entre administracions municipals i comunitat educativa.** Les persones que viuen al territori són les que el coneixen i han de ser-ne el motor.
- **S'ha d'oferir l'educació secundària als municipis rurals, per evitar el desarrelament del jovent envers el seu entorn immediat.**
- **S'ha d'augmentar el nombre de persones professionals en àmbits com l'educació social o la psicologia, entre d'altres.**

7.9.2. Sanitat

En els darrers anys, almenys en el cas de la CAC, han augmentat força les queixes per la disminució de personal en els CAP i els ambulatoris de zones rurals. Des de l'administració autonòmica aquest fet es justifica per una manca

de personal sanitari i per la poca disposició d'aquest col·lectiu a exercir la seva professió en zones rurals. Des dels ajuntaments, cal exigir un augment de personal en els CAP i els ambulatoris de zones rurals.

Les privatitzacions impulsades des de la UE han suposat un empitjorament del servei de transport sanitari en molts municipis rurals que abans en disposaven, en bona part gràcies al voluntariat –Creu Roja, Bombers, etc.– o als mateixos ajuntaments. Actualment, el transport sanitari només poden realitzar-lo empreses privades, a les quals s'ha atorgat la concessió per zones, seguint criteris de població. El resultat d'això, en molts casos, ha estat un allunyament de la seu on s'ubiquen les ambulàncies. Aquest fet ha provocat una major precarietat del serveis en les zones menys poblades, amb el risc que comporta que siguin, justament, les que se situen a més distància dels centres hospitalaris.

7.10. Hisenda

A més de les consideracions de caire general que sobre aquest tema puguin aplicar-se a la totalitat de viles i ciutats, cal que els municipis rurals, o els més poblats, que també inclouen petits nuclis de població, tinguin reconeguts oficialment els diferents nuclis de població que acullen –a través de l'INE, el Departament de Governació corresponent, etc.

Aquest reconeixement comporta rebre més aportacions procedents d'altres administracions, a més de poder acollir-se a programes de subvenció que preveuen ajudes concretes per a cada nucli. Aquest fet garanteix que la quantitat atorgada no es pugui «deslocalitzar» cap a d'altres nuclis del mateix terme municipal.

Eix 8: Des dels municipis: autodeterminació i Països Catalans

8.1. Marc territorial: la qüestió nacional i territorial dels Països Catalans

Abans de parlar de projectes polítics, qualsevol comunitat humana s'ha de reconèixer en els diferents àmbits que ajuden a definir què és una nació: el geogràfic, el cultural, l'històric i el lingüístic. Així, si partim d'aquests quatre punts, allò que anomenem Països Catalans entraria dins la categoria del que les diferents ciències socials defineixen amb el terme de «nació». Ara bé, aquests quatre eixos a partir dels quals s'articula la nació no tenen cap mena de sentit si els membres que l'han d'integrar no comparteixen la consciència de formar-ne part. Per tant, tot i que el nacionalisme de caire romàntic i burgès sempre ha interposat per davant de tot els quatre eixos esmentats, des d'un punt de vista democràtic no es pot entendre cap nació sense els individus que la formen i, per tant, sense la consciència de compartir una mateixa identitat que els uneix. Les nacions, encara que es perpetuen en el temps, no són un fenomen biològic que neix, creix, es reproduïx i mor. Aquesta visió típicament positivista i romàntica ha estat substituïda per una altra en què es prioritza la voluntat de ser nació. És a dir, la capacitat de crear una identitat compartida en la qual es veu reflectit un col·lectiu d'individus, els quals, malgrat les seves diferències de classe o gènere, entre d'altres, es reconeixen com a iguals a partir d'una sèrie de trets que els diferencien de la resta de comunitats nacionals existents.

La CUP, d'acord amb la trajectòria política de l'esquerra independentista, es marca com a objectiu estratègic la construcció, com a estat, dels Països Catalans; formats pel Principat de Catalunya (amb la Catalunya del Nord i la Franja de Ponent), Andorra, el País Valencià, Mallorca, Menorca i les illes Pitiüses.

Tot i formar part dels nostres límits administratius i/o lingüístics, entenem que la Vall d'Aran, la Fenolleda, la ciutat de l'Alguer i la Plana d'Utiel no formen part del nostre projecte polític.

Aquesta construcció ha de representar una política d'alliberament per al conjunt dels Països Catalans i s'ha de dur a terme de manera transversal, des de camps com l'organització administrativa, la coordinació supramunicipal o el paper polític de les regidores i dels regidors, per tal d'assolir una societat catalana plenament lliure i solidària.

8.2. Reforma del marc institucional

L'actual marc juridicopolític, definit per la constitució postfranquista espanyola del 1978 i desplegat pels diferents estatuts d'autonomia, així com les lleis de base de règim local, presenten uns dèficits democràtics inacceptables des d'una òptica de defensa de les llibertats i de la sobirania popular. Per tot això, cal posar les nostres viles i ciutats en marxa per aconseguir:

- El reconeixement i l'exercici del dret a l'autodeterminació dels Països Catalans.
- El dret a la lliure federació dels nostres municipis i administracions regionals en l'àmbit geogràfic del conjunt de la nació catalana.
- El reconeixement jurídic i polític per a comarques o mancomunitats de municipis que juguin un paper actiu en la racionalització de despeses i l'equilibri territorial dels Països Catalans.
- La supressió de les diputacions provincials i d'altres institucions antidemocràtiques, nius d'amiguisme i corrupció, instruments de xantatge econòmic i autèntiques traves a la sobirania municipal. En aquesta línia, les administracions provincials haurien d'anar cedint recursos i competències a les mancomunitats de municipis.
- Un augment dels recursos i de les competències per als municipis

–o, quan sigui el cas, per a comarques o mancomunitats– com a administracions més properes a les ciutadanes i als ciutadans i, per tant, més coneixedores de les dinàmiques socials i més sotmeses al control democràtic del poble.

8.3. Una administració municipal al servei del poble

Tot i les limitacions de l'actual marc juridicopolític, hi ha una sèrie de mesures polítiques i administratives destinades a posar les institucions al servei de les classes populars que, des dels ajuntaments, cal activar de manera immediata:

- La definició i posada en marxa de criteris per a una administració transparent, desburocratitzada, àgil i eficaç. Uns criteris que passen per garantir una informació municipal clara i objectiva, per articular mecanismes de control i participació popular, per fer més fàcil i planer l'accés als serveis i a les instal·lacions municipals, per respondre de manera sistemàtica les demandes ciutadanes, etc.
- La voluntat política real per al desplegament de mesures de promoció de la democràcia participativa; des de la corresponsabilització amb la societat civil en la definició i gestió de projectes fins a l'adopció de mecanismes tant consultius com vinculants (consells sectorials, referèndums i consultes, debat de pressupostos, etc.).
- Una organització del cartipàs municipal que faciliti la transversalitat de l'administració i la resolució dels problemes a la ciutadania i promogui, alhora, el paper polític de la figura del regidor o la regidora.
- El manteniment i l'augment dels serveis de titularitat pública, amb la implicació directa de la ciutadania en la planificació i gestió, davant l'ofensiva dretana i demagògica que promou les privatitzacions.
- Unes polítiques de contractació de personal transparents, lliures de

tot clientelisme i decidides pel consistori en ple, que potenciïn el reciclatge i la formació del personal municipal per promoure, d'aquesta manera, un millor servei i atenció a la ciutadania.

- El desplegament d'una política d'hisenda municipal orientada a l'assoliment de la justícia distributiva per a tota la ciutadania, que promogui exempcions tributàries per als col·lectius més necessitats i les entitats populars i apliqui taxes finalistes per al reequilibri econòmic i ecològic, amb l'objectiu de controlar i racionalitzar la despesa corrent i supèrflua.
- L'assoliment de la plena catalanització de l'administració, amb l'habilitació dels mecanismes necessaris per aconseguir que el conjunt de la ciutadania tingui accés a l'ús de la nostra llengua, i de manera que es reconegui la validesa en tota la zona dels Països Catalans dels documents municipals redactats en català.

8.4. Model d'organització social i econòmica

Propugnem un model de societat en la qual s'eliminin les diferències a causa d'una injusta distribució de la renda.

Volem una societat el màxim d'igualitària possible i, per això, és necessari la socialització dels mitjans de producció; que el poder de decisió, en fixar les línies de l'economia, resideixi en les classes populars amb assessorament tècnic.

Al llarg de la història, el moviment obrer català ha generat alternatives per a l'autoorganització: cooperativisme, mutualisme, col·lectivisme... D'aquestes alternatives, se'n poden recuperar alguns elements.

La col·lectivització de l'economia en el període del 1936-39, és a dir, la col·lectivització dels mitjans de producció i el control obrer de les indústries i els

comerços, va funcionar de manera acceptable, tot i les dificultats de la guerra. Per això, creiem que el col·lectivisme, com a model de socialització dels mitjans de producció, és una alternativa aplicable al nostre teixit productiu, caracteritzat per la presència de la petita i mitjana empresa.

Considerem que, com a alternativa al capitalisme especulatiu, cal potenciar el cooperativisme de distribució i consum, força arrelat en el nostre teixit associatiu.

Entenem que cal anar cap a un model d'economia mixta. Una bona planificació indicativa i mesures adequades d'anivellament econòmic entre els distints sectors de la població podria generar una societat harmònica, en la qual la democràcia de la igualtat d'oportunitats fos real.

8.5. Model d'estat

L'estat dels Països Catalans ha d'intentar concretar l'anhel de llibertat i independència de la lluita secular del poble català. Aquesta voluntat d'independència haurà de bregar amb les contradiccions amb què viuen els actuals estats que es troben sumits en un sistema socioeconòmic global opressor (el capitalisme).

Com a estat, el país s'haurà de dotar de diferents poders, o estaments, separats i independents, que permetin parlar d'un veritable estat de dret, que garanteixi els drets humans per a totes les persones que hi visquin.

Per tal de garantir-ho es duran a terme eleccions amb múltiples partits sense exclusions, més enllà del cas dels partits que no respectin els drets humans.

Tot aquest sistema –aquest és un dels pilars que diferencien el nostre projecte d'estat de les democràcies liberals– ha d'estar fortament empeltat per organismes i mecanismes que permetin el màxim de participació popular possible en cada moment per a la presa de decisions de les institucions.

En aquest model, les assemblees populars locals i/o de barri, en què tota la població pot participar de manera directa, han de ser fonamentals.

8.6. Procés

Creiem que «els municipis han de ser un dels principals motors en la construcció nacional dels Països Catalans», tal com es recull en la nostra Declaració de Principis. El full de ruta de la CUP en el camí cap a la independència passa, per tant, per un primer estadi de treball en l'àmbit municipal.

En aquest sentit, cal fer dels municipis i dels plens espais de debat, de desafiament i ruptura envers la legitimitat de l'estat espanyol; mitjançant, per exemple, les demostracions simbòliques.

També, en la perspectiva de la construcció nacional, cal promoure iniciatives com ara plans de desenvolupament de la llengua, un nomenclàtor autocentrat i amb referents nacionals, i un tractament clar de la senyera com a única bandera nacional.

Des de les assemblees locals de la CUP cal fomentar el moviment popular per a l'autodeterminació. La nostra presència als ajuntaments ha de servir per donar suport, des de les institucions, a aquest moviment popular.

Tanmateix, la CUP projecta més enllà de l'àmbit municipal el desplegament del moviment per l'autodeterminació, dins el qual els organismes de sobirania i, especialment, l'Assemblea de Regidores i Regidors dels Països Catalans, han d'esdevenir elements clau.

8. 7. Organismes de sobirania

Tant per fer real l'avenç de l'autonomia municipal com per posar els nostres municipis al servei d'un projecte polític emancipador per al conjunt del poble català, cal avançar en la definició d'organismes de representació política com els que a continuació es detallen:

8.7.1. Assemblea de Regidores i Regidors dels Països Catalans

Aquest és un òrgan representatiu i consultiu del poder local en l'àmbit nacional i embrió d'un futur òrgan de poder popular: l'Assemblea Nacional de Representants Populars dels Països Catalans. Per fer útil aquest organisme, és essencial marcar uns eixos de mínims:

- **L'autodeterminació.** Defensem el dret d'autodeterminació dels Països Catalans i treballem activament per aconseguir-lo mitjançant una ruptura democràtica amb els marcs legals vigents, que neguen aquest dret o n'impedeixen l'exercici.
- **La territorialitat.** Prenem els Països Catalans com a marc polític d'actuació.
- **La mobilització popular.** Assumim la necessitat de la mobilització i participació popular en el decurs del procés.

La formació de l'Assemblea de Regidores i Regidors al voltant d'aquests tres eixos pot desenvolupar-se a través de nous organismes o de l'adaptació dels que ja existeixen.

Les tasques més rellevants de l'Assemblea de Regidores i Regidors haurien de ser:

- Fomentar la col·laboració i solidaritat entre els diferents territoris i comarques.
- Fer avançar el moviment per a l'autodeterminació a tot el territori.

- Contribuir a la constitució d'assemblees d'unitat popular locals i comarcals a favor de l'autodeterminació.
- Esdevenir interlocutor democràtic en les relacions internacionals, com a alternativa a les institucions estatals i autonòmiques.
- En la tasca de fomentar les relacions interterritorials, l'Assemblea de Regidores i Regidors pot promoure la federació o mancomunitat de municipis catalans per forçar la legalitat vigent dels estats i la UE.

8.7.2. De l'Assemblea de Regidores i Regidors a l'Assemblea Constituent

El procés d'acumulació de forces i de creació d'estructures ha de fer evolucionar l'Assemblea de Regidores i Regidors en una Assemblea Nacional de Representants Populars dels Països Catalans que condueixi el procés constituent de les noves estructures i la formació d'un govern provisional.

8.7.3. Altres organismes

La CUP potenciarà la creació dels següents ens:

- Un **organisme públic mancomunat**, que pugui assumir progressivament les accions econòmiques que, els ajuntaments que en formin part, es vegin obligats a realitzar amb entitats financeres i/o institucions de gestió recaptatòria. Aquesta entitat podria esdevenir un contrapoder i, fins i tot, una eina per exercir la ruptura amb l'estat, i podria abastar àmbits més enllà de l'econòmic, com el cultural, el territorial, el social, l'ambiental, el lingüístic..., amb l'objectiu d'impulsar mesures comunes.
- Una **Xarxa de Municipis dels Països Catalans**, com a òrgan

municipalista que superi les actuals agrupacions sectàries i partidistes i esdevingui l'embrió, també, d'un òrgan de poder popular català.